

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**DROGOVÁ TRESTNÁ ČINNOST VĚZNĚNÝCH
OSOB V ČR**

Autor práce: Marek Vrba, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: JUDr. Milan Kocík, MBA, LL.M.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2025

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Marek Vrba, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Drogová trestná činnost vězněných osob v ČR

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Drug Crimes of Incarcerated Persons in Czech Republic

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, včetně titulů): JUDr. Milan Kocík, MBA, LL.M.

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): říjen 2024

Cíl bakalářské práce: Hlavním cílem bakalářské práce je identifikovat specifika prověřování drogové trestné činnosti ve věznicích z pohledu policejního orgánu Vězeňské služby ČR. Vedlejším cílem je navrhnout účinná opatření pro prevenci a řešení této problematiky.

Student: Marek Vrba, DiS.	31.10.2024 datum	 podpis
Vedoucí práce: JUDr. Milan Kocík, MBA, LL.M.	31.10.2024 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	2.12.2024 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	4.12.2024 datum	 podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	10.12.2024 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce panu JUDr. Milanovi Kocíkovi, MBA, LL.M., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Dále děkuji plk. Mgr. Drahoslavovi Červinkovi a příslušníkům z Oddělení prevence a stížností z Věznice Plzeň za umožnění provedení řízených rozhovorů v rámci empirické části této práce.

ABSTRAKT

VRBA, M. *Drogová trestná činnost vězněných osob v ČR: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2025. 121 s. Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Milan Kocík, MBA, LL.M.

Klíčová slova: výkon trestu odnětí svobody, drogová trestná činnost, věznice, Vězeňská služba České republiky, prevence kriminality, prověřování, drogy, bezpečnost vězeňského prostředí.

Tato bakalářská práce řeší problematiku drogové trestné činnosti vězněných osob v České republice. Pojednává o roli Vězeňské služby České republiky při výkonu trestu odnětí svobody a o specifikách odhalování a prověřování drogové kriminality v prostředí věznic. Analyzuje právní rámec drogových trestných činů, aktuální trendy, způsoby průniku drog do vězeňského prostředí a jejich dopady na bezpečnost a vnitřní řád.

Práce shrnuje poznatky získané z odborné literatury a dostupných studií a zkoumá situaci prostřednictvím empirického výzkumu. Ten je realizován formou řízených rozhovorů s příslušníky Vězeňské služby ČR, doplněných o SWOT analýzu, která identifikuje silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby v oblasti prevence a potírání drogové kriminality ve věznicích.

Výsledkem práce je návrh konkrétních opatření směřujících ke zvýšení efektivity prověřování drogové trestné činnosti, zkvalitnění preventivních opatření a jejich využití v praxi Vězeňské služby ČR.

ABSTRACT

VRBA, M. *Drug Crimes of Incarcerated Persons in Czech Republic: Bachelor Thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2025. 121 pgs. Supervisor: JUDr. Milan Kocík, MBA, LL.M.

Key words: execution of prison sentence, drug-related crime, prison, Prison Service of the Czech Republic, crime prevention, investigation, drugs, prison security.

This bachelor thesis addresses the issue of drug-related criminal activity among incarcerated persons in the Czech Republic. It discusses the role of the Prison Service of the Czech Republic in the execution of custodial sentences and examines the specifics of detecting and investigating drug-related crime within the prison environment. The thesis analyzes the legal framework of drug-related offences, current trends, methods of drug smuggling into prisons, and their impact on security and internal order.

The thesis summarizes knowledge obtained from academic literature and available studies, and examines the situation through empirical research. This research was conducted in the form of structured interviews with members of the Prison Service of the Czech Republic, complemented by a SWOT analysis identifying strengths, weaknesses, opportunities, and threats in the area of prevention and combating drug-related crime in prisons.

The outcome of the thesis is a set of concrete recommendations aimed at increasing the effectiveness of investigating drug-related criminal activity, improving preventive measures, and ensuring their practical application within the Prison Service of the Czech Republic.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Vězeňská služba ČR.....	11
2.1 Úkoly Vězeňské služby ČR	13
2.2 Organizační struktura věznice.....	15
2.3 Koncepce vězeňství.....	20
3 Pověřený orgán VS ČR v trestním řízení	22
3.1 Trestní řízení a jeho fáze	24
3.2 Role pověřeného orgánu VS ČR v přípravném řízení	29
3.3 Prověřování	30
3.4 Rozhodnutí v rámci prověřování.....	32
3.5 Vyšetřování	35
4 Drogová trestná činnost vězněných osob v ČR.....	38
4.1 Současný stav drogové problematiky ve věznicích v ČR	42
4.2 Právní úprava drogových trestných činů.....	47
4.3 Prevence kriminality	56
5 Empirická část.....	59
5.1 Metodologie výzkumu	59
5.1.1 Řízené rozhovory	60
5.1.2 SWOT analýza	62
5.2 Vyhodnocení řízených rozhovorů	62
5.3 SWOT analýza	65
5.4 Omezení výzkumu	66
5.5 Návrhy na zlepšení.....	67
5.6 Dílčí závěr	75
Závěr	78
Seznam použitých zdrojů	80

Seznam zkratek	83
Seznam tabulek a grafů	84
Seznam příloh.....	85
Přílohy	86

Úvod

Drogová trestná činnost ve věznicích představuje závažný a aktuální fenomén, který významně ovlivňuje bezpečnost a fungování vězeňského prostředí. Tento problém není izolovaný, ale úzce souvisí s širšími otázkami kriminality, závislosti a recidivy, které mají dopad nejen na samotné vězně, ale i na společnost jako celek. Drogová kriminalita ve věznicích představuje hrozbu pro vnitřní kázeň, posiluje vliv neformálních struktur a organizovaného zločinu a negativně ovlivňuje proces resocializace odsouzených.

Cílem této bakalářské práce je přiblížit problematiku drogové trestné činnosti z pohledu policejního orgánu Vězeňské služby České republiky, identifikovat specifika jejího odhalování a prověřování a na základě zjištěných poznatků navrhnout účinná opatření pro prevenci a řešení tohoto problému v rámci vězeňského prostředí.

V teoretické části práce se zaměřuji na charakteristiku Vězeňské služby ČR, její organizační strukturu a úlohu při výkonu trestu odnětí svobody. Dále se věnuji právní úpravě drogových trestných činů, příčinám a dopadům drogové kriminality a specifickým aspektům drogové problematiky ve vězeňském prostředí.

Empirická část práce analyzuje výsledky kvalitativního výzkumu realizovaného formou řízených rozhovorů s příslušníky Vězeňské služby ČR, působícími na pozici pověřeného orgánu ve Věznici Plzeň. Tyto rozhovory přiblížily praxi prověřování drogové kriminality, způsoby pašování drog a překážky při jejich odhalování. Součástí výzkumu je také SWOT analýza, která shrnuje silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby spojené s touto problematikou.

Téma této práce je aktuální nejen z pohledu vnitřní bezpečnosti vězeňských zařízení, ale i z hlediska celospolečenských dopadů. Drogová kriminalita ve výkonu trestu odnětí svobody komplikuje resocializační proces, zvyšuje riziko recidivy a negativně ovlivňuje šance odsouzených na úspěšný návrat do společnosti. Za klíčové proto považuji snahu přispět k hlubšímu porozumění této problematice a formulovat doporučení, která mohou být přínosem jak pro praxi Vězeňské služby ČR, tak pro legislativní úpravy a systémová opatření vedoucí ke snižování drogové trestné činnosti ve věznicích.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je identifikovat specifika prověřování drogové trestné činnosti ve věznicích z pohledu policejního orgánu Vězeňské služby České republiky. Vedlejším cílem je na základě zjištěných poznatků navrhnout účinná opatření pro prevenci a řešení tohoto problému v podmínkách vězeňského prostředí. Výsledkem práce je nejen shrnutí současného stavu této problematiky, ale i doporučení, která mohou přispět ke zvýšení prevence, efektivity odhalování a prověřování drogové kriminality v českých věznicích.

Pro dosažení cílů této práce byla zvolena kombinace teoretických a empirických metod. V teoretické části byly využity metody analýzy a syntézy odborné literatury, legislativních předpisů a dostupných studií zabývajících se drogovou kriminalitou a penitenciární problematikou.

Empirická část práce je založena na kvalitativním výzkumu realizovaném prostřednictvím řízených rozhovorů s příslušníky Vězeňské služby ČR působícími na oddělení Prevence a stížností ve Věznici Plzeň. Tato metoda umožnila získat podrobné informace o praxi prověřování drogové trestné činnosti a o překážkách, které při této činnosti vznikají.

Kombinace těchto metod zajistí propojení teoretického rámce s reálnými zkušenostmi a umožní formulovat konkrétní a účinná opatření, která mohou být využita v praxi Vězeňské služby ČR.

2 Vězeňská služba ČR

Vězeňská služba České republiky je organizační složkou státu, která zajišťuje výkon vazby, trestu odnětí svobody a zabezpečovací detence. Zároveň je odpovědná za udržování pořádku a bezpečnosti v rámci činnosti soudů, státního zastupitelství a Ministerstva spravedlnosti. Tento bezpečnostní sbor je definován zákonem č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky, ve znění pozdějších předpisů, jako ozbrojený bezpečnostní sbor. Činnost Vězeňské služby ČR je řízena generálním ředitelem, kterého jmenuje a odvolává ministr spravedlnosti. Generální ředitel nese přímou odpovědnost za chod celé organizace a jejím prostřednictvím za plnění úkolů vyplývajících ze zákona.¹

Představuje klíčový pilíř bezpečnostní politiky státu, neboť sehrává nezastupitelnou úlohu v ochraně společnosti před pachateli trestných činů. Jejím hlavním posláním není pouze zajištění řádného výkonu trestu odnětí svobody, ale také vytváření podmínek pro úspěšnou resocializaci vězněných osob. Cílem je, aby se po propuštění mohly začlenit zpět do společnosti a snížilo se tak riziko jejich opětovného selhání. Nedílnou součástí této činnosti je zajištění pořádku a prevence kriminality přímo uvnitř vězeňských zařízení. To zahrnuje systematické monitorování vězeňského prostředí, prevenci pašování nelegálních látek, včetně omamných a psychotropních substancí, a potírání násilných incidentů mezi odsouzenými. Vězeňská služba ČR také úzce spolupracuje s policií, soudy, státním zastupitelstvím i dalšími institucemi, aby výkon trestu probíhal efektivně, bezpečně a v souladu s platnými právními předpisy.

Organizačně je rozdělena do několika klíčových jednotek, které společně zajišťují výkon vazby, trestu odnětí svobody a zabezpečovací detence. Hlavním řídicím orgánem je Generální ředitelství Vězeňské služby ČR (GŘ VS ČR), které odpovídá za celkovou koordinaci, strategické řízení, kontrolu a metodické vedení všech vězeňských zařízení. Generální ředitelství řídí jednotlivé organizační složky a stanovuje strategii jejich fungování s cílem zajistit efektivní výkon trestu a udržení bezpečnosti v rámci vězeňského systému. Součástí této struktury jsou vazební věznice, věznice pro výkon trestu odnětí svobody, pro pachatele s vážnými duševními poruchami nebo psychickými onemocněními, kteří představují významné bezpečnostní riziko, slouží ústavy pro výkon

¹ ČESKO. Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky. In: *Systém ASPI* [online]. Praha: Wolters Kluwer [cit. 2025-01-05]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>. ISSN 2336-517X.

zabezpečovací detence. Nedílnou součástí systému jsou také vzdělávací instituce, konkrétně Střední odborné učiliště Vězeňské služby ČR určené pro odsouzené a Akademie Vězeňské služby ČR, zaměřená na profesní vzdělávání a odbornou přípravu příslušníků. Každou z těchto složek vede ředitel, jmenovaný generálním ředitelem, který odpovídá za její chod. Tento centralizovaný systém řízení umožňuje efektivní koordinaci mezi jednotlivými zařízeními, posiluje bezpečnost v rámci vězeňského systému.²

Vězeňský systém v České republice zřizuje dva základní typy zařízení – vazební věznice a věznice určené k výkonu trestu odnětí svobody. Vazební věznice slouží primárně k zajištění osob, které čekají na soudní rozhodnutí, zatímco věznice pro výkon trestu jsou určeny pro odsouzené, kteří vykonávají trest odnětí svobody. V současnosti je v České republice provozováno Vězeňskou službou České republiky 10 vazebních věznic, 25 věznic zaměřených na výkon trestu odnětí svobody a 2 specializované ústavy určené pro výkon zabezpečovací detence. Věznice pro výkon trestu odnětí svobody se dále člení podle stupně zabezpečení. Existují věznice s ostrahou, které poskytují standardní bezpečnostní opatření, a věznice se zvýšenou ostrahou, které jsou určeny pro nebezpečnější pachatele a zajišťují přísnější kontrolu a bezpečnostní režim. Tento systém umožňuje efektivní diferenciaci mezi jednotlivými skupinami vězňů podle závažnosti jejich trestné činnosti a rizik, která představují pro společnost.³

Realizace výkonu trestu odnětí svobody probíhá ve věznicích nebo v odděleních vazebních věznic a řídí se především zákonem č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., která stanovuje řád výkonu trestu, a také vnitřním řádem věznic. Věznice zajišťují výkon trestu odnětí svobody i trestního opatření uloženého mladistvým.⁴

Věznice v České republice se liší nejen stupněm zabezpečení, ale také specializací na konkrétní skupiny odsouzených. Některá zařízení se zaměřují na mladistvé, jiná na osoby s duševními poruchami nebo vězně se zdravotními omezeními, kteří vyžadují zvláštní péči. Na základě těchto potřeb jsou ve věznicích zřizována specializovaná oddělení, jejichž cílem je vytvořit adekvátní podmínky pro jednotlivé skupiny

² SOCHŮREK, Jan. *Kapitoly z penologie. II. díl, Teorie a praxe zacházení s vězňými*. 1. vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. 77 s. ISBN 978-80-7372-204-3, s. 7.

³ DRÁPAL, Jakub, JIŘÍČKA, Václav a RASZKOVÁ, Tereza, eds. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. 456 s. ISBN 978-80-7676-066-0, s. 33.

⁴ RASZKOVÁ, Tereza a SVOBODA HOFERKOVÁ, Stanislava. *Kapitoly z penologie I: vězeňství*. 2., rozšířené a aktualizované vydání. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018. 146 s. ISBN 978-80-7435-716-9, s. 79.

odsouzených a zajistit jim odpovídající zacházení. Nedílnou součástí českého vězeňství jsou také resocializační programy, jejichž hlavním cílem je připravit odsouzené na návrat do společnosti a minimalizovat riziko recidivy.

2.1 Úkoly Vězeňské služby ČR

Úkoly Vězeňské služby České republiky vycházejí ze zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a zahrnují široké spektrum činností zaměřených na zajištění bezpečnosti, udržování pořádku a výkon trestní politiky státu.

Jedním z hlavních úkolů Vězeňské služby České republiky je správa a střežení věznic, vazebních věznic a ústavů pro zabezpečovací detenci. Současně odpovídá za dodržování právních předpisů při výkonu vazby, trestu odnětí svobody a zabezpečovací detence. K jejím dalším povinnostem patří také zajištění eskorty osob mezi jednotlivými zařízeními nebo jejich přeprava k výkonu ochranné výchovy či léčby. Neméně důležitou součástí činnosti Vězeňské služby je výchovné působení na odsouzené, které probíhá prostřednictvím resocializačních programů podporujících jejich budoucí integraci do společnosti. Kromě těchto úkolů se podílí také na penologickém výzkumu a aplikaci vědeckých poznatků do praxe, čímž přispívá k rozvoji a modernizaci vězeňského systému. Další významnou funkcí Vězeňské služby je zajištění pořádku a bezpečnosti v budovách soudů, státních zastupitelství a Ministerstva spravedlnosti, kde její příslušníci působí jako justiční stráž.⁵

Vězeňská služba České republiky vykonává široké spektrum dalších činností, které vycházejí taktéž ze zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky a dalších právních předpisů. Jednou z jejích klíčových úloh je vytváření podmínek pro pracovní zapojení osob ve výkonu trestu odnětí svobody nebo vazby. Za tímto účelem provozuje různé hospodářské činnosti, které umožňují zaměstnávání vězněných osob a podporují jejich smysl pro odpovědnost a pracovní návyky. Součástí těchto činností je také správa evidence všech osob ve výkonu trestu, vazby a zabezpečovací detence na území České republiky.⁶

⁵ SOCHŮREK, Jan. *Kapitoly z penologie I: Úvod do teorie trestu a trestání*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. 57 s. ISBN 978-80-7372-203-6, s. 9-10.

⁶ ČESKO. Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky. In: *Systém ASPI* [online]. Praha: Wolters Kluwer [cit. 2025-01-05]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>. ISSN 2336-517X.

Další významnou oblastí působnosti Vězeňské služby je vzdělávání. Tato organizace zajišťuje nejen přípravu a odborné vzdělávání svých příslušníků a civilních zaměstnanců prostřednictvím Akademie Vězeňské služby, ale také organizuje vzdělávací programy pro vězněné osoby. Výuka odsouzených a obviněných probíhá zejména ve Středním odborném učilišti Vězeňské služby ČR, které se zaměřuje na získávání kvalifikací a dovedností potřebných pro uplatnění na trhu práce po propuštění. V oblasti zdravotní péče poskytuje Vězeňská služba zdravotní služby prostřednictvím vlastních zdravotnických zařízení, přičemž v případě potřeby zajišťuje péči také u externích poskytovatelů. Zvláštní pozornost je věnována specifickým skupinám vězňů, jako jsou matky s dětmi a osoby s adiktologickými poruchami, které vyžadují specializovaný přístup a individuální péči.⁷

Významným úkolem Vězeňské služby České republiky je také prevence a odhalování trestné činnosti vězněných osob. Za tímto účelem zřizuje oddělení prevence a stížností, které má pravomoc prověřovat trestné činy spáchané vězněnými osobami a podnikat kroky k jejich odhalení a řešení. Současně Vězeňská služba úzce spolupracuje s Generální inspekcí bezpečnostních sborů (GIBS) při prevenci a odhalování případné trestné činnosti vlastních zaměstnanců, čímž přispívá k udržování integrity a důvěryhodnosti celého bezpečnostního sboru.⁸

Efektivní prevence a odhalování trestné činnosti ve vězeňském prostředí vyžaduje důraz na etické standardy a transparentnost. Vězeňská služba České republiky se proto nezaměřuje pouze na odhalování protiprávního jednání, ale aktivně realizuje preventivní opatření, která mají minimalizovat rizika související s drogovou trestnou činností, zneužíváním pravomocí nebo jinými formami nežádoucího chování ze strany jak zaměstnanců, tak i vězněných osob.

Tento komplexní přístup dokazuje, že Vězeňská služba České republiky neplní pouze represivní funkci, ale zároveň se aktivně podílí na vytváření bezpečnější společnosti a zajištění spravedlnosti v souladu s právními a etickými normami.

⁷ ČERNÍKOVÁ, Vratislava a kol. *Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 244 s. ISBN 978-80-7380-138-0, s 71-72.

⁸ ČESKO. Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky. In: *Systém ASPI* [online]. Praha: Wolters Kluwer [cit. 2025-01-05]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>. ISSN 2336-517X.

2.2 Organizační struktura věznice

Vězeňská služba České republiky plní své úkoly prostřednictvím specializovaných organizačních složek věznice, mezi které patří vězeňská stráž, justiční stráž, pověřený orgán a správní služba, jež zahrnuje dozorčí službu. Každý z těchto útvarů disponuje specifickými kompetencemi a povinnostmi, které přispívají k zajištění bezpečnosti a řádného chodu vězeňského zařízení. Za tímto účelem je věznice strukturována do jednotlivých oddělení a referátů, které odpovídají za konkrétní oblasti jejího fungování.⁹

Vedení každé věznice zajišťuje ředitel, který nese odpovědnost za veškeré záležitosti týkající se jak personálu, tak vězněných osob. Zároveň je přímo zodpovědný za chod věznice a za plnění všech úkolů, které z jeho funkce vyplývají. Ve své činnosti podléhá generálnímu řediteli Vězeňské služby České republiky.¹⁰

Ředitel věznice se v rámci své kontrolní činnosti pravidelně setkává s vězněnými osobami, vede s nimi pohovory a zabývá se jejich žádostmi a stížnostmi v rámci svých pravomocí. Zároveň odpovídá za řešení závažných mimořádných událostí a vystupuje jako odvolací orgán v kázeňských řízeních. Mezi jeho další kompetence patří rozhodování o zařazení vězňů na pracoviště mimo věznici, povolení volného pohybu v rámci vězeňského areálu, schvalování hodnocení vězňů, povolení krátkodobého přerušení výkonu trestu nebo dočasné opuštění věznice, například za účelem návštěv či účasti na resocializačních programech.¹¹

Vězeňská stráž je odpovědná za střežení, eskortování a doprovod osob ve výkonu trestu odnětí svobody, vazby či zabezpečovací detence. Zároveň zajišťuje ostrahu vazebních věznic, věznic a ústavů pro výkon zabezpečovací detence, kde se stará o udržování pořádku a bezpečnosti těchto objektů.¹²

Oddělení vězeňské stráže je tvořeno především příslušníky zařazenými na pozicích vrchního inspektora strážní služby, inspektora strážní služby a strážných, kteří představují základní pracovní strukturu tohoto oddělení. Součástí vězeňské stráže jsou

⁹ ČERNÍKOVÁ, Vratislava a kol. *Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 244 s. ISBN 978-80-7380-138-0, s 73-74.

¹⁰ SOCHŮREK, Jan. *Kapitoly z penologie. II. díl, Teorie a praxe zacházení s vězněnými*. 1. vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. 77 s. ISBN 978-80-7372-204-3, s. 10-11.

¹¹ Tamtéž.

¹² RASZKOVÁ, Tereza a HOFERKOVÁ, Stanislava. *Kapitoly z penologie I: vězeňství*. 2., rozšířené a aktualizované vydání. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018. 146 s. ISBN 978-80-7435-716-9, s. 77.

také psovodi, kteří využívají služební psy k zajištění bezpečnosti a prevence narušení pořádku, a příslušníci zajišťující eskorty odsouzených, kteří odpovídají za bezpečný převoz vězněných osob mezi jednotlivými zařízeními či k soudním jednáním.

Vrchní inspektor strážní služby přebírá v době nepřítomnosti ředitele odpovědnost za chod věznice a stává se nadřízeným všem příslušníkům a zaměstnancům ve službě. Mezi jeho hlavní povinnosti patří zajištění vysílání eskort k soudům, do zdravotnických zařízení a dalších institucí. S vězněnými osobami přichází do kontaktu nejen při kontrolní činnosti, ale také při náročných či konfliktních situacích a při řešení kázeňských problémů. Vrchní inspektor rovněž organizuje příjem osob, které nastupují trest odnětí svobody tzv. „z volné nohy“, nebo těch, které byly do věznice dopraveny Policií ČR. Současně nese odpovědnost za jejich propuštění na svobodu po uplynutí trestu. Vzhledem k vysokým nárokům této funkce jsou vrchní inspektoři vybíráni z nejzkušenějších a nejlépe kvalifikovaných příslušníků oddělení vězeňské a justiční stráže.¹³

Strážní mají za úkol především ochranu vězeňských objektů a zamezení útěku vězněných osob, čímž zajišťují bezpečnost celého vězeňského zařízení. V rámci svých povinností přicházejí do kontaktu s vězněnými osobami zejména při jejich doprovodu do zaměstnání, k soudnímu jednání či do zdravotnických zařízení, stejně jako při dalších vybraných služebních úkonech. Strážný – předváděč má na starost přesuny vězňů v rámci areálu věznice, například k lékařským prohlídkám, výslechům, pohovorům, výdeji stravy nebo při zajištění vycházek. Každý z těchto úkonů musí být prováděn s důrazem na bezpečnostní opatření, aby se předešlo jakýmkoli incidentům či pokusům o útěk.¹⁴

Výkon služby příslušníků vězeňské stráže je mimořádně náročný a zahrnuje širokou škálu činností. Příslušníci tohoto oddělení se každodenně setkávají s rozmanitými situacemi, od rutinních kontrol a přesunů vězňů až po řešení krizových situací a nečekaných incidentů. Pečlivě vymezené pravomoci jednotlivých funkcí v rámci oddělení – zejména vrchního inspektora, inspektorů a strážných – odrážejí promyšlenou organizační strukturu, která je klíčová pro udržení bezpečnosti a pořádku ve věznicích.

Důraz na zkušenost, odbornost a osobnostní předpoklady – zejména u vrchního inspektora – je klíčovým faktorem pro zvládání náročných situací, které mohou ve

¹³ SOCHŮREK, Jan. *Kapitoly z penologie. II. díl, Teorie a praxe zacházení s vězněnými*. 1. vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. 77 s. ISBN 978-80-7372-204-3, s. 11.

¹⁴ ČERNÍKOVÁ, Vratislava a kol. *Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 244 s. ISBN 978-80-7380-138-0, s. 73.

vězeňském prostředí nastat. Bez ohledu na konkrétní pozici zastávají příslušníci vězeňské stráže jednu z nejodpovědnějších rolí v celém systému. Jejich aktivní přístup a profesionalita přímo ovlivňují nejen bezpečnostní podmínky v daném zařízení, ale také důvěru veřejnosti ve vězeňský systém jako celek.

Justiční stráž se primárně zaměřuje na udržování pořádku a zajištění ochrany v objektech soudů, státních zastupitelství a dalších pracovištích spravovaných soudy a Ministerstvem spravedlnosti České republiky. Zároveň dohlíží na bezpečný výkon pravomocí soudů a státních zastupitelství v rozsahu stanoveném platnými právními předpisy a zajišťuje nerušený průběh soudních jednání.¹⁵

Příslušníci justiční stráže přicházejí do kontaktu s vězněnými osobami zpravidla nepřímou, zejména při zajišťování klidu a pořádku v soudních budovách. Tento kontakt nastává především během soudních jednání, kdy spolupracují s eskortními složkami na zajištění bezpečnosti a plynulého průběhu řízení.¹⁶

Správní služba v rámci správního řízení, které se řídí obecně platnými zákony, nejen rozhoduje o jednotlivých záležitostech, ale současně zajišťuje organizační, ekonomickou, výchovnou a další odbornou činnost. Na těchto úkolech se podílejí jak civilní zaměstnanci, tak příslušníci zařazení do dozorčí služby.¹⁷

Příslušníci dozorčí služby zajišťují udržování pořádku a bezpečnosti na ubytovnách, kde jsou umístěny vězněné osoby. Současně dohlíží na výkon jejich práv a kontrolují plnění základních povinností, které pro vězně vyplývají ze zákona. Při výkonu služby nenosí střelné zbraně, které jsou v zájmu bezpečnosti věznice uloženy ve zbrojním skladu. Tento postup vychází z režimových opatření, podle nichž je přísně zakázáno vnášet zbraně do určitých částí věznice, aby se minimalizovalo riziko ohrožení bezpečnosti.¹⁸

Vychovatel představuje klíčového člena vězeňského týmu, který se zaměřuje na komplexní výchovnou, vzdělávací, diagnostickou a preventivní činnost odsouzených.

¹⁵ RASZKOVÁ, Tereza a HOFERKOVÁ, Stanislava. *Kapitoly z penologie I: vězeňství*. 2., rozšířené a aktualizované vydání. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018. 146 s. ISBN 978-80-7435-716-9, s. 77.

¹⁶ SOCHŮREK, Jan. *Kapitoly z penologie. II. díl, Teorie a praxe zacházení s vězněnými*. 1. vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. 77 s. ISBN 978-80-7372-204-3, s. 11.

¹⁷ ČERNÍKOVÁ, Vratislava a kol. *Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 244 s. ISBN 978-80-7380-138-0, s. 73.

¹⁸ RASZKOVÁ, Tereza a HOFERKOVÁ, Stanislava. *Kapitoly z penologie I: vězeňství*. 2., rozšířené a aktualizované vydání. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018. 146 s. ISBN 978-80-7435-716-9, s. 77.

Jeho úkolem je podporovat celkový rozvoj jejich osobnosti, napomáhat socializaci, resocializaci a reedukaci a zároveň zvyšovat efektivitu vzdělávacího procesu či se věnovat protidrogové prevenci. Po odborné stránce spolupracuje se speciálním pedagogem a je podřízen vedoucímu oddělení. Při práci s odsouzenými průběžně sleduje jejich osobní situaci, sociální vztahy a skupinovou dynamiku. Zodpovídá za vedení osobní dokumentace, do níž zaznamenává naplňování účelu výkonu trestu, a zároveň se podílí na organizaci hromadných aktivit. Dohlíží na kázeň a úpravu ubytovacích prostor, přičemž disponuje kázeňskou pravomocí. Může například navrhnout přerušení výkonu trestu, účast na akcích mimo věznici či přearažení odsouzeného do jiného typu věznice. Rovněž vybírá vhodné adepty pro zařazení do práce. Zvláštní pozornost věnuje odsouzeným se sklony k sebepoškozování, útěkům, násilí nebo psychickým obtížím. V těchto případech úzce spolupracuje s dozorčí službou a pracovníky odpovědnými za převoz odsouzených, zejména při vyhrocených situacích či mimořádných událostech, jejichž příčiny pomáhá analyzovat.¹⁹

Součástí práce vychovatele je také zajištění organizačního chodu oddělení, což zahrnuje vedení přehledu o svěřených osobách, rozhodování o jejich ubytování, kontrolu korespondence, telefonátů a dalších forem kontaktu s vnějším světem. Vychovatel dále vyřizuje žádosti, stížnosti a podněty odsouzených, organizuje pravidelná setkání a navštěvuje jejich pracoviště s cílem zajistit lepší spolupráci s mistry a dalšími pracovníky. Další významnou oblastí jeho činnosti je správa přístupu k právním předpisům a vnitřním řádům, zajištění nápravy technických nedostatků v ubytovacích prostorách a předkládání požadavků na jejich adekvátní vybavení.²⁰

Důležitou součástí práce vychovatele je organizace edukačních aktivit, které se zaměřují na zvyšování informovanosti o důsledcích užívání drog, podporu terapeutických skupin a zajištění účasti odsouzených na specializovaných programech, jako je například léčba závislostí. Vychovatel rovněž monitoruje efektivitu těchto opatření a poskytuje zpětnou vazbu vedení věznice, což umožňuje pružně reagovat na aktuální potřeby odsouzených a měnit se podmínky v oblasti prevence a resocializace.

Ve vězeňské správě působí také další odborní zaměstnanci, kteří se specializují na konkrétní oblasti péče o odsouzené a zajišťují kvalitní zacházení ve výkonu trestu.

¹⁹ SOCHŮREK, Jan. *Kapitoly z penologie. II. díl, Teorie a praxe zacházení s vězněnými*. 1. vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. 77 s. ISBN 978-80-7372-204-3, s. 16.

²⁰ Tamtéž, s. 16-17.

Psychologové se zaměřují na diagnostiku psychických stavů vězňů, vypracovávají jejich posouzení a podílejí se na tvorbě a hodnocení programů zacházení. Zároveň poskytují poradenskou a individuální péči, zejména v případech krizových situací, sebepoškozování či jiných psychických obtíží. Sociální pracovníci podporují integraci odsouzených zpět do společnosti, vytvářejí a vyhodnocují koncepce zacházení a zajišťují spolupráci s institucemi, například v oblasti ochrany dětí či následné péče po propuštění. Pedagogové volného času organizují volnočasové a terapeutické aktivity, které zahrnují rukodělné, sportovní a kulturní činnosti, a přispívají tak ke zlepšení kvality života odsouzených. V neposlední řadě se na chodu vězeňských zařízení podílejí také duchovní, často působící v rámci Vězeňské duchovní služby. Jejich role spočívá nejen v poskytování duchovní podpory, ale i v dlouhodobém zajišťování lidských práv a humánního zacházení s odsouzenými a obviněnými.²¹

Každý odborný zaměstnanec vězeňské správy zastává klíčovou roli v procesu resocializace odsouzených. Jejich odborná činnost přispívá nejen k naplňování základních práv vězněných osob, ale zároveň představuje důležitý prvek prevence recidivy a zajištění bezpečnosti uvnitř vězeňského zařízení i mimo něj. Multidisciplinární přístup umožňuje komplexní pohled na každého odsouzeného a vytváření individuálně přizpůsobených plánů zacházení, které respektují jeho specifické potřeby a možnosti.

Pověřené orgány Vězeňské služby České republiky plní funkci policejních orgánů při prověřování trestné činnosti vězněných osob. Tuto činnost vykonávají příslušníci odboru kontroly Generálního ředitelství Vězeňské služby, stejně jako příslušníci oddělení prevence a stížností, kteří působí ve vazebních věznicích, věznicích a zařízeních pro zabezpečovací detenci. Na základě zákona č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů, účinného od 1. ledna 2012, se tyto složky společně s příslušníky Generální inspekce bezpečnostních sborů (GIBS) podílejí na vyhledávání, odhalování a prověřování indicií o možném spáchání trestného činu, který souvisí s výkonem povolání příslušníka Vězeňské služby České republiky.²²

²¹ SOCHŮREK, Jan. *Kapitoly z penologie. II. díl, Teorie a praxe zacházení s vězněnými*. 1. vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. 77 s. ISBN 978-80-7372-204-3, s. 13-18.

²² RASZKOVÁ, Tereza a HOFERKOVÁ, Stanislava. *Kapitoly z penologie I: vězeňství*. 2., rozšířené a aktualizované vydání. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018. 146 s. ISBN 978-80-7435-716-9, s. 77.

2.3 Koncepce vězeňství

Poslední platná koncepce vězeňství byla přijata v roce 2015 pod názvem „Koncepce vězeňství do roku 2025“. Dokument byl zpracován týmem odborníků s cílem reflektovat multidisciplinární a mezirezortní přístup k problematice vězeňství. Na rozdíl od předchozích koncepcí nebyla tato verze vypracována pod vedením Vězeňské služby ČR, ale pod záštitou Ministerstva spravedlnosti. Hlavními prioritami této strategie, které jsou podrobně rozpracovány v devíti kapitolách, je ochrana bezpečnosti společnosti prostřednictvím snižování recidivy trestné činnosti, podpora efektivní reintegrace propuštěných vězňů a důraz na odborné zacházení v rámci výkonu trestu odnětí svobody. Dokument klade důraz také na spolupráci různých subjektů s cílem zlepšit funkčnost a efektivitu českého vězeňského systému.²³

Při tvorbě koncepce byly zohledněny nejen předchozí strategie vězeňství, ale také Evropská vězeňská pravidla a další relevantní legislativní dokumenty, čímž byla zajištěna její kompatibilita s mezinárodními standardy.²⁴

Jedním ze strategických cílů současné koncepce vězeňství je vytvoření efektivního a standardizovaného systému odborné pomoci pro osoby užívající návykové látky. Tento systém by měl nejen podporovat abstinenci během výkonu trestu odnětí svobody, ale zároveň odsouzené motivovat k pokračování v abstinenci i po jejich propuštění, čímž by se snížilo riziko návratu k drogové trestné činnosti. Zároveň se klade důraz na maximální ochranu vězeňského prostředí před pronikáním nelegálních látek a důsledné potlačování užívání omamných a psychotropních látek mezi vězněnými osobami. Klíčovým nástrojem v boji proti šíření toxikomanie je komplexní prevence, která zahrnuje monitorování, bezpečnostní opatření a resocializační programy, jejichž cílem je nejen eliminovat přístup vězňů k návykovým látkám, ale i předcházet jejich závislosti v dlouhodobém horizontu.²⁵

Nelegální užívání drog ve věznicích zůstává významným problémem, což potvrzují i nejnovější statistiky za rok 2023. Podle údajů Generálního ředitelství

²³ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Koncepce vězeňství do roku 2025* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2015, [cit. 2024-01-17]. Dostupné z: <https://msp.gov.cz/documents/12681/762277/Koncepce-vezenstvi.pdf>, s. 3-4.

²⁴ DRÁPAL, Jakub, JIRČKA, Václav a RASZKOVÁ, Tereza, eds. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. 456 s. ISBN 978-80-7676-066-0, s. 21.

²⁵ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Koncepce vězeňství do roku 2025* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2015, [cit. 2024-01-17]. Dostupné z: <https://msp.gov.cz/documents/12681/762277/Koncepce-vezenstvi.pdf>, s. 6-7.

Vězeňské služby ČR bylo během tohoto roku provedeno 359 876 lékařských vyšetření a ošetření vězněných osob, přičemž zdravotnická služba evidovala 13 052 odsouzených s anamnézou užívání návykových látek. Tento počet představuje nárůst oproti roku 2022, kdy bylo zaznamenáno 12 612 případů. Uvedená data vycházejí z lékařských vyšetření, orientačních toxikologických testů a záchytů drog přímo ve věznicích, což naznačuje, že drogová problematika přetrvává i ve vysoce kontrolovaném prostředí výkonu trestu.²⁶

Jedním z největších problémů, kterému vězeňství čelí, je zneužívání omamných a psychotropních látek. Statistiky za poslední roky potvrzují, že počet vězněných osob s anamnézou užívání drog stále roste, což ohrožuje nejen bezpečnost ve věznicích, ale i proces resocializace odsouzených. Přestože jsou přijímána preventivní a represivní opatření, včetně přísnější kontroly, toxikologických testů a resocializačních programů, distribuce drog uvnitř vězeňských zařízení zůstává přetrvávající výzvou.

Aby byla koncepce úspěšná, je nezbytné posílit meziresortní spolupráci, modernizovat preventivní opatření a rozšířit programy zaměřené na léčbu závislostí. Klíčovou roli zde hraje také spolupráce s odbornými institucemi, neziskovými organizacemi a státními složkami, které mohou napomoci při zajištění efektivnějších metod prevence a podpory vězněných osob. Naplnění cílů koncepce tak vyžaduje nejen systémové změny uvnitř vězeňství, ale i dlouhodobé reformy v oblasti trestní politiky a sociálního začleňování.

²⁶ NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A ZÁVISLOSTI. *Zpráva o nelegálních drogách v ČR 2024* [online]. Praha: Úřad vlády České republiky, 2024. 173 s. ISBN 978-80-7440-344-6. [cit. 2024-01-17]. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/35669/1333/Zpr%C3%A1va%20o%20neleg%C3%A1ln%C3%ADch%20drog%C3%A1ch%20v%20C4%8CR%202024_web_241107.pdf, s. 55.

3 Pověřený orgán VS ČR v trestním řízení

Príslušníci Vězeňské služby České republiky, kteří působí v odboru kontroly Generálního ředitelství Vězeňské služby nebo jsou zařazeni do oddělení prevence a stížností ve vazebních věznicích, věznicích a ústavech pro výkon zabezpečovací detence, mají v souladu s platnými právními předpisy oprávnění vykonávat činnost policejního orgánu. Tato pravomoc jim umožňuje prověřovat trestnou činnost spáchanou osobami ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody či zabezpečovací detence, přičemž jejich postupy podléhají legislativním a institucionálním regulacím.²⁷

Oddělení prevence a stížností hraje zásadní roli ve vnitřním kontrolním mechanismu vězeňských zařízení. Jeho činnost se nezaměřuje pouze na prověřování trestné činnosti vězněných osob, ale zahrnuje také šetření mimořádných událostí, které nastanou ve věznici. Cílem těchto šetření je analyzovat a vyhodnocovat případné systémové nedostatky, které by mohly vést k narušení bezpečnosti či neefektivnímu řízení vězeňského provozu. Nedílnou součástí jeho agendy je rovněž vyřizování stížností, které mohou podávat jak vězněné osoby, tak jejich blízcí, přičemž důraz je kladen na objektivní posouzení podnětů a přijetí adekvátních opatření.²⁸

Kriminální chování vězněných osob v průběhu výkonu vazby, trestu odnětí svobody nebo zabezpečovací detence podléhá prověřování a objasňování specializovanými orgány Vězeňské služby České republiky, tedy pověřeným orgánem VS ČR. Jejich pravomoc je stanovena v § 12 odst. 2 písm. c) zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), přičemž se vztahují výhradně na trestnou činnost páchanou uvnitř věznic, vazebních věznic a ústavů pro výkon zabezpečovací detence. Postupy policejních orgánů vězeňské služby jsou dále specifikovány interními směrnici generálního ředitele Vězeňské služby ČR, které určují rámec jejich činnosti. Kompetence těchto orgánů je omezena na prověřovací fázi, tedy před zahájením trestního stíhání, zatímco samotné vyšetřování přechází do pravomoci Policie České republiky. Klíčovým faktorem pro efektivní objasnění trestných činů vězněných osob je úzká

²⁷ RASZKOVÁ, Tereza a HOFERKOVÁ, Stanislava. *Kapitoly z penologie I: vězeňství*. 2., rozšířené a aktualizované vydání. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018. 146 s. ISBN 978-80-7435-716-9, s. 77.

²⁸ ČESKO. Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 2/2012, o pověření orgánů VS ČR prováděním úkonů policejního orgánu. In: *Systém ASPI* [online]. Praha: Wolters Kluwer [cit. 2025-02-13]. ASPI ID: RA2529. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>.

spolupráce mezi orgány Vězeňské služby a Policíí ČR, která zajišťuje průběh vyšetřování v souladu s právními normami a bezpečnostními opatřeními.²⁹

Úspěšné prověřování trestné činnosti ve věznicích závisí nejen na důsledném dodržování právních předpisů, ale také na schopnosti přizpůsobit se specifickým podmínkám vězeňského prostředí a efektivně reagovat na jeho dynamiku.

Policejními orgány se podle trestního řádu rozumí nejen útvary Policie České republiky, ale i další specializované instituce s vymezenou působností. Významnou roli sehrává Generální inspekce bezpečnostních sborů, která provádí úkony v trestních řízeních vedených proti příslušníkům Policie ČR, Vězeňské služby a Celní správy nebo jejich zaměstnancům při výkonu jejich pracovních povinností. Dále mezi policejní orgány patří pověřené orgány Vězeňské služby ČR, které se zabývají trestnou činností osob nacházejících se ve vazbě, výkonu trestu odnětí svobody nebo zabezpečovací detenci. Pověřené celní orgány se účastní řízení v případech porušení celních, daňových a souvisejících předpisů, včetně případů přeshraničního pohybu zboží a daní.³⁰

Samostatnou kategorií jsou pověřené orgány Vojenské policie, které se zabývají trestnými činy příslušníků ozbrojených sil nebo činy směřujícími proti vojenským objektům a majetku státu spravovanému Ministerstvem obrany. Mezi policejní orgány se řadí také pověřené složky Bezpečnostní informační služby, Úřadu pro zahraniční styky a informace a Vojenského zpravodajství, které provádějí úkony ve věcech trestných činů spáchaných jejich příslušníky. V neposlední řadě má tuto působnost také Generální inspekce bezpečnostních sborů při vyšetřování trestné činnosti příslušníků této inspekce nebo zaměstnanců státu zařazených do její činnosti. Tento systém zajišťuje, že vyšetřování trestné činnosti příslušníků různých bezpečnostních složek je vedeno nezávislými a k tomu určenými orgány, čímž se posiluje objektivita a důvěryhodnost celého trestního řízení.³¹

²⁹ KOLÁŘ, Ondřej a KUBÍN, Tomáš. *Protiprávní jednání vězněných osob a role Pověřeného orgánu Vězeňské služby ČR*. Bezpečnostní teorie a praxe [online]. 2017, roč. 2017, č. 3, s. 142–150. ISSN 1801-8211. [cit. 2024-02-17]. Dostupné z: https://veda.polac.cz/wp-content/uploads/2018/11/032017_Protipravni-jednani-veznenych-osob-a-role-Povereného-orgánu-Vězeňské-sluzby-ČR.pdf, s. 142.

³⁰ ČESKO. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. In: *Systém ASPI* [online]. Praha: Wolters Kluwer [cit. 2025-03-13]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>. ISSN 2336-517X. § 12 odst. 2.

³¹ Tamtéž

Všechny tyto orgány mají oprávnění provádět veškeré úkony v trestním řízení, které spadají do kompetence policejního orgánu.

Pověřený orgán Vězeňské služby České republiky se soustředí na prověřování a objasňování trestné činnosti, kterou spáchaly osoby ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody nebo zabezpečovací detence. V rámci své činnosti realizuje všechny nezbytné úkony vedoucí k odhalení trestného činu a zjištění pachatele. V případech, kdy je potvrzeno, že se skutek skutečně stal, předává pověřený orgán spisový materiál příslušnému útvaru kriminální policie, který následně zahajuje trestní stíhání a pokračuje ve vyšetřování v souladu s příslušnými právními předpisy.³²

Pověřený orgán Vězeňské služby České republiky hraje zásadní roli zejména v počáteční fázi prověřování trestných činů, které spáchají osoby ve výkonu trestu nebo detence. Jeho úkolem je komplexně zmapovat skutkový stav, identifikovat potenciální pachatele a zajistit důkazy, které jsou klíčové pro další řízení. Tímto způsobem přispívá k efektivnímu objasňování trestné činnosti v prostředí věznic a vytváří podmínky pro plynulé předání případu kriminální policii, která následně vede vyšetřování. Úzká spolupráce mezi těmito orgány je nezbytná nejen pro dosažení spravedlivého a zákonného výsledku, ale i pro udržení pořádku a bezpečnosti ve věznicích a podporu zásad právního státu.

Spolupráce mezi Vězeňskou službou České republiky, Policií České republiky a státním zastupitelstvím představuje zásadní prvek v procesu prověřování trestné činnosti spáchané vězněnými osobami. Jakmile prověřování naznačí, že mohlo dojít ke spáchání trestného činu, je případ předán příslušnému útvaru policie, který pokračuje v dalším šetření a vyšetřování. Tento koordinovaný postup mezi jednotlivými orgány přispívá nejen k rychlému a efektivnímu objasnění trestné činnosti, ale zároveň zajišťuje ochranu práv vězněných osob a podporuje bezpečnostní standardy uvnitř vězeňského zařízení.

3.1 Trestní řízení a jeho fáze

Trestní řízení v České republice představuje soubor procesních postupů upravených trestním řádem a zákonem o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních. Jeho hlavním účelem je prověřit, zda došlo ke spáchání trestného činu, zjistit,

³² ČESKO. Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 2/2012, o pověření orgánů VS ČR prováděním úkonů policejního orgánu. In: *Systém ASPI* [online]. Praha: Wolters Kluwer [cit. 2025-02-13]. ASPI ID: RA2529. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>, § 3.

kdo je jeho pachatelem, a na základě zjištěných skutečností rozhodnout o uložení trestu nebo ochranného opatření podle trestního zákoníku. Součástí tohoto procesu je i zajištění výkonu uloženého rozhodnutí. Trestní řízení musí být vedeno v souladu se zásadami zákonnosti, spravedlnosti a ochrany práv všech zúčastněných stran, přičemž důraz je kladen na respektování práv jak obviněného, tak i poškozeného.³³

Trestní proces představuje zákonem vymezený soubor postupů, jejichž cílem je zjištění, ověření a vyhodnocení všech podstatných skutečností, na jejichž základě může být v dané věci přijato meritorní rozhodnutí. Trestní řád určuje působnost jednotlivých orgánů činných v trestním řízení, mezi něž patří policejní orgán, státní zástupce a soud. Každý z těchto orgánů plní v rámci řízení specifické úkoly, které se vzájemně doplňují a navazují na sebe. Koordinovaná spolupráce všech těchto složek je nezbytná pro důkladné objasnění skutkového stavu a jeho následné právní posouzení v souladu s právními předpisy.³⁴

Trestní řízení se řídí souborem základních zásad, které zajišťují spravedlivý průběh celého procesu. Mezi nejdůležitější patří presumpce neviny, podle níž je každý považován za nevinného, dokud jeho vina není potvrzena pravomocným rozhodnutím soudu. Nezbytným pravidlem je také povinnost státních orgánů postupovat vždy, když existuje podezření na trestnou činnost, a zahájit příslušné kroky směřující k jejímu objasnění. Tyto principy zajišťují rovnost před zákonem a ochranu práv všech účastníků trestního řízení.

Subjekty trestního řízení jsou osoby nebo orgány, kterým trestní řád přiznává určitá procesní práva a ukládá procesní povinnosti. Tyto subjekty mohou svými úkony a rozhodnutími ovlivňovat průběh trestního řízení. Do této skupiny náleží především soudy, státní zástupci a policejní orgány, tedy všechny orgány činné v trestním řízení (OČTŘ), které zajišťují řádný průběh procesních postupů a rozhodování.³⁵

Trestní řízení se člení na několik vzájemně navazujících částí, které jsou označovány jako jednotlivá stadia. Tato stadia představují soubor procesních kroků, které začínají prvotními úkony a vedou až k vydání konečného rozhodnutí ve věci. Mezi hlavní

³³ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 9., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2022. 1536 s. ISBN 978-80-7502-637-8, s. 651-652.

³⁴ FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GRIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 6., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 928 s. ISBN 978-80-7478-750-8, s. 26-30.

³⁵ BRUCKNEROVÁ, Eva. *Trestní právo hmotné a procesní – obecná část*. 5., doplněné a přepracované vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2022. 230 s. ISBN 978-80-280-0067-7, s. 154.

etapy patří přípravné řízení, jehož účelem je objasnit skutkový stav a shromáždit důkazy, následované předběžným projednáním obžaloby, při kterém se posuzuje důvodnost zahájení hlavního líčení. Hlavní líčení pak představuje stěžejní fázi, ve které soud rozhoduje o vině a případném trestu. Na něj navazuje opravné řízení, které umožňuje přezkoumání přijatého rozhodnutí na základě opravných prostředků. Posledním stádiem je vykonávací řízení, při kterém dochází k realizaci uloženého trestu nebo ochranného opatření. Každá z těchto částí plní svůj specifický účel a řídí se procesními pravidly, která zajišťují dodržování zákonnosti a ochranu práv všech zúčastněných stran.³⁶

Je však nutné zdůraznit, že ne ve všech případech musí proběhnout všechna stadia trestního řízení — některé z nich mohou být s ohledem na povahu konkrétního případu vynechány. V následující kapitole budou stručně představeny jednotlivé části trestního řízení. S ohledem na působnost Pověřeného orgánu Vězeňské služby České republiky, který je kompetentní pouze pro první část tohoto procesu, tedy prověřování, bude právě této fázi věnována podrobnější pozornost v další kapitole.

Přípravné řízení představuje úvodní fázi trestního procesu, která se odehrává ještě před zahájením soudního řízení. Jeho hlavním účelem je shromáždit a zajistit všechny potřebné podklady pro další řízení před soudem. Tato část trestního řízení má neveřejný charakter, což znamená, že není přístupná veřejnosti. Přípravné řízení je vedeno policejním orgánem pod dohledem státního zástupce, přičemž cílem je prověřit podezření ze spáchání trestného činu, určit osobu pachatele a opatřit důkazy nezbytné pro případné podání obžaloby. Důležitým aspektem je také zabránit tomu, aby byl obviněný neopodstatněně postaven před soud. Součástí této fáze je i vyhledávání a zajišťování důkazů, které mají zásadní význam pro správné posouzení skutkového stavu a plynulý průběh hlavního líčení.³⁷

Předběžné projednání obžaloby představuje fakultativní součást trestního řízení, která nastává po podání obžaloby a již spadá do fáze soudního řízení. Jeho hlavním účelem je posoudit, zda je nutné tuto fázi realizovat, nebo zda lze přistoupit přímo k nařízení hlavního líčení. Předseda senátu při tom přezkouvává podanou obžalobu a na základě jejího obsahu, shromážděných důkazů a spisového materiálu rozhoduje o dalším procesním postupu. K usnadnění rozhodování může soud provést i výslech obviněného

³⁶ FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GRIVNA, Tomáš a kol. Trestní právo procesní. 6., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 928 s. ISBN 978-80-7478-750-8, s. 472.

³⁷ Tamtéž, s. 475-476.

nebo si vyžádat další vysvětlení a doplnění. Předběžné projednání obžaloby plní zejména kontrolní funkci, neboť ověřuje, zda jsou splněny všechny procesní podmínky pro projednání věci v hlavním líčení. Zároveň umožňuje odklon v případech, kdy zjištěné skutečnosti vedou k závěru, že je nutné postupovat jinak – například zastavit trestní stíhání nebo věc vrátit k došetření. Podmínky a průběh předběžného projednání obžaloby jsou vymezeny v ustanoveních § 185 až § 195 trestního řádu.³⁸

Plní důležitou roli v trestním řízení, neboť slouží k posouzení, zda je podaná obžaloba dostatečně odůvodněná a zda jsou splněny všechny podmínky pro konání hlavního líčení. V případě zjištěných nedostatků může soud rozhodnout o zastavení stíhání nebo zvolit jiný vhodný postup. Tento institut přispívá k odstranění procesních vad v rané fázi řízení, což umožňuje jeho efektivnější průběh. Současně vytváří prostor pro případné sjednání dohody o vině a trestu, což může zkrátit délku řízení a zefektivnit rozhodovací proces. Z pohledu procesní ekonomie představuje předběžné projednání obžaloby důležitý nástroj pro zamezení zbytečných soudních jednání a podporu spravedlivého rozhodování.

Hlavní líčení představuje stěžejní část trestního řízení, která probíhá před soudem a znamená vyvrcholení celého trestního procesu. V tomto stadiu rozhoduje soud o vině obžalovaného a případném trestu na základě provedených důkazů a výpovědí. Hlavní líčení probíhá jako veřejné jednání, což zajišťuje transparentnost řízení a umožňuje veřejnou kontrolu výkonu spravedlnosti. Otevřenost soudního jednání má rovněž preventivní a výchovný účinek vůči společnosti. V průběhu hlavního líčení soud provádí důkazy, vyslýchá obžalovaného, svědky a znalce, a na základě těchto skutečností rozhoduje o vině či nevině. Postup řízení se řídí zásadou obžalovací, která stanoví, že podání obžaloby i její obsah jsou výlučnou pravomocí státního zástupce. Soud při svém rozhodování zůstává nezávislý a je vázán pouze zákonem. Hlavní líčení končí vyhlášením rozsudku, jímž může být obžalovaný buď odsouzen, nebo zproštěn obžaloby.³⁹

Je rovněž důležité z hlediska ochrany procesních práv všech zúčastněných stran. Obžalovaný má právo na obhajobu, včetně možnosti vyjádřit se ke všem důkazům, navrhopvat vlastní důkazy a klást otázky svědkům. Významnou roli v hlavním líčení hraje také státní zástupce, který zastupuje veřejný zájem a usiluje o spravedlivé posouzení věci

³⁸ FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GRIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 6., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 928 s. ISBN 978-80-7478-750-8, s. 503-511.

³⁹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 9., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2022. 1536 s. ISBN 978-80-7502-637-8, s. 994-1003.

na základě předložených důkazů. Soud má při vedení hlavního líčení povinnost postupovat nestranně a objektivně, přičemž musí respektovat zásady presumpce nevinny a práva na spravedlivý proces.

Význam hlavního líčení spočívá nejen v samotném rozhodnutí o vině či nevině, ale také v posílení důvěry veřejnosti v právní systém. Transparentnost a spravedlivé vedení řízení přispívají k legitimnosti soudního rozhodování a k celkovému respektu k právnímu státu. Hlavní líčení tedy nejen chrání práva obžalovaného, ale zároveň plní i širší společenskou funkci, neboť jeho průběh a výsledky ovlivňují vnímání spravedlnosti a právní jistoty ve společnosti.

Opravné řízení je specifickou součástí trestního procesu, jejímž cílem je posílit záruky zákonnosti a spravedlnosti rozhodnutí vydaných orgány činnými v trestním řízení. Jedná se o nepovinnou fázi řízení, která tvoří výjimku ze zásady oficiality, neboť závisí na podnětu účastníků řízení. Podstatou této fáze je přezkum rozhodnutí vydaného orgánem nižšího stupně nadřízeným orgánem, který má kompetenci i odbornou kvalifikaci posoudit jeho správnost a zákonnost. Nadřízený orgán proto zkoumá nejen obsah a odůvodnění napadeného rozhodnutí, ale také postup, který předcházel jeho vydání.⁴⁰

Výsledkem opravného řízení může být potvrzení správnosti napadeného rozhodnutí, pokud je posouzeno jako bezchybné. Pokud jsou však zjištěny nedostatky, může nadřízený orgán rozhodnutí zrušit a nahradit jej novým, případně vrátit věc orgánu nižšího stupně k novému projednání. V rámci opravného řízení rozlišujeme tři základní typy vad: skutkové vady (error in facto), které spočívají v nesprávném nebo neúplném zjištění skutkového stavu; právní vady (error in jure), jež se týkají chybné aplikace právních předpisů; a vady procesního postupu (error in procedendo), vznikající porušením pravidel procesního práva. Opravné řízení tak představuje významný mechanismus umožňující nápravu pochybení a zajištění spravedlivého a zákonného průběhu trestního řízení.⁴¹

Trestní řád rozlišuje opravné prostředky na řádné a mimořádné. Řádné opravné prostředky lze využít proti rozhodnutím, která dosud nenabyla právní moci. Mezi ně patří

⁴⁰ FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GRIVNA, Tomáš a kol. Trestní právo procesní. 6., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 928 s. ISBN 978-80-7478-750-8, s. 571-579.

⁴¹ FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GRIVNA, Tomáš a kol. Trestní právo procesní. 6., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 928 s. ISBN 978-80-7478-750-8, s. 579-585.

především stížnost a odvolání. Naopak mimořádné opravné prostředky směřují proti rozhodnutím, která již nabyly právní moci. Do této kategorie spadá dovolání, stížnost pro porušení zákona a obnova řízení. Specifickým typem řádného opravného prostředku je odpor, který lze uplatnit proti trestnímu příkazu vydanému samosoudcem.

Vykonávací řízení představuje závěrečnou a relativně samostatnou fázi trestního řízení, která bezprostředně navazuje na předchozí stadia procesu. Jeho hlavním cílem je vynucené uskutečnění obsahu soudního rozhodnutí, například výkon trestu odnětí svobody. K zahájení vykonávacího řízení dochází až poté, co odsuzující rozsudek nabude právní moci. Tato fáze trestního řízení tak zajišťuje, aby byly právní účinky soudního rozhodnutí uvedeny do praxe a uložený trest byl skutečně vykonán.⁴²

Zároveň umožňuje řešit otázky související se změnami v podmínkách výkonu trestu, případnými odklady, přerušeními výkonu trestu či rozhodování o podmíněném propuštění. I v této fázi trestního řízení je kladen důraz na dodržování zákonných postupů, spravedlnost a ochranu práv všech zúčastněných stran.

Závěrem lze říci, že jednotlivá stadia trestního řízení tvoří logicky uspořádaný celek, který směřuje od prvotního prověřování trestné činnosti až k výkonu uloženého trestu. Každá fáze má své specifické postavení, účel i procesní pravidla, přičemž jejich dodržování je nezbytné pro zachování principů spravedlnosti, zákonnosti a právní jistoty. Přípravné řízení, předběžné projednání obžaloby, hlavní líčení, opravné řízení i vykonávací řízení společně vytvářejí ucelený systém zajišťující spravedlivé projednání trestních věcí a ochranu společnosti před trestnou činností.

3.2 Role pověřeného orgánu VS ČR v přípravném řízení

Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, trestní řízení představuje soubor procesních postupů vedených v souladu s trestním řádem, a rovněž v návaznosti na právní úpravu mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech. Přípravné řízení tvoří úvodní fázi tohoto procesu a začíná zpravidla vyhotovením záznamu o zahájení trestního řízení nebo provedením neodkladného úkonu. Tato část řízení pokračuje objasňováním a prověřováním skutečností, které nasvědčují tomu, že došlo ke spáchání trestného činu, a následným vyšetřováním. Přípravné řízení končí podáním obžaloby, návrhem na

⁴² JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 9., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2022. 1536 s. ISBN 978-80-7502-637-8, s. 1244-1245.

schválení dohody o vině a trestu, případně jiným rozhodnutím, například zastavením trestního stíhání nebo jeho postoupením jinému příslušnému orgánu. Hlavním účelem této fáze je shromáždění důkazů a posouzení, zda jsou splněny všechny podmínky pro další soudní řízení.⁴³

Hlavním cílem přípravného řízení je důkladně prověřit, zda došlo ke spáchání trestného činu, a pokud ano, určit osobu odpovědnou za tento čin. V této fázi policejní orgán provádí všechny potřebné úkony k objasnění skutkového stavu, prověřuje informace o možném pachateli a shromažďuje důkazy nezbytné pro správné právní posouzení případu. Nedílnou funkcí přípravného řízení je také ochrana jednotlivců před neopodstatněným postavením před soud, čímž se předchází riziku nespravedlivého trestního stíhání.⁴⁴

Přípravné řízení se člení na dvě hlavní části. První z nich je prověřování, jehož cílem je objasnit a ověřit informace, které mohou nasvědčovat tomu, že došlo ke spáchání trestného činu. Druhou fází je vyšetřování, které začíná formálním zahájením trestního stíhání a končí rozhodnutím o dalším postupu. Výsledkem může být podání obžaloby, uzavření dohody o vině a trestu, postoupení věci příslušnému orgánu, zastavení trestního stíhání nebo schválení narovnání. Tyto postupy jsou upraveny příslušnými ustanoveními trestního řádu.⁴⁵

3.3 Prověřování

Policejní orgán má povinnost na základě vlastních poznatků, trestních oznámení či podnětů od jiných osob a institucí posoudit, zda existuje důvodné podezření ze spáchání trestného činu. Pokud takové podezření shledá, je jeho úkolem provést veškerá nezbytná opatření k objasnění skutkového stavu, odhalení pachatele a zajištění důkazů. Zároveň přijímá kroky k předcházení případné další trestné činnosti. O těchto skutečnostech informuje státního zástupce bez zbytečného odkladu. V případě zahájení úkonů trestního řízení je policejní orgán povinen zaslat státnímu zástupci opis záznamu o jejich zahájení

⁴³ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 9., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2022. 1536 s. ISBN 978-80-7502-637-8, s. 919-921.

⁴⁴ FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GRIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 6., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 928 s. ISBN 978-80-7478-750-8, s. 475-477.

⁴⁵ Tamtéž

do 48 hodin. Pokud nastane situace, kdy hrozí nebezpečí z prodlení, mohou být nezbytné úkony provedeny i před sepsáním tohoto záznamu.⁴⁶

Při prověřování trestné činnosti může policejní orgán využít široké spektrum opatření vymezených trestním řádem. Má právo požadovat vysvětlení od fyzických i právnických osob, vyžadovat odborná vyjádření a znalecké posudky, shromažďovat potřebné podklady a provádět ohledání místa činu. Součástí těchto úkonů může být také provádění zkoušek biologického materiálu za podmínek stanovených zákonem. Dále je oprávněn pořizovat zvukové a obrazové záznamy, snímat daktyloskopické otisky a provádět prohlídky těla, pokud je to nezbytné pro ověření totožnosti osoby nebo zajištění stop trestné činnosti.⁴⁷

Efektivní objasňování trestné činnosti vyžaduje nejen odborné znalosti a zkušenosti policejních orgánů, ale také schopnost pružně reagovat na měnící se okolnosti jednotlivých případů. Klíčovým aspektem je rychlé a důsledné zajištění důkazů, které umožní přesné objasnění skutkového stavu a zjištění odpovědné osoby. Důležitou roli zde hraje také spolupráce s dalšími orgány činnými v trestním řízení, především se státním zastupitelstvím a soudy, které na základě předložených důkazů rozhodují o dalším postupu.

V této souvislosti je třeba zdůraznit, že zvláštní postavení při prověřování trestné činnosti mají také pověřené orgány Vězeňské služby České republiky. Tyto orgány se zaměřují na odhalování trestné činnosti páchané osobami ve výkonu trestu odnětí svobody, ve vazbě nebo v zabezpečovací detenci. Vzhledem ke specifickému prostředí vězeňských zařízení je jejich činnost spojena s nutností dodržovat nejen zákonná pravidla, ale také interní předpisy a opatření směřující k zajištění pořádku a bezpečnosti.

Policejní orgán, který provádí prověřování, je povinen ukončit tento proces ve lhůtách stanovených zákonem v souladu s § 159 odst. 1 trestního řádu:

“a) do dvou měsíců, jde-li o věc patřící do příslušnosti samosoudce, v níž se nekoná zkrácené přípravné řízení,

b) do tří měsíců, jde-li o jinou věc patřící do příslušnosti okresního soudu,

⁴⁶ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 9., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2022. 1536 s. ISBN 978-80-7502-637-8, s. 906-911.

⁴⁷ Tamtéž.

*c) do šesti měsíců, jde-li o věc patřící v prvním stupni do příslušnosti krajského soudu.*⁴⁸

Pokud policejní orgán nedokáže ukončit prověřování ve lhůtách stanovených zákonem, trestní řízení tím není ukončeno. V takovém případě je policejní orgán povinen v souladu s § 159 odst. 2 trestního řádu písemně informovat státního zástupce o důvodech prodloužení prověřování. Zároveň musí uvést, jaké úkony zbývá provést, a navrhnout novou lhůtu pro jejich dokončení. Státní zástupce má právo tento návrh upravit a stanovit vlastní lhůtu, ve které by mělo být prověřování uzavřeno.⁴⁹

Prověřování prováděné policejním orgánem může být ukončeno různými způsoby, a to v závislosti na výsledcích šetření. Pokud jsou shromážděny dostatečné důkazy o spáchání trestného činu a je známa totožnost pachatele, následuje zahájení trestního stíhání. Jestliže se naopak prokáže, že k trestnému činu nedošlo nebo že jednání nenaplnňuje zákonné znaky trestného činu, může být prověřování ukončeno odložením věci.

V případech, kdy šetření neprokáže naplnění znaků trestného činu nebo není možné určit pachatele, dochází k ukončení prověřování odložením věci. O tomto postupu rozhoduje policejní orgán formou usnesení, které musí být řádně odůvodněno a doručeno státnímu zástupci, jenž nad prověřováním vykonává dohled. V usnesení o odložení věci je uvedeno, z jakých důvodů nelze pokračovat v trestním řízení, zda se jednání nedotýká trestního práva, nebo zda chybí potřebné důkazy pro zahájení trestního stíhání. Tento procesní úkon zároveň informuje oznamovatele i další osoby, které mají právo se s rozhodnutím seznámit, o výsledku prověřování. Státní zástupce má právo usnesení o odložení věci přezkoumat a případně jej zrušit, pokud shledá pochybení nebo nedostatky v postupu policejního orgánu.

3.4 Rozhodnutí v rámci prověřování

V přípravném řízení mohou nastat situace, kdy na základě výsledků prověřování není možné pokračovat v trestním stíhání. Trestní řád v těchto případech dává policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci možnost rozhodnout o odložení věci, případně o jejím

⁴⁸ ČESKO. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. In: *Systém ASPI* [online]. Praha: Wolters Kluwer [cit. 2025-03-13]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>. ISSN 2336-517X. § 159 odst. 1.

⁴⁹ Tamtéž, § 159 odst. 2.

jiném vyřízení. Takový postup je důležitým nástrojem procesní ekonomie, který zabraňuje zbytečnému zatěžování trestního řízení a respektuje princip subsidiarity trestního práva

Podle § 159a odst. 1 písm. a) a b) trestního řádu může být věc odložena a zároveň odevzdána příslušnému správnímu orgánu k projednání jako přestupek, jestliže oznámené jednání nenaplnuje znaky trestného činu, ale lze jej řešit v rámci správního práva. Stejně tak je možné postoupit věc jinému orgánu k projednání v rámci kázeňského nebo kárného řízení, pokud jde o porušení povinností vyplývajících z pracovního, služebního nebo profesního postavení pachatele. Tento přístup umožňuje efektivní využití právních prostředků mimo trestní oblast tam, kde je to postačující, a tím potvrzuje zásadu, že trestní právo má být prostředkem až poslední instance.⁵⁰

Další možnost odložení věci je zakotvena v § 159a odst. 2 trestního řádu. Podle tohoto ustanovení je státní zástupce nebo policejní orgán povinen odložit věc usnesením, pokud zjistí, že trestní stíhání je nepřipustné podle § 11 trestního řádu. Mezi důvody nepřipustnosti patří například zánik trestnosti činu z důvodu promlčení, amnestie, rozhodnutí prezidenta republiky o milosti nebo jiné zákonem stanovené okolnosti. Tímto způsobem je zajištěno, že trestní řízení nebude vedeno tam, kde to zákon vylučuje, čímž je posílena nejen zákonnost, ale i účelnost celého procesu.⁵¹

Podle § 159a odst. 3 trestního řádu lze usnesením odložit věc i tehdy, pokud by trestní stíhání bylo z hlediska okolností případu neúčelné. Taková situace může nastat například v případě, kdy trestní postih není potřebný vzhledem k závažnosti činu, osobě pachatele nebo jeho dosavadnímu životu, jak předpokládá § 172 odst. 2 písm. a) trestního řádu. Stejně tak může být řízení ukončeno, pokud již bylo dosaženo účelu trestního řízení jinými opatřeními v rámci správního či kázeňského řízení, jak uvádí § 172 odst. 2 písm. b). Tento institut umožňuje státnímu zástupci a policejnímu orgánu zohlednit individuální okolnosti případu a postupovat tak, aby trestní řízení bylo vedeno pouze tam, kde je to skutečně nutné a přiměřené.⁵²

Specifický případ představuje situace podle § 159a odst. 4 trestního řádu, kdy státní zástupce může odložit věc na základě výsledků prověřování, pokud zjistí, že byly

⁵⁰ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 9., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2022. 1536 s. ISBN 978-80-7502-637-8, s. 919-921.

⁵¹ FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GRIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 6., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 928 s. ISBN 978-80-7478-750-8, s. 482-483.

⁵² Tamtéž.

splněny okolnosti uvedené v § 172 odst. 2 písm. c) trestního řádu. Jde o případy, kdy pachatel učinil taková opatření, která vedla k odstranění nebo alespoň zmírnění následků trestného činu, a zároveň není veřejný zájem na dalším trestním stíhání. Tento postup umožňuje reflektovat míru nápravy, aktivní přístup pachatele a úspěšnou kompenzaci škod, což naplňuje humanizační prvky trestního řízení a princip jeho přiměřenosti.⁵³

Podle § 159a odst. 5 trestního řádu je státní zástupce nebo policejní orgán povinen věc odložit, pokud se ani během prověřování nepodaří zjistit skutečnosti opravňující zahájit trestní stíhání podle § 160 trestního řádu. V praxi jde o situace, kdy chybí dostatečné důkazy pro identifikaci pachatele nebo není možné skutkový stav přesvědčivě doložit. Tento postup chrání jednotlivce před neopodstatněným stíháním a umožňuje řízení uzavřít bez dalšího zatěžování systému. Zákon však počítá s tím, že pokud se později objeví nové skutečnosti nebo důkazy, které odstraní původní důvody odložení, lze trestní stíhání dodatečně zahájit.⁵⁴

Celkově lze říci, že odložení věci nebo její jiné vyřízení představuje klíčový institut přípravného řízení, který vyvažuje zájmy společnosti na postihu trestné činnosti s ochranou práv jednotlivce a principy spravedlivého procesu. Umožňuje efektivní uzavření věcí, které nespádají do oblasti trestního práva, a zároveň ponechává prostor pro případné nové zahájení řízení, pokud nastanou nové okolnosti. Důležitou roli zde hraje také dohled státního zástupce, který garantuje zákonnost a správnost postupu policejního orgánu, čímž přispívá k důvěře veřejnosti v celý systém trestního řízení.

Dočasné odložení trestního stíhání představuje specifický institut, který lze využít v případech, kdy je třeba dále objasnit trestnou činnost spojenou s organizovanou zločineckou skupinou, jiným závažným úmyslným trestným činem, nebo určit pachatele. Podle § 159b trestního řádu může policejní orgán, vždy se souhlasem státního zástupce, odložit zahájení trestního stíhání na nezbytně nutnou dobu, která však nesmí přesáhnout dva měsíce. Tento institut se uplatní také tehdy, pokud byl daný skutek již pravomocně projednán jako přestupek, ale dosud neuplynula lhůta pro přezkumné řízení. V takovém případě je policejní orgán povinen po nabytí právní moci rozhodnutí o dočasném odložení navrhnout příslušnému správnímu orgánu zahájení přezkumného řízení a zrušení

⁵³ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 9., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2022. 1536 s. ISBN 978-80-7502-637-8, s. 919-921.

⁵⁴ ČESKO. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. In: *Systém ASPI* [online]. Praha: Wolters Kluwer [cit. 2025-03-13]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>. ISSN 2336-517X. § 159a odst. 5.

předchozího rozhodnutí o přestupku. Tento postup umožňuje efektivně reagovat na nové skutečnosti a zajišťuje, aby nebyla znemožněna trestní odpovědnost v závažnějších případech.⁵⁵

Zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 trestního řádu nastává v případě, že žádný z dříve uvedených způsobů vyřízení věci není možný. K zahájení trestního stíhání dochází tehdy, pokud prověřování odhalí dostatečně odůvodněné skutečnosti, které nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin, a současně existuje důvodný závěr, že se tohoto činu dopustila konkrétní osoba.⁵⁶

Zahájením trestního stíhání se přípravné řízení přesouvá do další fáze, která se nazývá vyšetřování.

3.5 Vyšetřování

V případě, že pověřený orgán Vězeňské služby České republiky v rámci prověřování trestné činnosti dospěje k závěru, že se jedná o podezření ze spáchání trestného činu, postoupí věc do vyšetřování příslušnému útvaru kriminální policie. Po předání případu se orgán VS ČR na dalším vyšetřování zpravidla již nepodílí, pokud není jeho součinnost výslovně vyžádána vyšetřujícím orgánem. Kriminální policie poté zajišťuje provedení nezbytných úkonů, jako je zajištění důkazů, výslechy svědků a vyhodnocení skutkového stavu, přičemž orgán VS ČR poskytuje potřebnou součinnost pouze v případě, že je to nezbytné pro objasnění věci nebo zajištění důkazů. Tento postup zajišťuje efektivní průběh vyšetřování a umožňuje specializovaným složkám kriminální policie využít své odborné znalosti a zkušenosti při řešení konkrétního případu.⁵⁷

Zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 trestního řádu znamená formální vstup do stadia vyšetřování. K tomuto kroku přistupuje policejní orgán ve chvíli, kdy má k dispozici dostatečné důkazy a skutečnosti, které nasvědčují spáchání trestného činu konkrétní osobou. Zahájení trestního stíhání se provádí usnesením, které musí být náležitě odůvodněno a doručeno obviněnému i státnímu zástupci. Usnesením se konkrétní osoba

⁵⁵ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 9., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2022. 1536 s. ISBN 978-80-7502-637-8, s. 921-923.

⁵⁶ ANTL, Miroslav, VESELÝ, Josef a kol. *Průvodce policisty trestním řízením se vzory procesních postupů Policie ČR*. 2. vydání. Praha: Linde, 2002. 433 s. ISBN 80-7201-341-6, s. 21.

⁵⁷ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 9., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2022. 1536 s. ISBN 978-80-7502-637-8, s. 932-934.

označuje za obviněnou a stává se plnoprávným účastníkem řízení se všemi právy a povinnostmi, které z toho vyplývají, včetně práva na obhajobu.⁵⁸

Policie je povinna ve fázi zahájení trestního stíhání nejen podrobně popsat skutkový stav a jednání, kterého se obviněná osoba měla dopustit, ale také vymezit právní kvalifikaci skutku. Zahájením trestního stíhání začíná proces, ve kterém je možné provádět důkazní úkony, které přímo zasahují do práv a svobod obviněného, jako je výslech, konfrontace, rekonstrukce, domovní prohlídka nebo odposlechy, a proto musí být tento krok dostatečně odůvodněný a kontrolovatelný ze strany státního zástupce.⁵⁹

Postup policejního orgánu při vyšetřování trestné činnosti je řízen zásadou rychlosti, efektivity a zákonnosti. Policie z vlastního podnětu aktivně vyhledává a shromažďuje všechny důkazy potřebné k objasnění skutkového stavu, určení pachatele i následků trestného činu. Postupuje přitom tak, aby byla zajištěna úplnost prověřování, přičemž respektuje pravidla stanovená trestním řádem.⁶⁰

Trestní řád svěřuje výkon vyšetřování především útvarům Policie České republiky, pokud zákon nestanoví jinak. Ve specifických případech je však vyšetřování svěřeno zvláštním orgánům. Vyšetřování trestných činů spáchaných příslušníky Policie ČR, Vězeňské služby, celní správy nebo jejich zaměstnanci provádí Generální inspekce bezpečnostních sborů. Trestné činy spáchané příslušníky Generální inspekce, Bezpečnostní informační služby, Úřadu pro zahraniční styky a informace, Vojenského zpravodajství nebo Vojenské policie vyšetřuje přímo státní zástupce, který může v rámci spolupráce požádat ostatní orgány o provedení jednotlivých úkonů nebo opatření důkazů. Zvláštní pravomoc má také Vojenská policie, která vede vyšetřování trestné činnosti spáchané příslušníky ozbrojených sil či vůči vojenským objektům. Výjimečně může vyšetřování provádět i kapitán lodi v případě trestných činů spáchaných na palubě během dálkových plaveb.⁶¹

⁵⁸ FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GRIVNA, Tomáš a kol. Trestní právo procesní. 6., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 928 s. ISBN 978-80-7478-750-8, s. 483-487.

⁵⁹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 9., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2022. 1536 s. ISBN 978-80-7502-637-8, s. 937-938.

⁶⁰ ČESKO. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. In: *Systém ASPI* [online]. Praha: Wolters Kluwer [cit. 2025-03-13]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>. ISSN 2336-517X. § 164.

⁶¹ FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GRIVNA, Tomáš a kol. Trestní právo procesní. 6., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 928 s. ISBN 978-80-7478-750-8, s. 183-184.

Skončení vyšetřování představuje okamžik, kdy policejní orgán dospěje k závěru, že byly shromážděny veškeré potřebné důkazy a skutkový stav je dostatečně objasněn pro podání obžaloby. Před uzavřením vyšetřování umožní obviněnému, jeho obhájci a poškozenému, který uplatnil své právo podle zákona, nahlédnout do spisu a podat návrhy na případné doplnění vyšetřování. Tito účastníci řízení jsou o této možnosti informováni nejméně tři dny předem, přičemž lhůtu lze se souhlasem všech zúčastněných stran zkrátit. Po ukončení vyšetřování předkládá policejní orgán státnímu zástupci spis spolu s návrhem na podání obžaloby, přehledem navrhaných důkazů a odůvodněním, proč nebylo vyhověno případným dalším návrhům na doplnění důkazní situace.⁶²

Vyšetřování jako součást trestního řízení představuje zásadní fázi, ve které dochází ke shromažďování důkazů, objasňování skutkového stavu a přípravě případu k rozhodnutí soudu. Díky přesně stanoveným postupům a rozdělení pravomocí mezi jednotlivé vyšetřovací orgány je zajištěno, že i v těch nejsložitějších případech je proces veden efektivně, zákonně a odborně. Nezastupitelnou roli zde hraje i spolupráce mezi policejním orgánem, státním zástupcem a dalšími subjekty trestního řízení, které společně směřují k naplnění účelu trestního řízení – ochraně společnosti, spravedlivému potrestání pachatelů trestné činnosti a respektování práv všech zúčastněných stran. Všechny úkony prováděné ve fázi vyšetřování tak tvoří klíčový základ pro navazující soudní řízení a rozhodování o vině a trestu.

⁶² ČESKO. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. In: *Systém ASPI* [online]. Praha: Wolters Kluwer [cit. 2025-03-13]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>. ISSN 2336-517X. § 166.

4 Drogová trestná činnost vězňených osob v ČR

Problematika drogové trestné činnosti ve vězeňském prostředí představuje významnou bezpečnostní i společenskou výzvu. Ačkoliv výkon trestu odnětí svobody znamená zásadní omezení osobních práv a svobod, nelze opomíjet fakt, že i uvnitř věznic dochází k nelegálnímu nakládání s omamnými a psychotropními látkami. Drogová kriminalita mezi vězňenými osobami ohrožuje nejen samotné vězeňské prostředí a kázeň, ale může mít i vážné dopady na zdraví odsouzených a jejich budoucí resocializaci.

Užívání drog a soužití s osobami závislými na návykových látkách se, stejně jako jiné závažné sociálně patologické jevy, projevuje v prostředí věznic ještě intenzivněji než ve společnosti obecně. Věznice představují specifické prostředí, kde dochází ke kumulaci osob s trestněprávní minulostí, často spojenou právě s drogovou kriminalitou. Vzhledem k tomu se ve Vězeňské službě České republiky již před delší dobou ukázala potřeba zavést systémová opatření, jejichž cílem je minimalizovat výskyt a užívání drog ve věznicích. Tato opatření mají nejen omezit přístup k nelegálním látkám, ale také zabránit šíření drogové závislosti mezi dosud nezapojené vězně během výkonu trestu odnětí svobody.⁶³

Významnou část vězeňské populace tvoří osoby závislé na drogách. Jejich závislostní chování představuje rizikový faktor, který výrazně souvisí s pravděpodobností opakovaného páchání trestné činnosti po propuštění z výkonu trestu. Z tohoto důvodu je nezbytné věnovat těmto osobám během výkonu trestu zvýšenou pozornost a cílenou terapeutickou péči, která by směřovala ke zmírnění jejich závislosti. Poptávka po omamných a psychotropních látkách přetrvává i za zdmi věznic, což vede nejen k jejich pašování, ale i k nelegálnímu obchodování a užívání. Tyto aktivity představují vážné bezpečnostní riziko a zároveň ohrožují zdraví a úspěšnou resocializaci odsouzených.⁶⁴

Na poli protidrogové politiky si Vězeňská služba ČR stanovila několik klíčových cílů, které směřují k omezení negativních dopadů užívání návykových látek v prostředí věznic. Základním záměrem je zabránit průniku omamných a psychotropních látek do vězeňských zařízení a minimalizovat jejich užívání mezi vězňenými osobami. Další důležitou oblastí je vytvoření účinného systému práce s drogově závislými odsouzenými,

⁶³ MAREŠOVÁ, Alena. *Drogy a česká vězeňská populace v kontextu drogové scény a trestněprávní legislativy*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003. 126 s. ISBN 80-7338-018-8, s. 7-8.

⁶⁴ DRÁPAL, Jakub, JIRÍČKA, Václav a RASZKOVÁ, Tereza, eds. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. 456 s. ISBN 978-80-7676-066-0, s. 216-217.

jehož hlavním cílem je motivovat tyto osoby k uvědomělému rozhodnutí zbavit se závislosti a následně podporovat jejich cestu k abstinenci. Neméně podstatnou součástí této strategie je prevence, která má zabránit tomu, aby vězni, kteří dosud s drogami neměli zkušenosti, byli během výkonu trestu ohroženi vznikem závislosti. Celkově jde o komplexní přístup, který se zaměřuje na ochranu vězeňského prostředí a zároveň podporu individuální změny a resocializace jednotlivců.⁶⁵

Drogová závislost ve vězeňském prostředí s sebou přináší řadu sociálně patologických jevů, které jsou často skryté a obtížně odhalitelné. Mezi hlavní příčiny zneužívání drog za mřížemi patří především zakořeněné návyky z civilního života, které si vězni přinášejí do výkonu trestu. K tomu se přidává i tlak ze strany ostatních odsouzených, kteří drogové chování podporují, a silný skupinový vliv, kdy je snaha zapadnout a být jako ostatní.⁶⁶

Specifické podmínky vězeňského prostředí, jako je izolace, pocit beznaděje, deprivace a stereotyp každodenního života, vedou některé jedince k vyhledávání úniku prostřednictvím omamných látek. Drogy pomáhají vězňům zmírnit úzkost, strach z budoucnosti nebo nepříjemné pocity způsobené odloučením od rodiny a nejistotou. Užívání drog může být také reakcí na nudu, snaha zažít něco neobvyklého či prostředek, jak zapomenout na problémy a realitu za zdmi věznice.⁶⁷

Nelze opomenout ani vliv organizovaných skupin a gangů, které v prostředí věznic vidí příležitost pro obchod s drogami i posílení vlivu na ostatní vězně. Tyto faktory vytvářejí komplexní problém, který má nejen zdravotní a bezpečnostní důsledky, ale i negativní dopad na možnosti resocializace odsouzených po jejich návratu na svobodu.⁶⁸

Vězeňské prostředí je charakteristické existencí nelegálních aktivit, mezi které patří i černý trh s drogami a léky s psychotropními účinky. Tyto látky se mezi vězni stávají cenným obchodním artiklem, sloužícím jako platidlo nebo prostředek směny za cigarety, potraviny a další žádané zboží. Černý trh tak přispívá ke vzniku konfliktů, případů šikany

⁶⁵ MAREŠOVÁ, Alena, SOCHŮREK, Jan a VÁLKOVÁ, Jana. *Drogová problematika ve věznicích v ČR a některých zahraničních věznicích*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2000. 122 s. ISBN 80-86008-84-3, s. 5.

⁶⁶ ČERNÍKOVÁ, Vratislava a kol. *Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 244 s. ISBN 978-80-7380-138-0, s. 137-138.

⁶⁷ SOCHŮREK, Jan. *Kapitoly z penologie III. díl: Negativní jevy ve vězení*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. 69 s. ISBN 978-80-7372-205-0, s. 38-39.

⁶⁸ ČERNÍKOVÁ, Vratislava a kol. *Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 244 s. ISBN 978-80-7380-138-0, s. 137-138.

či vydírání, které narušují pořádek a bezpečnost zařízení. Drogy a léky určené k léčbě zdravotních obtíží vězňů jsou často zneužívány právě na tomto nelegálním trhu. Vězni místo jejich užití podle určení raději prodají nebo směňují tyto léky za jiné výhody. Navzdory snahám vězeňské služby o kontrolu dochází k tomu, že vězni umějí šikovně předstírat spolknutí tablety a později ji nenápadně vyplivnout a ukrýt.⁶⁹

V souvislosti s problematikou drogové trestné činnosti je zásadní nejprve vymezit samotný pojem „droga“. Podle definice Světové zdravotnické organizace z roku 1969 se za drogu považuje jakákoli látka, která po vpravení do živého organismu mění jednu nebo více jeho funkcí. Toto široké pojetí zahrnuje nejen nelegální látky, ale také alkohol a další látky, jež mají schopnost ovlivňovat psychiku nebo fyziologické procesy. Mnozí odborníci navíc při vymezování pojmu droga zdůrazňují aspekt schopnosti dané látky vyvolat závislost, tedy „potenciál závislosti“.⁷⁰

V českém právním řádu nenajdeme přesnou definici pojmu „droga“. Zákony a právní předpisy místo toho pracují s termíny jako „omamné a psychotropní látky“, „prekursory“ nebo „návykové látky“, které jsou vymezeny zejména v zákoně č. 167/1998 Sb., o návykových látkách. Tyto pojmy mají legislativní přesah a slouží k popisu látek s potenciálem ovlivnit lidskou psychiku, chování nebo vyvolat závislost. Tato absence jednotné právní definice vyžaduje, aby každý konkrétní případ byl posuzován podle povahy látky a jejího právního statutu.

Za omamné a psychotropní látky se v českém trestním právu považují látky uvedené v příslušných právních předpisech. Podle § 289 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, je tento pojem vymezen odkazem na zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, který dále odkazuje na nařízení vlády č. 463/2013 Sb., kde jsou tyto látky konkrétně vyjmenovány. Seznam omamných látek je obsažen v přílohách 1 až 3 a seznam psychotropních látek v přílohách 4 až 7 tohoto nařízení. Mezi omamné látky patří například kokain, morfin, opium, konopí a heroin. Do skupiny psychotropních látek se řadí amfetamin, pervitin, metamfetamin, THC nebo LSD. Z pohledu trestního práva jsou omamné a psychotropní látky podskupinou širší kategorie návykových látek a jejich držení, výroba nebo distribuce je předmětem trestního postihu.

⁶⁹ SOCHŮREK, Jan. *Kapitoly z penologie III. díl: Negativní jevy ve vězení*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. 69 s. ISBN 978-80-7372-205-0, s. 44.

⁷⁰ MAREŠOVÁ, Alena. *Drogy a česká vězeňská populace v kontextu drogové scény a trestněprávní legislativy*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003. 126 s. ISBN 80-7338-018-8, s. 12.

Prekurzory jsou chemické látky, které slouží jako základní suroviny pro výrobu syntetických drog. Jejich role je zásadní, protože bez nich by výroba omamných a psychotropních látek nebyla možná. Například produkce heroinu nebo kokainu vyžaduje řadu specifických chemikálií, které se používají při úpravě a finální úpravě výsledného produktu. U syntetických drog pak výroba spočívá právě v kombinaci prekurzorů, které se stávají součástí finální látky. Tyto chemikálie však mají běžné využití i v průmyslu a jsou často volně dostupné na trhu, což ztěžuje jejich kontrolu a sledování pohybu. Z tohoto důvodu je kontrola prekurzorů jedním z důležitých opatření v oblasti boje proti nelegální výrobě drog.⁷¹

Drogová závislost představuje psychický, a někdy i fyzický stav, který vzniká v důsledku opakovaného působení návykové látky na organismus. Tento stav je typický změnami v chování, které se projevují neustálou potřebou látku užívat, a to buď kvůli jejím účinkům na psychiku, nebo aby se člověk vyhnul nepříjemným pocitům spojeným s jejím nedostatkem. Tento stav může, ale nemusí být doprovázen zvýšenou tolerancí na látku. Důležité je také zmínit, že jedna osoba může být závislá současně na více typech drog.⁷²

Vznik drogové závislosti je ovlivněn celou řadou faktorů, které působí v různé míře také ve vězeňském prostředí. Vězni jsou často vystaveni vlivům biopsychického charakteru — mohou mít genetické predispozice, duševní onemocnění, nízké sebevědomí nebo psychické problémy, které přispívají k rozvoji závislostního chování. Dalšími významnými faktory jsou vlivy prostředí, kde věznice sama o sobě představuje uzavřený kolektiv se specifickými sociálními vazbami a tlaky. Dostupnost drog, která je i přes restriktivní opatření stále přítomná, spolu s vlivy okolí, mohou vést k rozvoji nebo posílení závislosti. Každá droga má navíc odlišný časový průběh vzniku závislosti — například heroin může vyvolat závislost již během několika dní, zatímco u jiných látek je tento proces pomalejší. Vězeňské prostředí pak ještě umocňuje situační faktory, jako jsou stres, adaptace na vězeňský režim, odloučení od rodiny nebo trauma z trestu, které mohou vést k tomu, že se jedinec uchýlí k užívání drog jako úniku z reality.⁷³

⁷¹ MAREŠOVÁ, Alena. *Drogy a česká vězeňská populace v kontextu drogové scény a trestněprávní legislativy*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003. 126 s. ISBN 80-7338-018-8, s. 14.

⁷² NOVOTNÝ, Oto, ZAPLETAL, Jaroslav a kol. *Kriminologie*. 2., přepracované vydání. Praha: ASPI, 2004. 452 s. ISBN 80-7357-026-2, s. 354.

⁷³ Tamtéž, s. 367-368.

4.1 Současný stav drogové problematiky ve věznicích v ČR

Abychom lépe porozuměli rozsahu a vývoji této problematiky, je nezbytné se podívat na konkrétní data, která dokumentují stav vězeňské populace, četnost výskytu drogových trestných činů a další související ukazatele. Následující kapitola proto přináší analýzu statistických údajů za období let 2013 až 2023, přičemž bude využita nejaktuálnější statistická ročenka Vězeňské služby České republiky, tedy z roku 2023, která poskytuje podrobný přehled o vývoji situace ve věznicích v oblasti omamných a psychotropních látek.

Pro posouzení vývoje drogové kriminality ve vězeňském prostředí je nejprve vhodné zaměřit se na celkový vývoj stavu vězeňské populace v České republice. Následující tabulka zachycuje počet vězněných osob v jednotlivých letech v období 2013 až 2023. Tento přehled umožňuje sledovat dlouhodobý trend v počtu vězněných osob, který je důležitým ukazatelem při hodnocení zatížení vězeňského systému a celkové dynamiky kriminality včetně trestných činů souvisejících s omamnými a psychotropními látkami.

Tabulka č. I.: Počet vězněných osob v letech 2013 až 2023⁷⁴

Vězněné osoby	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
obvinění	2 308	2 185	1 960	1 907	1 809	1 816	1 798	1 570	1 392	1 438	1 566
odsouzení	14 301	16 433	18 850	20 501	20 271	19 677	19 155	17 612	17 243	17 498	17 889
chovanci		40	56	73	79	84	95	104	113	116	114
Celkem	16 609	18 658	20 866	22 481	22 159	21 577	21 048	19 286	18 748	19 052	19 569

V roce 2013 bylo 36 chovanců (jsou zohledněni u odsouzených).

Při pohledu na vývoj počtu vězněných osob v České republice v období let 2013 až 2023 lze vysledovat několik významných trendů. V roce 2013 činil celkový počet vězněných osob 16 609, přičemž v následujících letech došlo k nárůstu, který vyvrcholil v roce 2016 s hodnotou 22 481 osob. Od tohoto bodu začal počet vězňů postupně klesat a nejnižšího stavu bylo dosaženo v roce 2021, kdy bylo evidováno 18 748 osob. V dalších letech lze sledovat mírný nárůst, přičemž k 31. prosinci 2023 činil celkový počet vězněných osob 19 569.

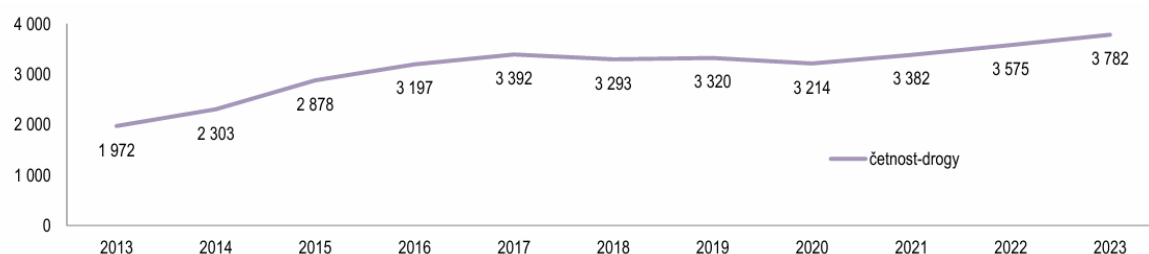
⁷⁴ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky 2023* [online]. Praha: Vězeňská služba ČR, 2024, s. 145. [cit. 2025-03-28]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/sekce/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby>.

Z hlediska struktury vězněné populace nadále převažují odsouzení, jejichž počet v uvedeném období osciloval mezi 14 301 v roce 2013 a maximem 20 501 v roce 2016. Po tomto roce došlo k poklesu a od roku 2020 se počet odsouzených pohybuje stabilně pod hranicí 18 000 osob. Počet obviněných vykazuje celkově klesající trend – ze 2 308 v roce 2013 klesl až na 1 392 v roce 2021, a v roce 2023 dosáhl hodnoty 1 566. Specifickou skupinu představují chovanci, jejichž počet je výrazně nižší a pohybuje se řádově ve stovkách.

V kontextu uvedených údajů je zřejmé, že i přes určitý pokles celkové vězeňské populace v posledních letech zůstává systém výkonu trestu v České republice dlouhodobě zatížen vysokými počty odsouzených. Tento vývoj je důležitým faktorem při hodnocení prostoru pro prevenci a kontrolu kriminality, včetně drogové trestné činnosti, na kterou se tato práce zaměřuje.

Pro hlubší pochopení rozsahu a dynamiky drogové trestné činnosti v České republice je vhodné analyzovat její vývoj v delším časovém horizontu. Následující tabulka znázorňuje četnost trestných činů, které byly spáchány v souvislosti s používáním a distribucí omamných a návykových látek v období let 2013 až 2023. Data poskytují přehled o trendech v této oblasti kriminality a umožňují sledovat, jak se tato specifická kategorie trestné činnosti vyvíjela v průběhu posledního desetiletí. Tento přehled zároveň přispívá k lepšímu pochopení zatížení bezpečnostních a justičních složek státu, stejně jako k vyhodnocení efektivity dosavadních preventivních a represivních opatření.

Graf č. II.: Četnost trestných činů spáchaných v souvislosti s používáním a distribucí OPL za období 2013–2023⁷⁵

Z dostupných dat je zřejmé, že drogová trestná činnost v České republice vykazuje v poslední dekádě stabilně vzrůstající trend. Zatímco v roce 2013 bylo evidováno 1 972

⁷⁵ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky 2023* [online]. Praha: Vězeňská služba ČR, 2024, s. 125. [cit. 2025-03-28]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/sekce/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby>.

trestných činů tohoto charakteru, do roku 2023 jejich počet narostl téměř dvojnásobně, konkrétně na 3 782 případů. Nejvýraznější meziroční nárůst lze pozorovat mezi roky 2014 a 2015, kdy došlo ke skokovému zvýšení o více než 500 případů. Po tomto období následovalo několik let relativní stagnace s mírnými výkyvy, přičemž v letech 2017 až 2020 se hodnoty pohybovaly okolo 3 200–3 400 případů ročně.

K mírnému poklesu došlo v roce 2020, kdy byl zaznamenán nejnižší počet případů za posledních pět let, což může souviset i s celospolečenskými opatřeními během pandemie onemocnění COVID-19. Následné roky však opět přinesly nárůst, přičemž nejvyšší hodnota byla dosažena v roce 2023. Tento vývoj naznačuje, že drogová trestná činnost zůstává dlouhodobě závažným problémem, jehož intenzita neklesá navzdory preventivním a represivním opatřením. Z pohledu bezpečnostní politiky státu i penitenciárního systému je proto nezbytné této oblasti věnovat zvýšenou pozornost, a to jak ve formě prevence, tak i účinného postihu.

S cílem přesněji porozumět struktuře drogové trestné činnosti ve vězeňském prostředí je klíčové zaměřit se na konkrétní typy trestných činů, za které jsou jednotlivci aktuálně ve výkonu trestu odnětí svobody. Následující tabulka přehledně ukazuje četnost jednotlivých skutkových podstat drogové trestné činnosti dle příslušných paragrafů trestního zákoníku a trestního řádu k datu 31. 12. 2023. Tabulka zároveň rozlišuje pachatele podle pohlaví a poskytuje souhrnný přehled o celkovém počtu odsouzených mužů a žen za dané trestné činy. Tento pohled umožňuje přesněji identifikovat dominantní formy drogové kriminality, které se v současné době v českém vězeňském systému vyskytují, a přispívá k analýze zatížení systému ve vztahu k jednotlivým druhům deliktů.

Tabulka č. III.: Četnost a charakter trestných činů spáchaných v souvislosti s používáním a distribucí OPL v roce 2023⁷⁶

Trestný čin	Z. č. 140/1961 Sb.				Z. č. 40/2009 Sb.				Úhrnem		Celkem
	§	muži	ženy	celkem	§	muži	ženy	celkem	muži	ženy	
neoprávněná výroba, dovoz, vývoz, zprostředkování, prodej nebo opatření omamných nebo psychotropních látek	187	10	1	11	283	2 174	220	2 394	2 184	221	2 405
přechovávání omamných a psychotropních látek ve větším množství než malém	187a	0	0	0	284	336	20	356	336	20	356
výroba, opatřování sobě nebo jinému, přechovávání, omamných a psychotropních látek a jedů	188	0	0	0	286	87	5	92	87	5	92
šíření toxikomanie	188a	1	0	1	287	13	0	13	14	0	14
ohrožení pod vlivem návykové látky	201	7	0	7	274	810	31	841	817	31	848
opilství	201a	0	0	0	360	63	4	67	63	4	67
Celkem		18	1	19		3 483	280	3 763	3 501	281	3 782

Z údajů vyplývá, že mezi vězněnými osobami, které aktuálně vykonávají trest odnětí svobody, jednoznačně převažují pachatelé odsouzení za trestný čin nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 trestního zákoníku, kterých bylo celkem 2 405. Následuje Ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 trestního zákoníku a přechovávání omamných a psychotropních látek ve větším než malém množství podle § 284 trestního zákoníku, které se týká 356 odsouzených. Méně zastoupené jsou činy jako šíření toxikomanie podle § 287 trestního zákoníku, přechovávání jedů podle § 286 trestního zákoníku či trestný čin opilství podle § 360 trestního zákoníku. Z celkového počtu 3 782 osob odsouzených za drogovou trestnou činnost připadá naprostá většina na muže (3 501), zatímco ženy tvoří výrazně menší část (281).

Pro komplexní posouzení drogové trestné činnosti ve vězeňském prostředí je vhodné zahrnout také statistiku týkající se samotného prověřování trestných činů, které byly spáchány přímo v prostorách věznic. Následující přehled zachycuje počet případů, v nichž byly zahájeny úkony trestního řízení proti vězněným osobám dle § 158 odst. 3 trestního řádu v letech 2015 až 2023. Tyto údaje umožňují sledovat dynamiku vývoje kriminality uvnitř vězeňského systému a zároveň poskytují důležité informace o zatížení policejního orgánů i bezpečnostních rizicích, která s sebou vnitřní prostředí věznic přináší.

⁷⁶ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky 2023* [online]. Praha: Vězeňská služba ČR, 2024, s. 125. [cit. 2025-03-28]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/sekce/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby>.

Tabulka č. IV.: Četnost zahajovaných úkonů podle § 158 odst. 3 tr. ř. proti vězněným osobám v letech 2015–2023⁷⁷

Četnost zahajovaných úkonů dle § 158/3 tr.ř. proti vězněným osobám v letech 2015 - 2023									
rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
počet prověřování	411	623	902	1 070	1 513	1 206	1 134	1 648	1 635
prověřovaných vězněných osob	458	756	1 098	1 269	1 736	1 420	1 251	1 784	1 779

Z dostupných dat vyplývá, že v období let 2015 až 2023 došlo k výraznému nárůstu počtu zahájených úkonů trestního řízení proti vězněným osobám dle § 158 odst. 3 trestního řádu. Zatímco v roce 2015 bylo zaznamenáno 411 prověřování, v roce 2023 jich bylo již 1 635, což představuje téměř čtyřnásobný nárůst. Podobný trend je patrný také u celkového počtu prověřovaných vězněných osob, jejichž počet se ve stejném období zvýšil z 458 na 1 779.

Tento vývoj poukazuje nejen na rostoucí kriminalitu uvnitř věznic, ale také na zefektivnění kontrolních a vyšetřovacích mechanismů ze strany bezpečnostních složek. Výrazné zvýšení zaznamenané mezi lety 2015 až 2019 bylo přerušeno mírným poklesem v období pandemie COVID-19, nicméně již v roce 2022 došlo k návratu k předchozím hodnotám a v roce 2023 se situace stabilizovala.

Mezi nejčastěji prověřované skutky patří maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 trestního zákoníku a nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 trestního zákoníku. Tyto údaje potvrzují, že problematika drogové kriminality zůstává jedním z nejvýznamnějších bezpečnostních problémů v rámci vězeňského systému a klade zvýšené nároky na udržení pořádku a kázně v těchto zařízeních.⁷⁸

V roce 2023 bylo ve vězeňském prostředí zaznamenáno celkem 1 481 mimořádných událostí souvisejících se zneužitím omamných a psychotropních látek. Drtivá většina těchto incidentů, konkrétně 1 448 případů, byla spojena s odsouzenými osobami, zatímco 33 událostí se týkalo obviněných osob ve výkonu vazby. Tato čísla potvrzují, že problematika zneužívání návykových látek zůstává trvale aktuálním bezpečnostním a

⁷⁷ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky 2023* [online]. Praha: Vězeňská služba ČR, 2024, s. 207. [cit. 2025-03-28]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/sekce/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby>.

⁷⁸ Tamtéž.

zdravotním rizikem, a to zejména ve skupině osob již odsouzených k výkonu trestu odnětí svobody.⁷⁹

Problematika drogové závislosti a drogové trestné činnosti ve vězeňském prostředí představuje komplexní výzvu, která zasahuje nejen oblast bezpečnosti a pořádku ve výkonu trestu, ale i oblast zdravotní, sociální a resocializační. Vysoký podíl drogově závislých osob mezi vězni, riziko pašování a šíření drog za mřížemi, stejně jako dopady na chování a budoucí reintegraci odsouzených, vyžadují systematický a koordinovaný přístup. Významným nástrojem k řešení této problematiky je především propracovaná právní úprava, která definuje základní pravidla postupu orgánů činných v trestním řízení a stanovuje trestní odpovědnost za drogové delikty.

Empirická část práce se dále zaměří na analýzu konkrétních poznatků z prostředí Vězeňské služby ČR, které dále dokreslí reálný rozsah a specifika drogové trestné činnosti ve výkonu trestu odnětí svobody.

4.2 Právní úprava drogových trestných činů

Právní úprava drogových trestných činů tvoří základní rámec, podle kterého stát reaguje na nelegální nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s přípravky je obsahujícími. Drogová kriminalita představuje závažné nebezpečí nejen pro jednotlivce, ale i pro celou společnost, a to jak v rovině zdravotní, sociální, tak i bezpečnostní. Z tohoto důvodu je nutné, aby byla tato oblast upravena jasně, srozumitelně a efektivně.

Tato kapitola se zaměří na přehled české právní úpravy drogových trestných činů, se kterými se lze nejčastěji setkat ve vězeňském prostředí, a na jejich skutkové podstaty, jak je vymezuje trestní zákoník. Součástí bude rovněž pohled na sankce spojené s těmito činy a na význam právní úpravy při ochraně společnosti, veřejného pořádku a zdraví občanů. Zvláštní pozornost bude věnována aplikaci těchto ustanovení v prostředí vězeňských zařízení, kde drogová kriminalita představuje specifický problém, vyžadující důslednou činnost policejního orgánu při jejím prověřování.

Trestný čin je základním pojmem trestního práva, který vymezuje jednání, jež společnost považuje za natolik nebezpečné, že si zaslouží trestní postih. Podle § 13 odst.

⁷⁹ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky 2023* [online]. Praha: Vězeňská služba ČR, 2024, s. 176. [cit. 2025-03-28]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/sekce/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby>

1 trestního zákoníku je trestným činem „protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.“⁸⁰ To znamená, že aby bylo možné konkrétní jednání považovat za trestný čin, musí být nejen v rozporu s právním řádem, ale musí být zároveň výslovně popsáno jako trestné v trestním zákoníku a naplnit všechny znaky skutkové podstaty, které zákon stanoví. Tím se trestní právo odlišuje od jiných právních odvětví a vytváří přesný rámec pro posouzení společenské škodlivosti a míry postihu konkrétního chování.⁸¹

Trestní zákoník zařazuje drogovou kriminalitu mezi obecně nebezpečné trestné činy, přičemž ji systematicky upravuje v hlavě VII zvláštní části. Tento právní předpis vymezuje pět hlavních skutkových podstat drogových trestných činů, konkrétně v ustanoveních § 283 až § 287. Patří sem především nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy (§ 283), neoprávněné přechovávání těchto látek (§ 284), nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku (§ 285), dále výroba a držení předmětů určených k nedovolené výrobě těchto látek (§ 286) a šíření toxikomanie (§ 287). Tato právní úprava vytváří základní rámec pro postih drogové kriminality a zajišťuje jednotné právní ukotvení pro potírání této trestné činnosti.⁸²

V oblasti trestní činnosti související s drogami rozlišujeme takzvanou primární a sekundární drogovou kriminalitu. Primární drogová kriminalita zahrnuje veškeré protiprávní jednání spočívající v neoprávněné manipulaci s omamnými a psychotropními látkami nebo s prekurzory, tedy například jejich výrobu, distribuci, dovoz, vývoz či přechovávání. Tyto skutky jsou upraveny zejména v ustanoveních § 283 až § 287 trestního zákoníku. Sekundární drogová kriminalita se naproti tomu vztahuje na další trestnou činnost spojenou s užíváním drog, například majetkovou trestnou činnost páchanou za účelem získání finančních prostředků na drogy, nebo delikty spáchané pod vlivem těchto látek. Zatímco primární drogová kriminalita je přesně vymezena právními

⁸⁰ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *Systém ASPI* [online]. Praha: Wolters Kluwer [cit. 2025-03-13]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>. ISSN 2336-517X. § 13 odst. 1.

⁸¹ Tamtéž.

⁸² ZEMAN, Petr, ŠTEFUNKOVÁ, Michaela a TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana. *Drogová kriminalita a trestní zákoník*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015. 224 s. ISBN 978-80-7338-151-6, s. 29-30.

normami, sekundární představuje širší oblast související s negativními dopady závislosti na chování pachatelů a je neméně závažná z hlediska společenské nebezpečnosti.⁸³

Ve vězeňském prostředí se drogová trestná činnost projevuje specifickými formami, které odpovídají omezeným podmínkám výkonu trestu a snaze vězňů obcházet pravidla. Nejčastěji zde dochází k jednání naplňujícímu skutkové podstaty trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 trestního zákoníku. Typicky jde o pokusy o pašování drog do věznic nebo jejich distribuci mezi vězněnými osobami. Dále se často vyskytuje neoprávněné přechovávání těchto látek podle § 284 trestního zákoníku, kdy odsouzené osoby ukrývají drogy pro vlastní potřebu nebo pro obchod v rámci věznice. Velmi závažným problémem je rovněž šíření toxikomanie dle § 287 trestního zákoníku, které spočívá v nabádání ostatních vězňů k užívání drog nebo šíření návodů a prostředků k jejich užívání. Tyto formy drogové trestné činnosti významně narušují bezpečnostní režim věznic, ohrožují zdraví vězňů a komplikují jejich resocializaci.

§283 Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy

“(1) Kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, precursor nebo jed, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) jako člen organizované skupiny,

b) ač byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán,

c) ve značném rozsahu, nebo

d) ve větším rozsahu vůči dítěti nebo v množství větším než malém vůči dítěti mladšímu patnácti let.

⁸³ ZEMAN, Petr, ŠTEFUNKOVÁ, Michaela a TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana. *Drogová kriminalita a trestní zákoník*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015. 224 s. ISBN 978-80-7338-151-6, s. 12.

(3) Odnětím svobody na osm až dvanáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

- a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví,*
- b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch,*
- c) spáchá-li takový čin ve velkém rozsahu, nebo*
- d) spáchá-li takový čin ve větším rozsahu vůči dítěti mladšímu patnácti let.*

(4) Odnětím svobody na deset až osmnáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

- a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob nebo smrt,*
- b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu, nebo*
- c) spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech.*

*(5) Příprava je trestná.*⁸⁴

Trestný čin podle § 283 trestního zákoníku představuje základní formu drogové kriminality a jeho vymezení je záměrně formulováno velmi široce. Důvodem je vysoká míra ohrožení, kterou nelegální omamné a psychotropní látky představují pro lidské zdraví a život. Ochrana těchto hodnot je hlavním cílem tohoto ustanovení. Kromě toho se norma zaměřuje také na ochranu veřejného pořádku a dalších společenských vztahů, které mohou být nelegálním nakládáním s těmito látkami negativně ovlivněny.

Jedná se o nejzávažnější drogový trestný čin, se kterým se lze setkat jak na svobodě, tak i uvnitř vězeňského prostředí. Podstatou skutkové podstaty je neoprávněná výroba, distribuce, dovoz, vývoz, nabídka či zprostředkování omamných nebo psychotropních látek. Ve věznicích má tento trestný čin specifickou podobu — jde například o pokusy pašování drog mezi vězně, výrobu nelegálních látek z dostupných

⁸⁴ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *Systém ASPI* [online]. Praha: Wolters Kluwer [cit. 2025-03-13]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>. ISSN 2336-517X. § 283.

chemikálií nebo předávání drog při návštěvách. Tyto činy představují vysoké riziko nejen pro kázeň a pořádek ve věznici, ale i pro zdraví ostatních odsouzených.

Základní vymezení trestného činu podle § 283 odst. 1 trestního zákoníku zahrnuje různé podoby nelegálního nakládání s omamnými a psychotropními látkami. Jedná se zejména o činnosti, jako je jejich neoprávněná výroba, distribuce, držení za účelem předání jiné osobě, nabízení těchto látek nebo jejich zprostředkování. Tyto formy jednání představují objektivní stránku daného trestného činu a postihují široké spektrum nežádoucího chování spojeného s nelegálními drogami.⁸⁵

Kvalifikovaná skutková podstata trestného činu podle odstavce 2 zahrnuje situace, kdy se pachatel dopustí nedovoleného nakládání s omamnými a psychotropními látkami za okolností zvyšujících společenskou nebezpečnost. Typicky jde například o případ, kdy je čin spáchán vůči osobě mladší osmnácti let, na větším množství látek, v rámci organizované skupiny nebo opakovaně. Tyto okolnosti odůvodňují vyšší trestní sazbu, protože čin zasahuje do chráněných hodnot intenzivněji a s větším rizikem dopadu na společnost.⁸⁶

Ještě závažnější formou je jednání uvedené v odstavci 3, které postihuje zvlášť nebezpečné případy. Patří sem například situace, kdy je čin spáchán v postavení členem organizované zločinecké skupiny, na značném množství omamných a psychotropních látek, nebo kdy jednání způsobí závažnou újmu na zdraví či smrt jiné osoby. Tyto formy jednání zákon vnímá jako nejzávažnější drogovou kriminalitu, ohrožující nejen jednotlivce, ale i širší veřejnost, a podle toho stanoví i nejprísnejší sankce.

Subjektem trestného činu podle § 283 trestního zákoníku může být jak fyzická, tak i právnická osoba. Co se týče subjektivní stránky TČ, zákon vyžaduje, aby jednal pachatel úmyslně. Přitom nemusí jít o přímý úmysl — postačuje i nepřímý úmysl, kdy si je pachatel vědom možnosti následku a smíří se s ním. K naplnění této skutkové podstaty není nezbytné, aby došlo ke vzniku konkrétní škody, dosažení zisku nebo újmy na zdraví.

⁸⁵ ZEMAN, Petr, ŠTEFUNKOVÁ, Michaela a TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana. *Drogová kriminalita a trestní zákoník*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015. 224 s. ISBN 978-80-7338-151-6, s. 31-32.

⁸⁶ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 9., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2022. 1536 s. ISBN 978-80-7502-637-8, s. 439-445.

Pokud však následkem činu nastane těžké ublížení na zdraví či smrt jiné osoby, považuje se to za zvlášť závažnou okolnost, která odůvodňuje vyšší trestní postih.⁸⁷

Trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy podle § 283 trestního zákoníku tak tvoří základní pilíř právní úpravy drogové kriminality. Široce vymezená skutková podstata umožňuje postihnout rozmanité formy nelegálního jednání, které zásadním způsobem ohrožují zdraví jednotlivců, veřejný pořádek i bezpečnost společnosti. Vězeňské prostředí pak tyto rizikové projevy jen umocňuje a vyžaduje důslednou činnost pověřených orgánů. Na něj navazuje úprava trestného činu neoprávněného přechovávání těchto látek podle § 284 trestního zákoníku, který cílí především na uživatele a drogové konzumenty, a který představuje další významnou oblast drogové kriminality, se kterou se lze setkat nejen na svobodě, ale i uvnitř vězeňských zařízení

§ 284 Neoprávněné přechovávání omamných a psychotropních látek a jedů

„(1) Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu přechovává v množství větším než malém omamnou látku konopí, pryskyřici z konopí nebo psychotropní látku obsahující jakýkoli tetrahydrokanabinol, izomer nebo jeho stereochemickou variantu (THC), bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

(2) Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu přechovává jinou omamnou nebo psychotropní látku než uvedenou v odstavci 1 nebo jed v množství větším než malém, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ve větším rozsahu.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ve značném rozsahu.“⁸⁸

Ustanovení § 284 trestního zákoníku se zaměřuje především na osoby, které omamné a psychotropní látky samy nelegálně drží a užívají, nikoliv na ty, kteří je vyrábějí, distribuují nebo s nimi obchodují, jak tomu je v případě § 283. Cílem této právní

⁸⁷ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 9., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2022. 1536 s. ISBN 978-80-7502-637-8, s. 439-445.

⁸⁸ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *Systém ASPI* [online]. Praha: Wolters Kluwer [cit. 2025-03-13]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>. ISSN 2336-517X. § 284.

úpravy je ochrana života a zdraví jednotlivců, neboť užívání těchto látek představuje závažné riziko nejen pro samotného uživatele, ale i pro jeho okolí. V širším smyslu jde rovněž o ochranu společenských vztahů, které mohou být nekontrolovaným a nelegálním užíváním těchto látek vážně narušeny.

Na tuto obecnou charakteristiku navazuje samotná skutková podstata trestného činu neoprávněného přechovávání omamných a psychotropních látek a jedů podle § 284 trestního zákoníku, která postihuje jednání spočívající v držení těchto látek bez povolení. Jedná se o případy, kdy osoba přechovává drogy pro vlastní potřebu, aniž by docházelo k jejich výrobě nebo distribuci. Trestní odpovědnost se vztahuje na každého, kdo si je vědom protiprávnosti svého jednání a jedná úmyslně, přičemž postačuje i nepřímý úmysl. K naplnění skutkové podstaty není nutné, aby došlo k ohrožení zdraví nebo jinému škodlivému následku — samotné přechovávání je považováno za rizikové z hlediska ochrany veřejného zdraví a pořádku. Tento trestný čin je ve věznicích velmi aktuální, protože odsouzení se často snaží nelegálně držet drogy pro vlastní spotřebu nebo výměnu.⁸⁹

Ustanovení § 284 trestního zákoníku rozlišuje dvě základní skutkové podstaty, které reflektují závažnost jednání spojeného s neoprávněným přechováváním omamných a psychotropních látek. První skutková podstata se vztahuje k přechovávání jakýchkoliv omamných a psychotropních látek nebo jedů, zatímco druhá se zaměřuje výhradně na přechovávání látek na bázi konopí, tedy takzvaných měkkých drog. Toto rozdělení je záměrné, neboť právní úprava reflektuje rozdílnou nebezpečnost jednotlivých látek pro společnost a zdraví jednotlivců. Obě skutkové podstaty pak doplňují kvalifikované formy činu, které postihují závažnější případy, například držení většího množství látek nebo opakované jednání.⁹⁰

Kvalifikované skutkové podstaty trestného činu neoprávněného přechovávání omamných a psychotropních látek a jedů podle § 284 trestního zákoníku se vztahují na případy, kdy je přechovávání těchto látek spojeno s okolnostmi zvyšujícími závažnost činu. Jedná se zejména o situace, kdy pachatel přechovává větší množství zakázaných látek, čin spáchá opakovaně, vůči osobě mladší osmnácti let nebo jako člen organizované

⁸⁹ ZEMAN, Petr, ŠTEFUNKOVÁ, Michaela a TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana. *Drogová kriminalita a trestní zákoník*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015. 224 s. ISBN 978-80-7338-151-6, s. 41-45.

⁹⁰ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 9., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2022. 1536 s. ISBN 978-80-7502-637-8, s. 445-447.

skupiny. Tyto okolnosti zvyšují společenskou nebezpečnost jednání a odůvodňují uložení přísnějšího trestu. Kvalifikované skutkové podstaty mají zásadní význam i v prostředí věznic, kde držení většího množství drog či jejich sdílení mezi vězni představuje výrazné narušení kázně, bezpečnosti a negativně ovlivňuje resocializační proces.⁹¹

Trestný čin neoprávněného přechovávání omamných a psychotropních látek a jedů podle § 284 trestního zákoníku doplňuje právní rámec boje proti drogové kriminalitě tím, že cílí na individuální držitele těchto látek. Jeho úprava reaguje na potřebu postihovat nejen organizovanou trestnou činnost, ale i nelegální jednání běžných uživatelů, kteří svým chováním přispívají k šíření drog a souvisejícím negativním jevům. Tento problém je výrazně přítomný i ve vězeňském prostředí, kde přechovávání drog představuje závažné bezpečnostní riziko a ohrožuje proces resocializace. Na tento okruh kriminality úzce navazuje trestný čin šíření toxikomanie podle § 287 trestního zákoníku, který se zaměřuje na podporu a podněcování k užívání omamných a psychotropních látek, a jehož podrobnější analýza tvoří obsah následující části.

§ 287 Šíření toxikomanie

„(1) Kdo svádí jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu nebo psychomodulační látky nebo ho v tom podporuje anebo kdo zneužívání takové látky jinak podněcuje nebo šíří, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) jako člen organizované skupiny,

b) vůči dítěti, nebo

c) tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 vůči dítěti mladšímu patnácti let. “⁹²

⁹¹ ZEMAN, Petr, ŠTEFUNKOVÁ, Michaela a TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana. *Drogová kriminalita a trestní zákoník*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015. 224 s. ISBN 978-80-7338-151-6, s. 44-45.

⁹² ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *Systém ASPI* [online]. Praha: Wolters Kluwer [cit. 2025-03-13]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>. ISSN 2336-517X. § 287.

Trestný čin šíření toxikomanie podle § 287 trestního zákoníku se zaměřuje na jednání, která nepředstavují přímou manipulaci s omamnými a psychotropními látkami, ale spočívají v podpoře, podněcování nebo usnadňování jejich užívání. Tento trestný čin má závažný společenský dopad, protože motivuje další osoby k nelegální konzumaci drog a přispívá k rozšiřování drogové závislosti ve společnosti. Z hlediska právní ochrany směřuje ustanovení nejen k ochraně zdraví jednotlivců, ale i k ochraně širších společenských vztahů, které mohou být užíváním drog narušeny.

Základní skutková podstata šíření toxikomanie spočívá v tom, že pachatel svým jednáním jiného svádí, podporuje nebo navádí k užívání omamných a psychotropních látek nebo jedů, případně šíří návody na jejich užívání. Jedná se o trestný čin, který nepostihuje užívání samotné, ale cílenou činnost směřující k ovlivnění chování jiných osob. Tato skutková podstata je velmi aktuální i v prostředí věznic, kde se vyskytují případy, kdy odsouzení navádějí ostatní vězně k užívání drog, poskytují jim návody na jejich získání nebo podporují nelegální konzumaci.⁹³

Kvalifikované skutkové podstaty postihují případy, kdy je šíření toxikomanie spácháno za okolností zvyšujících závažnost činu. Patří sem například situace, kdy je čin směřován vůči osobě mladší osmnácti let, spáchán opakovaně nebo ve spojení s organizovanou skupinou. Tyto faktory zvyšují společenskou nebezpečnost a vyžadují přísnější postih. Zvláště přísně se posuzují případy, kdy šíření toxikomanie vede k závažným zdravotním následkům, případně ke smrti jiného člověka.⁹⁴

Pachatelem trestného činu podle § 287 trestního zákoníku může být jakákoliv trestně odpovědná fyzická nebo právnická osoba. Trestní odpovědnost je vázána na úmyslné jednání, přičemž zákon nevyžaduje přímý úmysl — postačí i nepřímý úmysl, kdy si pachatel uvědomuje, že jeho chování může vést ke šíření užívání drog, a smíří se s tím.⁹⁵

Závěrem lze konstatovat, že drogové trestné činy představují ve vězeňském prostředí závažnou a stále aktuální problematiku, která vyžaduje důslednou kontrolu a postih. Nicméně vedle trestných činů definovaných trestním zákoníkem se vězeňská

⁹³ ZEMAN, Petr, ŠTEFUNKOVÁ, Michaela a TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana. *Drogová kriminalita a trestní zákoník*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015. 224 s. ISBN 978-80-7338-151-6, s. 50-52.

⁹⁴ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 9., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2022. 1536 s. ISBN 978-80-7502-637-8, s. 449-450.

⁹⁵ Tamtéž.

praxe setkává i s drogovým jednáním, které nedosahuje intenzity trestného činu, ale je kvalifikováno jako kázeňský přestupek. Takové jednání je vymezeno zejména v § 3 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, a zahrnuje například výrobu, přechovávání a konzumaci alkoholických nápojů a jiných návykových látek, stejně jako držení předmětů, které mohou ohrozit bezpečnost osob, majetku, narušit pořádek nebo poškodit zdraví. I tyto protiprávní projevy významně ovlivňují vnitřní prostředí věznic, narušují kázeň a ohrožují resocializační snahy.⁹⁶

4.3 Prevence kriminality

Prevence kriminality patří mezi klíčové úkoly každé společnosti, neboť úzce souvisí se zajištěním bezpečnosti a stability jejích členů. Jejím hlavním cílem je hledání efektivních strategií a nástrojů, které umožní snižovat výskyt trestné činnosti a minimalizovat její negativní dopady na společnost. Tento proces zahrnuje široké spektrum aktivit, které vyžadují mezioborovou spolupráci odborníků z oblasti práva, psychologie, sociologie, pedagogiky a zdravotnictví. Komplexní přístup k prevenci kriminality se opírá nejen o legislativní rámec, ale i o sociální intervence a výchovné programy zaměřené na různé cílové skupiny.⁹⁷

Účinná prevence kriminality vyžaduje systematický přístup, který zahrnuje nejen obecná opatření zaměřená na celou populaci, ale i cílená opatření pro specifické rizikové skupiny. Preventivní strategie lze rozdělit do několika úrovní, přičemž jednou z nejdůležitějších složek je individuální prevence zaměřená na jedince ohrožené sociálně nežádoucím chováním. Tradiční dělení prevence na obecnou a individuální se postupně rozšířilo o přístup, který přihlíží k potřebám specifických cílových skupin a umožňuje lépe přizpůsobit preventivní opatření jejich konkrétním podmínkám.⁹⁸

V užším smyslu lze prevenci kriminality chápat jako souhrn opatření, jejichž cílem je eliminovat nebo alespoň omezit působení kriminogenních faktorů. Tato opatření se primárně zaměřují na snižování příležitostí ke spáchání trestné činnosti, působení na potenciální pachatele i oběti a vytváření systémových bariér bránících recidivě. Důležité

⁹⁶ ČESKO. Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Systém ASPI* [online]. Praha: Wolters Kluwer [cit. 2025-03-15]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>. ISSN 2336-517X.

⁹⁷ FIRSTOVÁ, Jana. *Kriminologie a prevence kriminality I: Úvod do studia*. 1. vydání. Praha: Armex Publishing, 2021. 159 s. ISBN 978-80-87451-83-0, s. 98.

⁹⁸ Tamtéž.

je, že prevence kriminality nespadá do oblasti represivních opatření, ale spíše se soustředí na eliminaci příčin kriminálního chování.⁹⁹

Terciární prevence kriminality se soustředí na pachatele, kteří se již trestné činnosti dopustili, a jejím hlavním cílem je minimalizace recidivy. Zaměřuje se na proces reintegrace, tedy na to, aby se odsouzení jedinci dokázali po výkonu trestu začlenit zpět do společnosti a vyvarovali se další trestné činnosti. Terciární prevence se však nevztahuje pouze na pachatele, ale i na oběti trestných činů – zahrnuje různé formy podpory, pomoci a psychologické péče s cílem stabilizace jejich psychického stavu a úspěšného návratu k běžnému životu.¹⁰⁰

Vězeňské prostředí představuje pro terciární prevenci specifickou výzvu, neboť se zde kumulují rizikové faktory, které mohou vést k pokračování v trestné činnosti. Významnou překážkou resocializace odsouzených je například přetrvávající drogová závislost, která nejenže snižuje schopnost vězňů plnohodnotně se zapojit do terapeutických a vzdělávacích programů, ale zároveň ohrožuje i bezpečnost ve věznicích. Z tohoto důvodu vězeňská služba zavádí specializovaná oddělení pro drogově závislé vězně, například ve věznicích v Plzni nebo Opavě. Tato opatření mají za cíl snížit výskyt drog v prostředí výkonu trestu a zároveň ochránit zranitelné skupiny odsouzených před vydíráním a manipulací ze strany ostatních vězňů.¹⁰¹

Jedním z klíčových opatření v rámci terciární prevence ve věznicích je boj proti nelegálnímu obchodu s drogami a snaha o eliminaci jejich šíření. Tato opatření zahrnují systematické kontroly a prohlídky, využívání detekčních prostředků, jako jsou speciálně vycvičení psi a moderní detektory drog, a cílené preventivní aktivity zaměřené na motivaci odsouzených k abstinenci. Pravidelným monitorováním a identifikací rizikových faktorů se vězeňská služba snaží nejen omezit dostupnost drog, ale také snižovat negativní dopady jejich užívání na chování a bezpečnost vězňů.¹⁰²

Součástí komplexního systému prevence kriminality je také postpenitenciární péče, která se zaměřuje na podporu osob propuštěných z výkonu trestu. Jedná se o

⁹⁹ NOVOTNÝ, Oto, ZAPLETAL, Jaroslav a kol. *Kriminologie*. 2., přepracované vydání. Praha: ASPI, 2004. 452 s. ISBN 80-7357-026-2, s. 172.

¹⁰⁰ FIRSTOVÁ, Jana. *Kriminologie a prevence kriminality I: Úvod do studia*. 1. vydání. Praha: Armex Publishing, 2021. 159 s. ISBN 978-80-87451-83-0, s. 103.

¹⁰¹ SOCHŮREK, Jan. *Kapitoly z penologie III. díl: Negativní jevy ve vězení*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. 69 s. ISBN 978-80-7372-205-0, s. 44-45.

¹⁰² DRÁPAL, Jakub, JIŘÍČKA, Václav a RASZKOVÁ, Tereza, eds. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. 456 s. ISBN 978-80-7676-066-0, s. 223-224.

koordinovaný soubor opatření realizovaných jak státními institucemi, tak neziskovými, charitativními a dalšími organizacemi. Cílem této péče je usnadnit bývalým odsouzeným návrat do běžného života, pomoci jim překonat překážky spojené s resocializací a tím předcházet opakovanému páchání trestné činnosti. Postpenitenciární péče tak představuje důležitý prvek v prevenci recidivy a napomáhá budování bezpečnější společnosti.¹⁰³

Cílem dlouhodobé prevence by mělo být nejen potlačení drogové kriminality ve věznicích prostřednictvím represivních opatření, ale především vytvoření prostředí, ve kterém by se drogy staly nepřijatelnými nejen z důvodu zákazu, ale i v důsledku společenských a morálních postojů odsouzených. Klíčovou roli v tomto procesu hraje výchovná práce, důsledná osvěta a pozitivní motivace k abstinenci. Jen kombinací účinných represivních a preventivních opatření může věznice plnit nejen funkci trestu, ale i skutečné příležitosti k nápravě a změně životního stylu odsouzených.¹⁰⁴

¹⁰³ KNÁPKOVÁ, Danka a TITTLOVÁ, Marcela. *Kompendium penologie*. 1. vydání. Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2015. 123 s. ISBN 978-80-8168-282-7, s. 117.

¹⁰⁴ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2021. 418 s. ISBN 978-80-7380-859-4, s. 280-281.

5 Empirická část

Empirická část této bakalářské práce se zaměřuje na analýzu drogové trestné činnosti ve věznicích v České republice z pohledu policejního orgánu Vězeňské služby ČR. Cílem této části je identifikovat specifika prověřování drogové trestné činnosti ve věznicích, klíčové faktory ovlivňující drogovou kriminalitu ve vězeňském prostředí a navrhnout účinná opatření pro prevenci a řešení této problematiky.

Řešení drogové trestné činnosti ve věznicích je velmi důležité, neboť zneužívání drog ve věznici představuje závažnou bezpečnostní hrozbu. Drog ve věznicích mohou vést k nárůstu násilí, posilování vlivu organizovaného zločinu a narušování bezpečnostního režimu. Efektivní prevence a odhalování drogové kriminality může pozitivně ovlivnit bezpečnostní situaci ve vězeňském prostředí a přispět k lepší resocializaci vězňených osob.

Získané poznatky mohou sloužit jako podklad pro návrh konkrétních opatření, která by mohla zvýšit efektivitu prověřování a odhalování drogové trestné činnosti. K dosažení těchto cílů budou využity řízené rozhovory, které budou vedeny s příslušníky Vězeňské služby ČR, konkrétně s pracovníky oddělení Prevence a stížností ve Věznici Plzeň, jejichž úkolem je prověřování a odhalování drogové trestné činnosti páchané vězňenými osobami. SWOT analýza pak poskytne systematický přehled o silných a slabých stránkách, příležitostech a hrozbách spojených s řešením této problematiky.

Tento přístup poskytuje komplexní přehled o faktorech ovlivňujících efektivitu prověřování drogové kriminality ve vězeňském prostředí.

5.1 Metodologie výzkumu

V empirické části bakalářské práce byla použita kombinace kvalitativního výzkumu prostřednictvím řízených rozhovorů a analytického nástroje SWOT analýzy. Tento přístup umožňuje detailní pochopení problematiky drogové trestné činnosti ve vězeňském prostředí a identifikaci klíčových faktorů ovlivňujících prověřování této trestné činnosti.

Výzkumné otázky

Výzkum byl veden snahou odpovědět na následující otázky:

1. Jaké jsou nejčastější formy drogové kriminality ve věznicích?
2. Jaké metody pašování drog do věznic jsou nejrozšířenější?
3. Jaké faktory ovlivňují efektivitu odhalování drogové trestné činnosti ve věznicích?
4. Jaké překážky brání efektivnímu prověřování drogové kriminality v českých věznicích?
5. Jaká opatření by mohla zlepšit boj proti drogové kriminalitě ve věznicích?

Na základě těchto otázek byly vedeny řízené rozhovory, jejichž výsledky byly následně analyzovány a interpretovány v rámci SWOT analýzy.

Výsledky řízených rozhovorů a SWOT analýzy jsou podrobně rozebrány v následující části práce, která se zaměřuje na analýzu odpovědí respondentů a jejich interpretaci.

5.1.1 Řízené rozhovory

Pro sběr dat byla zvolena metoda řízených rozhovorů s příslušníky Vězeňské služby ČR, kteří mají přímou zkušenost s prověřováním a odhalováním drogové kriminality ve věznicích. Tato metoda umožnila získat hlubší vhled do konkrétních mechanismů pašování, distribuce drog a způsobů jejich odhalování.

Výběr respondentů

Respondenti byli vybráni na základě cíleného výběru podle následujících kritérií:

- Pracovní zkušenost ve Vězeňské službě ČR,
- Působení na oddělení Prevence a stížností ve Věznici Plzeň,
- Přímá zkušenost s prověřováním a odhalováním drogové kriminality.

S realizací rozhovorů vyslovil souhlas ředitel Věznice Plzeň, což umožnilo oslovení příslušníků oddělení Prevence a stížností za účelem provedení výzkumu. Tento formální souhlas zajišťuje věrohodnost a odbornou úroveň získaných dat.

Bylo osloveno 6 respondentů s přímou praxí v oblasti prevence a prověřování drogové trestné činnosti ve věznicích. Rozhovory byly vedeny anonymně s cílem získat upřímné odpovědi a detailní informace o probíhajících postupech a problematických oblastech.

Struktura rozhovorů

Rozhovory byly rozděleny do šesti tematických okruhů:

1. Úvodní otázky – profesní historie, zkušenosti s drogovou kriminalitou, vývoj situace v průběhu let.
2. Mechanismy pašování a distribuce drog – metody pašování, získávání a distribuce drog ve věznici.
3. Odhalování a prevence – metody, nástroje, překážky při prověřování, bezpečnostní opatření.
4. Legislativa a spolupráce s institucemi – efektivita současné legislativy, spolupráce s ostatními složkami (PČR, celní správa apod.).
5. Dopady a řešení – vliv na chování vězňů, bezpečnostní situaci, efektivita preventivních programů.
6. Závěrečné otázky – návrhy na zlepšení, osobní zkušenosti, doporučení.

Rozhovory byly vedeny osobně v prostorách Věznice Plzeň, konkrétně v kancelářích příslušníků oddělení Prevence a stížností. Doplnující otázky nebyly vzhledem k procesu schválení ze strany ředitele Věznice Plzeň pokládány. Průměrná délka rozhovoru byla přibližně 30 až 40 minut. Získaná data byla zaznamenána a následně anonymizována. Analýza odpovědí respondentů poskytla hlubší vhled do faktorů ovlivňujících drogovou kriminalitu ve věznicích a umožnila formulovat návrhy na zlepšení bezpečnostních opatření.

5.1.2 SWOT analýza

Získané poznatky z řízených rozhovorů byly analyzovány pomocí SWOT analýzy, která umožnila systematické vyhodnocení identifikovaných faktorů a jejich dopadu na prověřování drogové kriminality ve věznicích.

V rámci SWOT analýzy byly vyhodnoceny následující faktory:

- **Silné stránky (Strengths):** Existující bezpečnostní opatření, efektivní metody odhalování a prevence.
- **Slabé stránky (Weaknesses):** Nedostatky v legislativě, omezené pravomoci, překážky při prověřování.
- **Příležitosti (Opportunities):** Možnosti zlepšení spolupráce s dalšími institucemi, legislativní změny.
- **Hrozby (Threats):** Nárůst organizovaného zločinu, inovativní metody pašování drog.

SWOT analýza poskytla systematický přehled o současném stavu problematiky a umožnila formulaci návrhů na konkrétní opatření ke zvýšení efektivity prověřování a odhalování drogové trestné činnosti ve věznicích.

5.2 Vyhodnocení řízených rozhovorů

V rámci výzkumu bylo provedeno šest řízených rozhovorů s příslušníky policejního orgánu Vězeňské služby ČR, konkrétně s příslušníky Oddělení prevence a stížností ve Věznici Plzeň. Cílem rozhovorů bylo identifikovat specifika prověřování drogové trestné činnosti ve věznicích, analyzovat způsoby pašování drog, odhalit klíčové překážky při prověřování a navrhnout efektivní opatření pro boj s touto formou kriminality.

Formy drogové trestné činnosti ve věznicích

Z odpovědí respondentů vyplynulo, že drogová kriminalita ve věznicích je značně rozšířená a v posledních letech vykazuje rostoucí tendenci. Vězni i osoby z vnějšího prostředí neustále hledají nové způsoby, jak drogy do věznice dostat a následně je

distribuuat mezi vězňnými osobami. Nejčastěji způsobem pašování jsou osobní návštěvy vězňných osob, během nichž jsou drogy ukryté v oděvech, potravinách nebo hygienických potřebách. Dalším velmi častým způsobem je pašování prostřednictvím poštovních zásilek, kdy se drogy napouštějí do papíru nebo se skrývají v běžných předmětech denní potřeby. Další cestou, kterou vězňné osoby při pašování drog do věznice využívají, jsou přehozy přes vězeňské zdi. Respondenti rovněž upozorňují na narůstající využívání moderních technologií, kdy se drogy mohou do věznic dostávat například pomocí dronů. V některých případech se na pašování podílejí i samotní zaměstnanci věznice, což značně komplikuje odhalování těchto činů. Mezi rizikové skupiny patří také vězni, kteří mají přístup na pracoviště mimo areál věznice, jelikož mohou drogy získat venku a následně je nepozorovaně propašovat dovnitř.

Co se týče druhu drog, které se nejčastěji ve věznicích objevují, se respondenti shodují, že nejrozšířenější tvrdou drogou je pervitin. Významné zastoupení má také syntetické THC, které se pašuje napuštěné v běžném papíru. Častým problémem je rovněž zneužívání léků, zejména buprenorfinu (Subutexu), který je určen pro léčbu závislostí, ale ve věznicích se využívá k nelegálnímu účelu. Roste také výskyt fentanylu a dalších syntetických opioidů, které jsou extrémně silné i v minimálních dávkách a mohou být obtížně odhalitelné. Kromě toho se ve věznicích často objevují benzodiazepiny, které jsou někdy získávány z poskytování zdravotní péče samotným vězňným osobám.

Většina respondentů se shoduje, že organizovaný zločin hraje v drogové kriminalitě uvnitř věznic klíčovou roli. Drogová distribuce bývá často řízena vězeňskými gangy, které mají napojení na kriminální síť mimo věznici. Tyto skupiny nejen organizují pašování a distribuci drog, ale také uplatňují zastrašovací praktiky vůči ostatním vězňům. Někteří respondenti upozorňují na fakt, že v důsledku tohoto systému dochází i k pokusům o korupci zaměstnanců věznice.

Prověřování a odhalování drogové kriminality

V rámci prověřování drogové kriminality využívá Vězeňská služba ČR několik metod detekce a prevence. Mezi základní patří toxikologické testy moči, které se provádějí pravidelně i namátkově. Dalším opatřením jsou osobní prohlídky vězňů a kontroly cel, přičemž se v některých případech využívají i služební psi na detekci omamných a psychotropních látek. Důležitou roli hraje také monitorování telefonních

hovorů a analýza kamerových záznamů, které mohou pomoci identifikovat podezřelé chování nebo odhalit vzorce pašování drog. Respondenti zdůrazňují, že významnou složkou prověřování je spolupráce s informátory, kteří mohou poskytnout cenné informace o pohybu drog zvenčí a následně uvnitř věznice.

Navzdory těmto opatřením se při odhalování drogové kriminality objevuje několik zásadních překážek. Největší problém představuje neochota vězňů spolupracovat s orgány činnými v trestním řízení. Mnoho vězňů se bojí odvety ze strany ostatních nebo se řídí nepsanými pravidly vězeňského prostředí, která spolupráci s autoritami trestají. Dalším problémem je neustále se zlepšující vynalézavost vězňů při pašování drog, což vede k tomu, že některé metody pašování jsou velmi obtížně odhalitelné. Nedostatečné technické vybavení při kontrole zásilek a osobních věcí rovněž komplikují efektivní boj proti drogové kriminalitě. Další komplikací je legislativa, která podle některých respondentů není dostatečně přísná v oblasti trestů za drogovou trestnou činnost ve věznicích a neposkytuje tím tak dostatečně silný preventivní účinek.

Dopady drogové kriminality na věznice

Přítomnost drog ve věznicích má zásadní vliv na bezpečnostní situaci a chování vězňů. Drogová kriminalita vede k nárůstu agresivity a násilí mezi vězni, především kvůli sporům o drogy nebo dluhy vzniklé v důsledku jejich distribuce. Vězni pod vlivem omamných látek jsou často nevyzpytatelní a mohou představovat nebezpečí nejen pro své spoluvězně, ale i pro vězeňský personál. Někteří respondenti upozorňují na fakt, že drogová kriminalita vytváří mezi vězni neformální hierarchie, kdy ti, kteří mají přístup k drogám, získávají moc a kontrolu nad ostatními. Dalším důsledkem je zhoršení disciplíny a zvýšení počtu mimořádných událostí, což vede k větší pracovní zátěži zaměstnanců a příslušníků věznice.

Několik respondentů také upozornilo na riziko korupce mezi zaměstnanci věznice. Někteří pracovníci mohou být vystaveni tlaku nebo finančním pobídkám, aby umožnili pašování drog nebo jinak napomáhali vězňům v nelegálních aktivitách. Problémem je také nedostatečný počet zaměstnanců, což brání důslednějším kontrolám a efektivnějšímu prověřování podezřelých aktivit.

Možnosti zlepšení a prevence

Všichni respondenti se shodují na tom, že je nutné zavést účinnější opatření ke snížení drogové kriminality ve věznicích. Mezi doporučované změny patří zpřísnění trestů za pašování drog, důslednější kontroly návštěv a zásilek, zavedení moderních technologií pro detekci drog a zvýšení počtu služebních psů využívaných při kontrolách. Někteří respondenti navrhují také oddělené návštěvy přes přepážku, což by výrazně snížilo možnost fyzického předávání drog mezi vězni a návštěvníky. Dalším doporučením je zlepšení spolupráce mezi Vězeňskou službou ČR, policií a Generální inspekcí bezpečnostních sborů při sdílení informací a koordinaci vyšetřování.

Výsledky rozhovorů potvrzují, že drogová kriminalita ve věznicích je komplexní problém, který vyžaduje modernizaci kontrolních mechanismů a legislativní změny. Tyto poznatky budou dále rozpracovány v rámci SWOT analýzy, která poskytne systematický přehled o možnostech zlepšení současného systému prevence a odhalování drogové kriminality ve věznicích.

5.3 SWOT analýza

V rámci analýzy drogové kriminality ve věznicích byla provedena SWOT analýza, která identifikuje silné a slabé stránky současného systému prověřování a odhalování této kriminality, stejně jako příležitosti pro jeho zlepšení a vnější hrozby, které mohou situaci dále komplikovat.

Tabulka č. V.: SWOT analýza drogové kriminality ve věznicích¹⁰⁵

Silné stránky (Strengths)	Slabé stránky (Weaknesses)
Zavedené kontrolní mechanismy (testy, monitoring, kamerový dohled, služební psi)	Neochota vězňů spolupracovat s OČTŘ z obavy před odvetou
Důsledné osobní prohlídky a kontrola poštovních zásilek	Nedostatek technických prostředků pro detekci moderních syntetických drog

¹⁰⁵ Vlastní zdroj.

Spolupráce s Policií ČR a GIBS na vyšetřování drogové trestné činnosti	Omezené možnosti testování nových drog běžnými dostupnými metodami
Dlouhodobé zkušenosti příslušníků VS ČR s prověřováním trestné činnosti	Nedostatek personálu omezuje důkladnější kontroly
Znalost specifik vězeňského prostředí umožňuje identifikaci rizikových situací	Legislativa není dostatečně přísná a neposkytuje silný preventivní efekt
Příležitosti (Opportunities)	Hrozby (Threats)
Modernizace technologií (pokročilé skenery, rušičky mobilních telefonů, rozšíření služebních psů)	Stále sofistikovanější metody pašování drog (drony, chemicky napuštěné papíry, zneužívání léků)
Efektivnější spolupráce mezi VS ČR, policií a dalšími bezpečnostními složkami	Možná korupce mezi zaměstnanci věznic pod tlakem vězňů nebo jejich kontaktů
Zpřísnění trestů za pašování drog do věznic	Nedostatek financí na modernizaci kontrolních mechanismů
Posílení kontrolních mechanismů při návštěvách a doručování zásilek	Omezené prostředky na posílení vězeňského personálu
Zvýšení kapacit preventivních a terapeutických programů ke snížení recidivy	Zvyšující se tlak na bezpečnostní opatření a náročnost prověřování drogové trestné činnosti

5.4 Omezení výzkumu

Přestože výzkum poskytl cenné poznatky o drogové kriminalitě ve věznicích, je důležité uvést jeho možná omezení. Jedním z klíčových faktorů je velikost vzorku, jelikož rozhovory byly provedeny pouze se šesti respondenty z jedné věznice. To může omezit zobecnitelnost výsledků na celou Vězeňskou službu ČR, neboť podmínky v jiných věznicích se mohou lišit v závislosti na úrovni zabezpečení či regionálních faktorech.

Dalším omezením je možné zkreslení odpovědí, které může být způsobeno jak subjektivními zkušenostmi respondentů, tak i tím, že některá témata, například potenciální korupce mezi zaměstnanci věznic, mohla být v rozhovorech opomenuta nebo prezentována méně kriticky. Existuje také riziko, že někteří respondenti mohli v odpovědích reflektovat spíše oficiální postupy než skutečnou každodenní praxi.

Kvalitativní charakter výzkumu přináší také určitou míru subjektivity v interpretaci dat. Identifikace hlavních vzorců a trendů v odpovědích respondentů byla provedena s maximální snahou o objektivitu, avšak odlišné metodologické přístupy, například kvantitativní analýza, by mohly přinést jiné pohledy na tuto problematiku.

Dalším významným limitem výzkumu je nezahrnutí pohledu samotných vězňů, kteří jsou klíčovou součástí drogové kriminality ve věznicích. Zatímco respondenti z řad Vězeňské služby ČR poskytli cenné poznatky o metodách prevence a odhalování drogové trestné činnosti, perspektiva vězňů by mohla nabídnout hlubší vhled do způsobů pašování drog, motivací vězněných osob a vnitřní dynamiky drogového trhu ve věznicích.

Přestože výzkum zahrnoval omezený vzorek respondentů, přinesl cenné poznatky o konkrétních problémech a výzvách souvisejících s drogovou kriminalitou ve věznicích, které mohou sloužit jako základ pro další výzkum a návrhy legislativních a preventivních opatření.

5.5 Návrhy na zlepšení

Preventivní opatření – změna legislativy – úprava § 283 trestního zákoníku

Tento návrh by měl za cíl zpřísnění trestů za distribuci drog vězňům, čímž by se zvýšil preventivní účinek a snížila by se motivace osob pokoušet se do věznic drogy dostat.

Současné znění zákona §283 Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy

„(1) Kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) jako člen organizované skupiny,

b) ač byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán,

c) ve značném rozsahu, nebo

d) ve větším rozsahu vůči dítěti nebo v množství větším než malém vůči dítěti mladšímu patnácti let.

(3) Odnětím svobody na osm až dvanáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví,

b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch,

c) spáchá-li takový čin ve velkém rozsahu, nebo

d) spáchá-li takový čin ve větším rozsahu vůči dítěti mladšímu patnácti let.

(4) Odnětím svobody na deset až osmnáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob nebo smrt,

b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu, nebo

c) spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech.

(5) Příprava je trestná. ”¹⁰⁶

¹⁰⁶ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *Systém ASPI* [online]. Praha: Wolters Kluwer [cit. 2025-03-13]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>. ISSN 2336-517X. § 283.

Konkrétní návrh na úpravu § 283 TZ

Aktuálně druhý odstavec tohoto paragrafu obsahuje zpřísněné tresty pro určité situace (např. pokud je droga prodána dítěti, ve větším rozsahu apod.), proto navrhuji doplnit nový bod do odst. 2, a to: e) – *spáchali takový čin vůči osobě ve výkonu trestu odnětí svobody nebo vazby*.

Přímé důsledky změny legislativy

Doplněním písmene e) do § 283 odst. 2 trestního zákoníku by došlo ke zpřísnění trestní odpovědnosti osob, které distribuují omamné a psychotropní látky vězněným osobám. Tento čin by byl nově považován za závažnější formu trestného činu, což by vedlo k přísnější trestní sazbě a efektivnějšímu postihování pachatelů. Tím by se posílil preventivní účinek právní úpravy a snížila by se motivace osob podílejících se na pašování drog do věznic.

Vyšší tresty by mohly odradit některé pachatele od distribuce drog vězňům, což by vedlo k celkovému omezení této nelegální činnosti. Pašování drog do věznic je často organizovanou trestnou činností, která zahrnuje nejen vězně samotné, ale také osoby z vnějšího prostředí, jako jsou návštěvníci, spolupracovníci vězňů nebo dokonce vězeňský personál. Zvýšení trestní odpovědnosti by mohlo snížit jejich ochotu podstupovat riziko trestního stíhání, protože vyšší sazba trestu by představovala významnější odstrašující prvek.

Dalším důsledkem této změny by bylo posílení bezpečnosti ve věznicích. Dostupnost drog za mřížemi je spojena s řadou negativních jevů, včetně nárůstu násilného chování mezi vězni, vzniku dluhových sporů, vydírání, fyzických útoků a rozšiřování organizovaného zločinu uvnitř vězeňské komunity. Omezení přísunu drog by mohlo přispět ke snížení počtu konfliktů a napětí mezi vězni a zároveň zlepšit pracovní podmínky vězeňského personálu, který se často potýká s agresivitou a nepředvídatelným chováním vězňů pod vlivem drog.

Změna by také umožnila efektivnější práci orgánů činných v trestním řízení. Jasně vymezení distribuce drog vězněným osobám jako přitěžující okolnosti by vedlo k jednoznačnějšímu právnímu postavení tohoto činu, což by zjednodušilo jeho dokazování a postih. Zároveň by to vedlo k lepší identifikaci osob, které se na pašování podílejí, a ke zvýšení koordinace mezi vězeňskou službou, Policií ČR a státním zastupitelstvím. Tento

krok by přispěl k účinnějšímu potírání drogové kriminality v českých věznicích a posílil represivní i preventivní složku boje proti této trestné činnosti.

Preventivní účinek změny zákona

Zpřísnění trestní odpovědnosti za pašování drog do věznic by mělo výrazný preventivní účinek na osoby, které se podílejí na organizování distribuce drog. Vyšší trestní sazby by mohly odradit nejen externí dealery, ale i samotné vězně, kteří jsou součástí distribučních sítí uvnitř věznic. Zvýšené riziko trestu by mohlo snížit jejich motivaci podílet se na nelegálním obchodě s omamnými látkami, protože potenciální přínosy by již nevyvážily riziko delšího trestu odnětí svobody.

Jedním z klíčových aspektů této legislativní změny by bylo snížení ekonomické motivace k pašování drog. Nelegální obchod s drogami ve věznicích je často velmi lukrativní, protože vězni jsou ochotni platit vysoké částky za přístup k omamným látkám, ať už kvůli závislosti, udržení postavení v hierarchii věznice nebo snížení psychické zátěže spojené s výkonem trestu. Přísnější tresty za distribuci drog vězněným osobám by mohly výrazně omezit počet osob ochotných podílet se na tomto obchodu, protože riziko odhalení a následného stíhání by se významně zvýšilo.

Dalším důsledkem této změny by bylo zvýšení právního povědomí mezi zaměstnanci vězeňské služby i samotnými vězni. Nová právní úprava by vedla k větší informovanosti o právních důsledcích nelegální distribuce drog ve věznicích, což by mohlo napomoci preventivním opatřením. Vězeňská služba by mohla zařadit tuto změnu do svých interních směrnic a školení pro zaměstnance, čímž by se zlepšila jejich připravenost na odhalování a prevenci drogové kriminality. Současně by mohly být aktualizovány preventivní programy zaměřené na snížení recidivy, které by tuto legislativní změnu reflektovaly a zdůrazňovaly rizika spojená s nelegálním obchodem uvnitř věznic.

V neposlední řadě by tato změna mohla vést k posílení důvěry ve spravedlnost a právní systém. Přísnější postih osob, které vědomě narušují vězeňský režim a bezpečnost, by vyslal jasný signál, že stát je připraven efektivně bojovat proti organizované trestné činnosti uvnitř věznic. To by mohlo přispět k lepší kontrole nad vězeňským prostředím a zvýšit pocit bezpečí, jak mezi samotnými vězni, tak mezi příslušníky vězeňské služby, kteří se denně potýkají s důsledky drogové kriminality ve výkonu trestu.

Implementace změny § 283 odst. 2 trestního zákoníku

Pro úspěšné prosazení změny § 283 odst. 2 trestního zákoníku, která by zpřísnila tresty za distribuci drog vězněným osobám, je nutné postupovat systematicky v několika fázích. V první řadě by bylo zapotřebí vypracovat odbornou analýzu, která by zahrnovala statistické údaje o pašování drog do věznic, srovnání se zahraničními právními úpravami a odborné argumenty pro zpřísnění postihu této trestné činnosti. Důvodová zpráva by vysvětlovala, jaký vliv by měla změna zákona na bezpečnostní situaci ve věznicích a jak by přispěla ke snížení organizované trestné činnosti související s distribucí drog.

Dalším krokem by bylo oslovení Ministerstva spravedlnosti ČR, které by mohlo změnu legislativy iniciovat v rámci širší novelizace trestního zákoníku. Alternativně by bylo možné návrh předložit prostřednictvím poslanecké legislativní iniciativy za podpory Výboru pro bezpečnost a Ústavně právního výboru Poslanecké sněmovny. Klíčovou součástí legislativního procesu by byla diskuse v těchto výborech, kde by bylo nutné předložit konkrétní právní argumentaci a podložené analýzy dopadu této změny.

Pokud by návrh prošel prvním čtením v Poslanecké sněmovně, následovalo by projednání ve výborech, kde by mohly být vzneseny připomínky nebo návrhy na úpravy. Po schválení výbory by návrh prošel druhým a třetím čtením v Poslanecké sněmovně a poté by byl postoupen Senátu, který by jej mohl schválit, vrátit k úpravě nebo zamítnout. Po případném schválení by novela zákona putovala k podpisu prezidentovi a následně by byla vyhlášena ve Sbírce zákonů.

Po legislativním procesu by následovala fáze implementace této změny do praxe. Bylo by nutné zajistit, aby orgány činné v trestním řízení a vězeňská služba byly informovány o nové právní úpravě. Vězeňská služba ČR by mohla tuto změnu reflektovat v interních předpisech a školení příslušníků, kteří by se zabývali prověřováním případů pašování drog do věznic. Klíčové by bylo i zapojení Policie ČR a státních zástupců, kteří by novou legislativní úpravu aplikovali při vyšetřování a soudním stíhání pachatelů.

Kromě právní implementace by bylo vhodné také provést informační kampaň mezi zaměstnanci věznic a odsouzenými osobami, která by je seznámila s přísnějšími tresty za pašování drog do věznic. Po určité době, například po dvou až třech letech od účinnosti novely, by bylo možné vyhodnotit její dopady na bezpečnostní situaci ve věznicích a případně navrhnout další legislativní či institucionální opatření ke snížení drogové kriminality.

Tento postup by zajistil efektivní začlenění nové právní úpravy do trestního práva a umožnil by vyhodnotit její dopady na praxi v oblasti prevence a odhalování drogové kriminality ve věznicích.

Motivační program pro vězněné osoby ke spolupráci s OČTŘ

Důležitým opatřením, které by mohlo významně přispět k odhalování drogové kriminality ve věznicích, je zavedení systému pozitivní motivace vězňů ke spolupráci s orgány činnými v trestním řízení. Tento přístup by spočíval ve vytvoření jasně definovaného programu odměn a benefitů pro vězně, kteří se aktivně zapojí do objasňování závažné drogové trestné činnosti a pomohou obstatat klíčové důkazy vedoucí k odhalení a usvědčení pachatelů.

Hlavním cílem tohoto opatření by bylo:

1. Zvýšení ochoty vězněných osob spolupracovat s OČTŘ při objasňování drogové kriminality.
2. Získání kvalitních a přímých důkazů, které by usnadnily prokazování trestné činnosti.
3. Omezení vlivu organizovaných skupin uvnitř věznic, které distribuují drogy a vytvářejí hierarchii založenou na násilí a strachu.
4. Zlepšení bezpečnostní situace ve věznicích omezením distribuce omamných a psychotropních látek.

Návrh systému motivačních opatření

Vězni, kteří by prokazatelným způsobem pomohli objasnit závažnou drogovou trestnou činnost a poskytli klíčové důkazy, by mohli získat následující benefity:

1. **Povolení opuštění věznice v rámci návštěvy**
 - Možnost využít krátkodobou přerušovanou vycházku z věznice k setkání s rodinou, čímž by byl posílen kontakt s blízkými osobami.
2. **Častější možnost nárokového balíku**

- Zvýšení počtu balíků, které může vězeň obdržet, což by zlepšilo jeho materiální podmínky během výkonu trestu.

3. Pochvala nebo uznání od Vězeňské služby ČR

- Oficiální záznam v osobní složce vězně o jeho spolupráci s OČTŘ, který by mohl pozitivně ovlivnit jeho hodnocení a případné další rozhodování o jeho vězeňském režimu.

4. Přímluva Vězeňské služby v rámci jednání o podmíněčném propuštění

- Pokud by vězeň prokazatelně napomohl k odhalení drogové trestné činnosti, mohla by Vězeňská služba ČR tuto skutečnost zohlednit při doporučení pro podmíněčné propuštění.

5. Finanční odměna

- Možnost finančního ocenění vězně za poskytnutí zásadních informací vedoucích k objasnění drogové trestné činnosti. Tyto finanční prostředky by mohly být uloženy na účet vězně a použity na jeho základní potřeby ve výkonu trestu nebo pro jeho budoucí reintegraci po propuštění.

Možné výhody tohoto opatření

Zavedení systému pozitivní motivace vězněných osob ke spolupráci s orgány činnými v trestním řízení by mohlo významně přispět ke zvýšení efektivity vyšetřování drogové trestné činnosti ve věznicích. Vězni, kteří mají přímý přístup k informacím o distribuci drog, mohou poskytnout důležité důkazy, které by jinak bylo velmi obtížné získat. Jejich svědectví by mohlo pomoci nejen při identifikaci hlavních organizátorů nelegálního obchodu, ale i při mapování distribučních cest a metod pašování drog do věznic.

Dalším pozitivním efektem tohoto opatření by bylo omezení strachu z odvety, který je jedním z hlavních důvodů, proč vězni často odmítají spolupracovat s vyšetřovateli. Pokud by existovala možnost získání konkrétních výhod za poskytnutí důvěrných informací, mohli by být někteří vězni motivováni k překonání obav z represí ze strany ostatních odsouzených. To by mohlo rozbít neformální hierarchii ve věznicích, která je často řízena drogovými dealery a organizovanými skupinami.

Dalším významným dopadem tohoto opatření by bylo snížení distribuce drog uvnitř věznic. Pokud by se podařilo identifikovat a eliminovat klíčové osoby zapojené do distribuce omamných a psychotropních látek, vedlo by to k omezení přístupu vězňů k drogám. To by mělo pozitivní dopad na bezpečnostní situaci ve věznicích, neboť drogy často vedou k eskalaci násilného chování, vzniku dluhů mezi vězni a dalším projevům organizovaného zločinu.

V neposlední řadě by zavedení tohoto programu posílilo pozitivní motivaci vězňů k tomu, aby se chovali v souladu s vězeňským řádem a spolupracovali na udržování bezpečnosti uvnitř zařízení. Poskytnutí konkrétních výhod, jako jsou častější návštěvy, zvýšený počet nárokových balíků či finanční odměny, by mohlo mít pozitivní vliv na jejich chování a celkový přístup k výkonu trestu. Tento systém by tak mohl podpořit proces resocializace vězňů a přispět k jejich úspěšnějšímu začlenění do společnosti po propuštění.

Možná rizika a jejich řešení

Zavedení systému pozitivní motivace vězněných osob ke spolupráci s orgány činnými v trestním řízení přináší řadu výhod, avšak je důležité zohlednit také potenciální rizika a přijmout opatření, která by zabránila jejich zneužití.

Jedním z klíčových problémů by mohlo být zneužití systému falešnými svědky, kteří by mohli poskytovat nepravdivé nebo zkreslené informace za účelem získání výhod. Aby se předešlo krivým obviněním a zneužívání tohoto opatření, bylo by nutné zavést přísná pravidla pro vyhodnocování důkazů a ověřování věrohodnosti svědectví. Každé poskytnuté svědectví by muselo být podloženo dalšími důkazy, jako jsou monitorované komunikace, kamerové záznamy nebo toxikologické testy, aby byla zajištěna jeho pravdivost.

Dalším významným rizikem je ohrožení bezpečnosti spolupracujících vězňů. Informátoři mohou být vystaveni represím ze strany ostatních vězňů, kteří se na distribuci drog podílejí. Aby byla zajištěna jejich ochrana, musela by být přijata bezpečnostní opatření, například přísná anonymizace identit a možnost přeražení spolupracujících vězňů do jiných věznic nebo do chráněných oddílů s vyšší úrovní zabezpečení. Tato opatření by zajistila, že spolupracující vězni nebudou vystaveni riziku útoku či nátlaku.

Dalším aspektem, který by bylo nutné řešit, jsou náklady na finanční odměny pro vězně, kteří se aktivně zapojí do objasňování drogové kriminality. Pro zajištění dostatečného financování tohoto systému by bylo možné využít státní rozpočet, granty Evropské unie zaměřené na boj proti organizovanému zločinu nebo programy prevence kriminality. Finanční odměny by měly být přiměřené a vypláceny pouze v případech, kdy svědectví vedlo k prokazatelnému odhalení trestné činnosti a získání důkazů umožňujících odsouzení pachatelů.

Přijetím těchto opatření by bylo možné zajistit, že systém pozitivní motivace vězňů ke spolupráci s OČTŘ bude efektivní, bezpečný a udržitelný, přičemž jeho přínosy by převážily nad možnými riziky.

Shrnutí přínosů a možnosti implementace

Tento systém pozitivní motivace by mohl být zaveden jako pilotní projekt v několika věznicích, kde by byl vyhodnocen jeho dopad. Následně by bylo možné jej rozšířit na celou Vězeňskou službu ČR. Implementace by zahrnovala stanovení přesných pravidel, vypracování interních směrnic pro Vězeňskou službu ČR a zajištění ochrany svědků.

Pokud by se tento program ukázal jako efektivní, mohl by být dlouhodobě začleněn do strategie boje proti drogové kriminalitě ve věznicích a podpořit celkovou bezpečnost a kontrolu nad vězeňským prostředím.

5.6 Dílčí závěr

Empirická část se zaměřila na analýzu drogové trestné činnosti ve věznicích v České republice, přičemž hlavním cílem bylo identifikovat specifika prověřování této kriminality z pohledu policejního orgánu Vězeňské služby ČR. Vedlejším cílem bylo navrhnout účinná opatření pro prevenci a řešení této problematiky. Výzkum byl proveden prostřednictvím řízených rozhovorů s příslušníky Vězeňské služby ČR, kteří mají přímou zkušenost s prověřováním a odhalováním drogové trestné činnosti ve věznicích, a následně byl podroben analýze pomocí metody SWOT.

Výsledky výzkumu ukázaly, že drogová kriminalita ve věznicích je značně rozšířeným a dlouhodobým problémem, který je spojen s řadou negativních dopadů, včetně zvýšené agresivity vězňů, nárůstu násilí, vydírání a posilování vlivu

organizovaného zločinu. Z rozhovorů vyplynulo, že nejčastějšími metodami pašování drog do věznic jsou osobní návštěvy, poštovní zásilky, přehozy přes vězeňské zdi a v některých případech i zneužití vězeňského personálu. Vězni s přístupem na pracoviště mimo areál věznice rovněž představují potenciální riziko pro pašování drog do výkonu trestu.

Co se týče efektivity prověřování drogové kriminality ve věznicích, výzkum odhalil, že mezi klíčové faktory ovlivňující vyšetřování patří monitorování komunikace vězňů, využívání toxikologických testů, kontrola zásilek a osobní prohlídky. Velkým přínosem je také spolupráce s informátory a vyhodnocování kamerových záznamů. Přesto však existují významné překážky, které snižují efektivitu prověřování této trestné činnosti. Mezi nejzásadnější patří neochota vězňů spolupracovat s orgány činnými v trestním řízení, nedostatečné technické vybavení pro detekci moderních syntetických drog, nedostatek personálu a legislativní nedostatky, které neumožňují dostatečně přísný postih distributorů drog uvnitř věznic.

V návaznosti na výzkum byla navržena konkrétní opatření ke zvýšení efektivity prevence a potírání drogové kriminality ve věznicích. Mezi nejvýznamnější patří změna § 283 trestního zákoníku, která by zpřísnila tresty za distribuci drog vězňům a tím zvýšila preventivní účinek této právní úpravy. Dalším zásadním opatřením je zavedení systému pozitivní motivace vězněných osob ke spolupráci s OČTŘ, který by zahrnoval různé benefity pro vězně, kteří poskytnou klíčové důkazy vedoucí k objasnění závažné trestné činnosti. Zároveň je navrhováno zlepšení technických prostředků k detekci drog ve věznicích, posílení legislativy a rozšíření spolupráce mezi Vězeňskou službou ČR, Policií ČR a dalšími bezpečnostními složkami.

Výsledky výzkumu tak přinesly odpovědi na stanovené výzkumné otázky. Bylo identifikováno, že nejčastějšími formami drogové kriminality ve věznicích jsou pašování omamných a psychotropních látek a jejich distribuce v rámci vězeňské komunity. Hlavní překážky efektivního prověřování této kriminality spočívají v legislativních mezerách, nedostatečných technických prostředcích a nízké ochotě vězňů spolupracovat s OČTŘ. Jako nejúčinnější opatření byla navržena změna trestního zákoníku, modernizace kontrolních mechanismů a zavedení programu motivace spolupracujících vězňů.

Závěrem lze konstatovat, že drogová kriminalita ve věznicích je závažným bezpečnostním problémem, jehož řešení vyžaduje komplexní přístup spojující represivní,

preventivní i legislativní opatření. Ačkoliv tento výzkum měl určitá omezení, například omezený vzorek respondentů, poskytl cenné poznatky o současné situaci a možných řešeních, které mohou být základem pro další odborné studie a legislativní úpravy v této oblasti.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo identifikovat specifika prověřování drogové trestné činnosti ve věznicích z pohledu policejního orgánu Vězeňské služby České republiky a na základě zjištěných poznatků navrhnout účinná opatření pro prevenci a řešení této problematiky. Na základě zpracování teoretických východisek a provedeného empirického výzkumu lze konstatovat, že cíle práce byly naplněny.

Empirická část práce potvrdila, že prověřování drogové trestné činnosti ve věznicích má svá specifika, která jej zásadně odlišují od prověřování trestné činnosti v civilním prostředí. Jde o uzavřený prostor s omezenými možnostmi pohybu a kontaktu, avšak se silnými neformálními strukturami, v nichž dominuje neochota vězňů spolupracovat s orgány činnými v trestním řízení. Tato nedůvěra a strach z odvety výrazně komplikují získávání přímých důkazů. Další významnou překážkou je důkazní nouze, kdy je často obtížné jednoznačně prokázat držení, distribuci či užití omamných a psychotropních látek. Respondenti poukázali na kreativní a stále sofistikovanější způsoby, jakými se drogy dostávají do věznic — ať už prostřednictvím osobních návštěv, poštovních zásilek napuštěných syntetickým THC nebo přehozů přes vězeňské zdi. Riziko představuje i možná spolupráce vězeňského personálu, čímž se zvyšuje náročnost odhalování a prověřování těchto případů.

Prostřednictvím SWOT analýzy byly identifikovány silné stránky, jako je zavedený systém bezpečnostních opatření a zkušenostní zázemí Vězeňské služby ČR. Zároveň však byly popsány slabé stránky, mezi které patří nedostatečné technické vybavení, omezené legislativní možnosti a chybějící nástroje pro motivaci odsouzených ke spolupráci. Za příležitosti lze považovat zlepšení spolupráce s ostatními bezpečnostními složkami a modernizaci detekčních technologií. Mezi hrozby patří zejména rostoucí vliv organizovaného zločinu, inovativní metody pašování drog a potenciální selhání jednotlivců v rámci personálu věznic.

Závěry této práce poukazují na potřebu legislativních změn, zejména zpřísnění postihů za distribuci drog vězněným osobám. Navrženo bylo také zavedení motivačního programu pro vězně ke spolupráci s orgány činnými v trestním řízení a zlepšení technického vybavení určeného k detekci drog. Tyto návrhy mohou být využity nejen na úrovni vnitřních opatření Vězeňské služby ČR, ale také při úvahách o změnách legislativního rámce v oblasti boje proti drogové kriminalitě ve věznicích.

Za přínos této práce považuji shrnutí dosavadních poznatků, jejich propojení s reálnou praxí a navržení konkrétních opatření, která mohou přispět ke zlepšení bezpečnostní situace ve věznicích. Jsem si vědom, že zvolený výzkum měl svá omezení, zejména co se týče rozsahu vzorku respondentů a regionální působnosti, avšak věřím, že i tak může tato práce sloužit jako inspirace pro další odbornou diskusi i pro praxi v oblasti prevence a odhalování drogové kriminality v prostředí českého vězeňství.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. ANTL, Miroslav, VESELÝ, Josef a kol. *Průvodce policisty trestním řízením se vzory procesních postupů Policie ČR*. 2. vydání. Praha: Linde, 2002. 433 s. ISBN 80-7201-341-6.
2. BRUCKNEROVÁ, Eva. *Trestní právo hmotné a procesní – obecná část*. 5., doplněné a přepracované vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2022. 230 s. ISBN 978-80-280-0067-7.
3. ČERNÍKOVÁ, Vratislava a kol. *Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 244 s. ISBN 978-80-7380-138-0.
4. DRÁPAL, Jakub, JIŘIČKA, Václav a RASZKOVÁ, Tereza, eds. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. 456 s. ISBN 978-80-7676-066-0.
5. FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GRIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 6., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 928 s. ISBN 978-80-7478-750-8.
6. FIRSTOVÁ, Jana. *Kriminologie a prevence kriminality I: Úvod do studia*. 1. vydání. Praha: Armex Publishing, 2021. 159 s. ISBN 978-80-87451-83-0.
7. JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 9., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2022. 1536 s. ISBN 978-80-7502-637-8.
8. KNÁPKOVÁ, Danko a TITTL'OVÁ, Marcela. *Kompendium penologie*. 1. vydání. Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2015. 123 s. ISBN 978-80-8168-282-7.
9. KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2021. 418 s. ISBN 978-80-7380-859-4.
10. MAREŠOVÁ, Alena. *Drogy a česká vězeňská populace v kontextu drogové scény a trestněprávní legislativy*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003. 126 s. ISBN 80-7338-018-8.
11. MAREŠOVÁ, Alena, SOCHŮREK, Jan a VÁLKOVÁ, Jana. *Drogová problematika ve věznicích v ČR a některých zahraničních věznicích*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2000. 122 s. ISBN 80-86008-84-3.
12. NOVOTNÝ, Oto, ZAPLETAL, Jaroslav a kol. *Kriminologie*. 2., přepracované vydání. Praha: ASPI, 2004. 452 s. ISBN 80-7357-026-2.

13. RASZKOVÁ, Tereza a HOFERKOVÁ, Stanislava. *Kapitoly z penologie I: vězeňství*. 2., rozšířené a aktualizované vydání. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018. 146 s. ISBN 978-80-7435-716-9.
14. SOCHŮREK, Jan. *Kapitoly z penologie I: Úvod do teorie trestu a trestání*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. 57 s. ISBN 978-80-7372-203-6.
15. SOCHŮREK, Jan. *Kapitoly z penologie II. díl, Teorie a praxe zacházení s vězňnými*. 1. vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. 77 s. ISBN 978-80-7372-204-3.
16. SOCHŮREK, Jan. *Kapitoly z penologie III. díl: Negativní jevy ve vězení*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. 69 s. ISBN 978-80-7372-205-0.
17. ZEMAN, Petr, ŠTEFUNKOVÁ, Michaela a TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana. *Drogová kriminalita a trestní zákoník*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015. 224 s. ISBN 978-80-7338-151-6.

Elektronické zdroje

1. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Koncepce vězeňství do roku 2025* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2015. 162 s. [cit. 2024-01-17]. Dostupné z: <https://msp.gov.cz/documents/12681/762277/Koncepce-vezenstvi.pdf>.
2. NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A ZÁVISLOSTI. *Zpráva o nelegálních drogách v ČR 2024* [online]. Praha: Úřad vlády České republiky, 2024. 173 s. ISBN 978-80-7440-344-6. [cit. 2024-01-17]. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/35669/1333/Zpr%C3%A1va%20o%20neleg%C3%A1ln%C3%ADch%20drog%C3%A1ch%20v%20%C4%8CR%2024_web241107.pdf.
3. KOLÁŘ, Ondřej a KUBÍN, Tomáš. *Protiprávní jednání vězňných osob a role Pověřeného orgánu Vězeňské služby ČR*. Bezpečnostní teorie a praxe [online]. 2017, roč. 2017, č. 3, s. 142–150. ISSN 1801-8211. [cit. 2024-02-17]. Dostupné z: <https://veda.polac.cz/wp-content/uploads/2018/11/032017Protiprávní-jednání-vězných-osob-a-role-Pověřeného-orgánu-Vězeňské-slужby-ČR.pdf>.
4. VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky 2023* [online]. Praha: Vězeňská služba ČR, 2024. 252 s. [cit. 2025-03-28]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/sekcce/statisticke-rocenky-vezenske-slужby>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky. In: Systém ASPI [online]. Praha: Wolters Kluwer [cit. 2025-01-05]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>. ISSN 2336-517X.
2. ČESKO. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. In: *Systém ASPI* [online]. Praha: Wolters Kluwer [cit. 2025-03-13]. ASPI ID: RA2530. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>.
3. ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *Systém ASPI* [online]. Praha: Wolters Kluwer [cit. 2025-03-13]. ISSN 2336-517X. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>.
4. ČESKO. Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Systém ASPI* [online]. Praha: Wolters Kluwer [cit. 2025-03-15]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>. ISSN 2336-517X.
5. ČESKO. Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 2/2012, o pověření orgánů VS ČR prováděním úkonů policejního orgánu. In: *Systém ASPI* [online]. Praha: Wolters Kluwer [cit. 2025-02-13]. ASPI ID: RA2529. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>.

Seznam zkratek

VS ČR – Vězeňská služba České republiky

GŘ VS ČR – Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky

OPaS – oddělení prevence a stížností

GIBS – Generální inspekce bezpečnostních sborů

TČ – trestný čin

OČTŘ – orgány činné v trestním řízení

OPL – omamné a psychotropní látky

Trestní zákoník – zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Trestní řád – zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

VTOS – výkon trestu odnětí svobody

Seznam tabulek a grafů

Tabulka č. I.: Počet vězněných osob v letech 2013 až 2023

Graf č. II.: Četnost trestných činů spáchaných v souvislosti s používáním a distribucí OPL za období 2013–2023

Tabulka č. III.: Četnost a charakter trestných činů spáchaných v souvislosti s používáním a distribucí OPL v roce 2023

Tabulka č. IV.: Četnost zahajovaných úkonů podle § 158 odst. 3 tr. ř. proti vězněným osobám v letech 2015–2023

Tabulka č. V.: SWOT analýza drogové kriminality ve věznicích

Seznam příloh

Příloha č. I. – Souhlas ŘV Plzeň s provedením řízených rozhovorů a schválení otázek

Příloha č. II. – Řízený rozhovor s respondentem č. 1

Příloha č. III. – Řízený rozhovor s respondentem č. 2

Příloha č. IV. – Řízený rozhovor s respondentem č. 3

Příloha č. V. – Řízený rozhovor s respondentem č. 4

Příloha č. VI. – Řízený rozhovor s respondentem č. 5

Příloha č. VII. – Řízený rozhovor s respondentem č. 6

Přílohy

Příloha č. I. – Souhlas ŘV Plzeň s provedením řízených rozhovorů a schválení otázek

Vězeňská služba ČR
Věznice Plzeň
Ředitel věznice plk. Mgr. Drahošlav Červinka
Klatovská tř. 652/202
306 35 Plzeň

23.02.2025

Věc: Žádost o souhlas s provedením řízených rozhovorů v rámci bakalářské práce

Vážený pane řediteli,

obracím se na Vás s žádostí o souhlas s provedením řízených rozhovorů s příslušníky oddělení prevence a stížností Věznice Plzeň v rámci mé bakalářské práce na téma „Drogová trestná činnost vězňů osob v České republice“. Tato práce je součástí mého studia na Vysoké škole evropských a regionálních studií, kde studuji obor Bezpečnostně právní činnost.

Cílem mé bakalářské práce je identifikovat specifika prověřování drogové trestné činnosti ve věznicích z pohledu příslušníků policejního orgánu Vězeňské služby ČR a navrhnout účinná opatření pro prevenci a řešení této problematiky. Praktická část práce se zaměřuje na provedení řízených rozhovorů s příslušníky Vězeňské služby ČR, kteří se podílejí na prověřování a prevenci drogové kriminality v rámci vězeňského systému.

Rozhovory budou realizovány v mimo pracovní době příslušníků s jejich souhlasem a budou vedeny na základě předem připravených otázek, které se budou týkat zejména:

- drogové trestné činnosti ve věznicích,
- způsobu prověřování a odhalování drogové trestné činnosti,
- legislativy a spolupráce s bezpečnostními složkami a dalšími institucemi,
- dopadů a řešení drogové trestné činnosti.

Veškeré získané informace budou anonymizovány a použity výhradně pro akademické účely. Výsledky výzkumu budou prezentovány v bakalářské práci v souladu s etickými normami a nebudou zveřejněny bez souhlasu respondentů.

Předem děkuji za zvážení mé žádosti a případné udělení souhlasu.

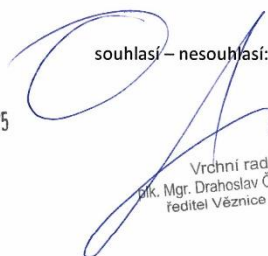
S pozdravem,

Marek Vrba, DiS.

07-03-2025

souhlasí – nesouhlasí:

Vrchní rada
plk. Mgr. Drahošlav ČERVINKA
ředitel Věznice Plzeň

Otázky pro řízené rozhovory v rámci bakalářské práce

Téma: Drogová trestná činnost vězňů v ČR

I. Úvodní otázky

1. Jak dlouho pracujete u Vězeňské služby ČR a jaká je Vaše současná pracovní pozice?
2. Pracoval/a jste i u jiné bezpečnostní složky? Pokud ano, u které, jak dlouho a na jaké pozici?
3. Jaké jsou Vaše hlavní pracovní povinnosti v oblasti prověřování trestné činnosti ve věznicích?
4. Setkal/a jste se během své praxe s drogovou trestnou činností ve věznicích?

II. Drogová trestná činnost ve věznicích

5. Jaké jsou nejčastější formy drogové trestné činnosti, se kterými se ve věznicích setkáváte?
6. Jakými způsoby se podle Vás omamné a psychotropní látky nejčastěji dostávají do věznic?
7. Jaké druhy drog se uvnitř věznic nejvíce vyskytují?
8. Jakou roli v drogové trestné činnosti hraje organizovaný zločin uvnitř věznic?
9. Jak vnímáte rozsah drogové trestné činnosti mezi vězni v porovnání s minulými lety? Má tendenci růst, stagnovat nebo klesat?

III. Prověřování a odhalování drogové trestné činnosti

10. Jaké metody a nástroje využíváte při prověřování drogové trestné činnosti ve věznicích?
11. Jaké jsou největší překážky při odhalování a prokazování drogové trestné činnosti mezi vězňůmi osobami?
12. Jak probíhá spolupráce Vězeňské služby s policií, GIBS nebo jinými bezpečnostními složkami a státním zastupitelstvím při prověřování drogové kriminality?
13. Jak hodnotíte současnou legislativu v oblasti drogové kriminality ve věznicích? Je podle Vás dostatečná?

IV. Dopady a řešení drogové trestné činnosti

14. Jaké důsledky má drogová trestná činnost ve věznicích na chování vězňů a bezpečnostní situaci ve věznicích?
15. Jaké typy vězňů jsou nejčastěji zapojeny do drogové trestné činnosti?
16. Jaký vliv mají preventivní programy zaměřené na redukci užívání drog mezi vězni? Jsou podle vás efektivní?
17. Jaké opatření nebo nástroje by podle Vás mohly pomoci snížit drogovou kriminalitu ve věznicích?

V. Závěrečné otázky

18. Co by podle Vás pomohlo zlepšit boj proti drogové trestné činnosti ve věznicích?

Mgr. Drahošlav ČERVINKA
ředitel Věznice Píseň

19. Máte nějaké osobní zkušenosti nebo případ z praxe, který považujete za zajímavý nebo poučný v kontextu drogové kriminality ve věznicích?

20. Chtěl/a byste k tématu ještě něco dodat?

plk. Mgr. Michní rada
Mgr. Drahošlav ČERVINKA
ředitel Věznice Plzeň

I. Úvodní otázky

1. Jak dlouho pracujete u Vězeňské služby ČR a jaká je Vaše současná pracovní pozice?

U Vězeňské služby ČR pracuji 23 let a aktuálně působím jako pověřený orgán VS ČR. Zaměřuji se na prověřování trestné činnosti vězňených osob, především v oblasti drogové kriminality.

2. Pracoval/a jste i u jiné bezpečnostní složky? Pokud ano, u které, jak dlouho a na jaké pozici?

Ne, vždy jsem pracovala pouze u Vězeňské služby ČR, začínala jsem u Justiční stráže a po krátké době jsem se dostala na oddělení prevence a stížností.

3. Jaké jsou Vaše hlavní pracovní povinnosti v oblasti prověřování trestné činnosti ve věznicích?

Mojí hlavní pracovní náplní je sledovat a vyhodnocovat podezřelé chování vězňů, především se zaměřením na nelegální obchod s drogami a jejich užívání uvnitř věznice. V rámci přípravného trestního řízení aktivně shromažďuji důkazy při prověřování konkrétních skutků, které mohou potvrdit nebo vyvrátit podezření ze spáchání trestného činu. Spolupracuji s Policií ČR, případně s Generální inspekcí bezpečnostních sborů (GIBS), a pravidelně komunikuji se státním zastupitelstvím při řešení konkrétních případů. Součástí mé práce je také navrhování a implementace preventivních opatření, která by měla omezit pašování drog a minimalizovat drogovou kriminalitu v naší věznici.

4. Setkal/a jste se během své praxe s drogovou trestnou činností ve věznicích?

Ano, drogová kriminalita je ve věznicích bohužel stále aktuálním problémem. Během své praxe jsem se setkala s různými metodami pašování drog, včetně pašování z venkovních pracovišť. Nejčastěji jde o drogy ukryté v poštovních zásilkách nebo osobních věcech. Kromě běžných drog, jako je pervitin nebo marihuana, jsem zaznamenala také zneužívání léků, zejména opiátových náplastí, které jsou obtížně detekovatelné.

¹⁰⁷ Vlastní zdroj.

II. Drogová trestná činnost ve věznicích

5. Jaké jsou nejčastější formy drogové trestné činnosti, se kterými se ve věznicích setkáváte?

Nejčastější formou drogové kriminality ve věznicích je jednoznačně pašování drog, a to především prostřednictvím návštěv, ukrytých v poštovních zásilkách, ale také za pomoci zaměstnanců nebo z venkovních pracovišť. Častá je rovněž distribuce drog přímo mezi vězni, která bývá často organizována vězeňskými skupinami, což komplikuje jejich odhalení. Dalším výrazným problémem je zneužívání léčiv, především opiátových náplastí, které vězni získávají nelegálně.

6. Jakými způsoby se podle Vás omamné a psychotropní látky nejčastěji dostávají do věznic?

Omamné a psychotropní látky se do věznic nejčastěji dostávají prostřednictvím návštěv, kdy jsou drogy ukryty zejména v oblečení nebo v tělesných dutinách návštěvníků. Často také dochází k pašování drog skrze poštovní zásilky, a to například napuštěním syntetických látek do papíru nebo jejich ukrytím v běžných zásilkách. Další běžnou metodou je pašování prostřednictvím zaměstnanců nebo vězňů, kteří se vracejí z pracoviště mimo areál věznice.

7. Jaké druhy drog se uvnitř věznic nejvíce vyskytují?

Ve vězeňském prostředí se nejčastěji setkávám s pervitinem, který patří mezi nejvíce rozšířené tvrdé drogy. Dále zaznamenáváme časté zneužívání léku Subutex, jenž je primárně určen pro léčbu závislosti na opioidech, ale vězni ho užívají nelegálně kvůli jeho silnému účinku. V posledních letech narůstá i výskyt syntetických drog, které jsou často obtížně detekovatelné běžnými kontrolními metodami, což komplikuje jejich odhalování a potírání.

8. Jakou roli v drogové trestné činnosti hraje organizovaný zločin uvnitř věznic?

Organizovaný zločin hraje uvnitř věznic významnou roli. Drogová kriminalita je často řízena organizovanými skupinami vězňů, které mají na svědomí nejen pašování a distribuci drog, ale také zastrasování a vydírání ostatních vězňů. Tato uskupení si obvykle

udržují pevné kontakty s vnějším kriminálním prostředím, což jim umožňuje efektivně řídit obchod s drogami uvnitř věznice.

9. Jak vnímáte rozsah drogové trestné činnosti mezi vězni v porovnání s minulými lety? Má tendenci růst, stagnovat nebo klesat?

Podle mých zkušeností má drogová trestná činnost mezi vězni v posledních letech vzrůstající tendenci. Důvodem je především stále častější používání nových, obtížně detekovatelných syntetických drog a také stále sofistikovanější způsoby pašování. Například pašování drog prostřednictvím papírů napuštěných syntetickými látkami je dnes už poměrně běžné, což výrazně komplikuje jejich odhalování a dokazování.

III. Prověřování a odhalování drogové trestné činnosti

10. Jaké metody a nástroje využíváte při prověřování drogové trestné činnosti ve věznicích?

Při prověřování drogové trestné činnosti ve věznicích využíváme několik efektivních metod. Základem jsou pravidelné i namátkové toxikologické testy vězňů, které rychle odhalí užívání drog. Dále nařizujeme pravidelné osobní prohlídky vězňů a kontroly cel. Velmi užitečným nástrojem je také operativní činnost, včetně analýzy telefonních hovorů a vyhodnocování záznamů z kamerových systémů. Významnou roli hraje rovněž spolupráce s informátory uvnitř věznice, díky které dokážeme rychleji reagovat na podezřelé aktivity a efektivněji je řešit.

11. Jaké jsou největší překážky při odhalování a prokazování drogové trestné činnosti mezi vězněnými osobami?

Největší překážkou při odhalování a prokazování drogové kriminality je bezpochyby stále větší vynalézavost vězňů. Neustále přicházejí s novými způsoby pašování, například pomocí papírů napuštěných drogami nebo využitím dronů. Komplikací je také velká míra soudržnosti mezi vězni – málokdo je ochoten spolupracovat a vypovídat proti ostatním. Dalším zásadním problémem je obtížná detekce syntetických drog, které klasické testy často nezachytí. Navíc se potýkáme s omezenými personálními možnostmi, což znamená méně časté kontroly, než by bylo potřeba.

12. Jak probíhá spolupráce Vězeňské služby s policií, GIBS nebo jinými bezpečnostními složkami a státním zastupitelstvím při prověřování drogové kriminality?

Spolupráce Vězeňské služby s policií a dalšími bezpečnostními složkami probíhá velmi úzce a pravidelně. Sdílíme informace o podezřelých aktivitách, společně koordinujeme postup při vyšetřování konkrétních případů a poskytujeme Policii ČR nebo Generální inspekci bezpečnostních sborů (GIBS) potřebný důkazní materiál. Kromě toho pravidelně pořádáme společné akce, zaměřené na odhalení a rozbití organizovaných drogových sítí operujících jak uvnitř věznic, tak v návaznosti na vnější prostředí.

13. Jak hodnotíte současnou legislativu v oblasti drogové kriminality ve věznicích? Je podle Vás dostatečná?

Současnou legislativu v oblasti drogové kriminality vnímám jako relativně přísnou a jasně definovanou. Přesto však v praxi vidím prostor pro její zlepšení. Myslím, že by bylo vhodné zejména zpřísnit sankce za pašování drog do věznic, což by mohlo fungovat jako výraznější odstrašující prvek. Zároveň je nutné posílit kontrolní mechanismy – například častější využití moderních technologií při kontrolách návštěv a zásilek, což by výrazně zkomplikovalo pašování a omezilo dostupnost drog ve věznicích.

IV. Dopady a řešení drogové trestné činnosti

14. Jaké důsledky má drogová trestná činnost ve věznicích na chování vězňů a bezpečnostní situaci ve věznici?

Drogová trestná činnost ve věznicích má zásadní dopady na bezpečnost celého vězeňského zařízení. Především vede k růstu napětí mezi vězni, což často vyústí v konflikty a násilí. Dalším vážným důsledkem je zvýšené riziko korupce mezi personálem, který může být vystaven tlaku nebo uplácení ze strany vězňů nebo jejich blízkých. Celkově pak drogová kriminalita výrazně narušuje bezpečnostní situaci ve věznici a komplikuje každodenní práci dozorců i ostatních zaměstnanců.

15. Jaké typy vězňů jsou nejčastěji zapojeny do drogové trestné činnosti?

Do drogové trestné činnosti ve věznicích se nejčastěji zapojují recidivisté, kteří mají rozsáhlé kontakty s kriminálním prostředím i mimo věznici, což jim usnadňuje přístup k drogám. Často jde také o mladší vězně, kteří jsou snadněji manipulovatelní a zranitelní

vůči tlaku silnějších jedinců. Velkou roli hrají také členové organizovaných skupin, pro které je obchod s drogami významným zdrojem finančního zisku a prostředkem k získání vlivu nad ostatními vězni.

16. Jaký vliv mají preventivní programy zaměřené na redukci užívání drog mezi vězni? Jsou podle vás efektivní?

Preventivní programy zaměřené na snížení užívání drog mezi vězni určitě smysl mají, ale jejich efektivita závisí hlavně na samotné motivaci vězně. Pokud vězeň sám není připravený změnit svůj životní styl nebo se zbavit závislosti, bývá dopad těchto programů omezený. Z mé zkušenosti se ukazuje, že úspěšné jsou zejména v případech, kdy je vězeň opravdu rozhodnutý se změnit a aktivně na sobě pracovat.

17. Jaké opatření nebo nástroje by podle Vás mohly pomoci snížit drogovou kriminalitu ve věznicích?

Podle mého názoru by k výraznému snížení drogové kriminality ve věznicích pomohlo několik konkrétních opatření. Klíčové je zpřísnění kontrol, a to nejen zásilek a návštěv, ale také zaměstnanců a vězňů, kteří se vrací z venkovních pracovišť. Důležité je rovněž využívat modernější a účinnější technologie, jako jsou například pokročilé skenery či detektory schopné odhalit i nové syntetické látky. Neméně významné je také posílit preventivní programy a zajistit dostupnou a efektivní léčbu drogové závislosti přímo ve věznicích.

V. Závěrečné otázky

18. Co by podle Vás pomohlo zlepšit boj proti drogové trestné činnosti ve věznicích?

Boj proti drogové trestné činnosti ve věznicích by se dal významně zlepšit hlavně díky zavedení modernějších technologií pro kontrolu a detekci drog, například pokročilých skenerů nebo detektorů stopových látek. Zároveň si myslím, že by pomohlo také zpřísnění trestů za pašování drog, což by mělo výrazný preventivní a odstrašující efekt. V neposlední řadě je důležité věnovat větší pozornost prevenci a cílené výchově vězňů, která by je efektivně motivovala ke změně chování a vedla je k životu bez drog.

19. Máte nějaké osobní zkušenosti nebo případ z praxe, který považujete za zajímavý nebo poučný v kontextu drogové kriminality ve věznicích?

Ano, během své praxe jsem se setkala s řadou případů drogové trestné činnosti. Velmi časté jsou situace, kdy návštěvníci pašují drogy ukryté v oděvu nebo osobních věcech. Bohužel se setkáváme i s případy, kdy silnější vězni využívají ty zranitelnější k distribuci drog mezi ostatními. Specifickým problémem jsou také opiátové náplasti, které jsou vězni zneužívány kvůli jejich silnému účinku. Často také řešíme pašování drog z venkovních pracovišť, což je dlouhodobě složité na kontrolu a dokazování.

20. Chtěl/a byste k tématu ještě něco dodat?

Ráda bych ještě zdůraznila, že drogová problematika ve věznicích je odrazem širšího společenského problému. Pokud se nezaměříme na řešení příčin drogové závislosti a kriminality už v běžném životě, bude velmi obtížné účinně snižovat užívání a pašování drog uvnitř věznic. Je tedy nezbytné řešit tento problém komplexně a systematicky nejen uvnitř, ale především vně věznic.

I. Úvodní otázky

1. Jak dlouho pracujete u Vězeňské služby ČR a jaká je Vaše současná pracovní pozice?

U vězeňské služby pracuji už skoro 16 let. V současné době sloužím na Oddělení prevence a stížností jako Pověřený orgán VS ČR., dříve jsem sloužil jako dozorce na ubytovně pro odsouzené.

2. Pracoval/a jste i u jiné bezpečnostní složky? Pokud ano, u které, jak dlouho a na jaké pozici?

Ne, pouze u Vězeňské služby ČR.

3. Jaké jsou Vaše hlavní pracovní povinnosti v oblasti prověřování trestně činnosti ve věznicích?

Mou hlavní pracovní náplní je zejména předcházení trestné činnosti uvnitř věznice – provádění preventivních kontrol, monitorování rizikových aktivit a identifikace podezřelého chování vězněných osob. Kromě prevence se věnuji také důslednému prověřování již spáchaných skutků, v rámci kterého zajišťuji důkazy a spolupracuji s dalšími bezpečnostními složkami a orgány činnými v trestním řízení.

4. Setkal/a jste se během své praxe s drogovou trestnou činností ve věznicích?

Ano, s drogovou trestnou činností se setkávám opakovaně.

II. Drogová trestná činnost ve věznicích

5. Jaké jsou nejčastější formy drogové trestné činnosti, se kterými se ve věznicích setkáváte?

Z mé zkušenosti se drogy do věznic nejčastěji dostávají především prostřednictvím příchozí korespondence vězněným osobám, například ukryté nebo napuštěné v papíru. Často se s drogami setkáváme také v rámci návštěv, kdy je návštěvníci pašují ukryté v oděvech. Velkým problémem je rovněž pašování omamných látek samotnými vězni, kteří

¹⁰⁸ Vlastní zdroj.

mají možnost volného pohybu na pracovištích mimo areál věznice a tyto látky si pak přinášejí zpět dovnitř

6. Jakými způsoby se podle Vás omamné a psychotropní látky nejčastěji dostávají do věznic?

Omamné a psychotropní látky se do věznic nejčastěji dostávají prostřednictvím návštěv, kdy dochází k jejich předání během osobního kontaktu. Dalším běžným způsobem je pašování prostřednictvím poštovních zásilek, kdy jsou drogy ukryty v běžných předmětech, jako jsou potraviny, hygienické potřeby nebo elektronika. K pašování dochází také prostřednictvím nestřežených pracovišť pro odsouzené, zneužitím vězeňského personálu nebo vhazováním drog přes vězeňské zdi. V posledních letech se objevují i nové metody jako doručování drony. Specifickým problémem je také zneužívání léků předepsaných zdravotnickým personálem.

7. Jaké druhy drog se uvnitř věznic nejvíce vyskytují?

Ve věznicích se lze setkat prakticky se všemi druhy drog, které se vyskytují i venku. Nejčastěji se ale objevuje pervitin, marihuana a různé druhy léků, především opiátové náplasti a Subutex. V poslední době stále více řešíme i syntetické drogy, protože je jejich pašování relativně snadné a jsou obtížně odhalitelné klasickými testy.

8. Jakou roli v drogové trestné činnosti hraje organizovaný zločin uvnitř věznic?

Organizovaný zločin uvnitř věznic hraje velkou roli. Drogový obchod mají často pod kontrolou různé organizované skupiny, které koordinují pašování, distribuci i prodej drog mezi vězni. Takové skupiny udržují silné vazby na kriminální prostředí mimo věznici, což jim usnadňuje přístup k drogám a komplikuje naše snahy o jejich odhalení. Zároveň vytvářejí hierarchie uvnitř vězeňské populace, což negativně ovlivňuje bezpečnost a zvyšuje riziko násilí a vydírání.

9. Jak vnímáte rozsah drogové trestné činnosti mezi vězni v porovnání s minulými lety? Má tendenci růst, stagnovat nebo klesat?

Z mé praxe jednoznačně vnímám, že drogová kriminalita mezi vězni má v posledních letech rostoucí tendenci. Vynalézavost vězňů při pašování se neustále zvyšuje, což vede k tomu, že drogy jsou uvnitř věznic stále běžnější a kontrola nad tímto jevem je náročnější

III. Prověřování a odhalování drogové trestné činnosti

10. Jaké metody a nástroje využíváte při prověřování drogové trestné činnosti ve věznicích?

Při prověřování drogové kriminality ve věznicích využíváme zejména operativní šetření mezi vězni, kdy sledujeme jejich aktivity, analyzujeme jejich vzájemné vztahy a identifikujeme podezřelé chování. Velmi důležitým nástrojem je také pravidelná kontrola a analýza telefonních hovorů vězňů, díky kterým často odhalíme plánování pašování drog, distribuci nebo jiné nelegální činnosti.

11. Jaké jsou největší překážky při odhalování a prokazování drogové trestné činnosti mezi vězňenými osobami?

Mezi největší překážky patří především omezené technické vybavení a materiální možnosti věznic, které nám komplikují důslednější a častější kontroly. Dalším zásadním problémem je neochota odsouzených spolupracovat s orgány činnými v trestním řízení, což vede k tzv. důkazní nouzi. Získat relevantní důkazy, které by mohly jednoznačně potvrdit konkrétní osoby nebo skutky, je proto často velmi obtížné.

12. Jak probíhá spolupráce Vězeňské služby s policií, GIBS nebo jinými bezpečnostními složkami a státním zastupitelstvím při prověřování drogové kriminality?

Spolupráce Vězeňské služby s Policií ČR, GIBS, státním zastupitelstvím a dalšími bezpečnostními složkami je podle mého názoru uspokojivá. Máme nastavené jasné postupy pro výměnu informací, vzájemnou koordinaci při prověřování jednotlivých případů i následné kroky v rámci trestního řízení. Přesto existuje určitý prostor pro zlepšení, především v oblasti sdílení informací v reálném čase a lepší vzájemné provázanosti.

13. Jak hodnotíte současnou legislativu v oblasti drogové kriminality ve věznicích? Je podle Vás dostatečná?

Podle mého názoru je současná legislativa v oblasti drogové kriminality ve věznicích obecně dostatečná a umožňuje nám efektivně postupovat při odhalování a potírání těchto trestných činů. Přesto si myslím, že by její zpřísnění, zejména co se týče trestů za pašování

drog do věznic, mohlo mít výraznější preventivní účinek a mohlo by nám usnadnit práci při zajišťování bezpečnosti uvnitř vězeňských zařízení.

IV. Dopady a řešení drogové trestné činnosti

14. Jaké důsledky má drogová trestná činnost ve věznicích na chování vězňů a bezpečnostní situaci ve věznici?

Drogová kriminalita má zásadní negativní vliv na bezpečnostní situaci ve věznici. Vězni, kteří užívají drogy, jsou častěji agresivní a impulzivní, což vede k častějším konfliktům, násilí a napětí mezi nimi. Výrazným problémem jsou také dluhy, které vězni vůči distributorům drog uvnitř věznice vznikají. Tyto dluhy pak často vedou k vydírání, nátlaku nebo fyzickému násilí, což narušuje celkovou atmosféru a bezpečnost uvnitř zařízení.

15. Jaké typy vězňů jsou nejčastěji zapojeny do drogové trestné činnosti?

Do drogové kriminality ve věznicích se v určité míře zapojují téměř všechny skupiny vězňů, ale nejčastěji se jedná o recidivisty, kteří mají dobře vybudované kontakty jak uvnitř vězení, tak venku. Tito vězni obvykle využívají svých zkušeností a kontaktů ke koordinaci pašování a distribuce drog, což výrazně komplikuje naše úsilí o odhalení a řešení těchto případů.

16. Jaký vliv mají preventivní programy zaměřené na redukci užívání drog mezi vězni? Jsou podle vás efektivní?

Preventivní programy zaměřené na redukci užívání drog mají podle mé zkušenosti bohužel jen velmi omezený efekt. Pokud vězni sami nejsou motivováni ke změně svého životního stylu nebo zbavení se závislosti, účast v těchto programech je pro ně spíše formalitou bez reálného výsledku.

17. Jaké opatření nebo nástroje by podle Vás mohly pomoci snížit drogovou kriminalitu ve věznicích?

Domnívám se, že ke snížení drogové kriminality by výrazně přispělo důslednější omezení a kontrola kontaktů vězňů s civilním prostředím. Přísnější izolace odsouzených, například omezení volného pohybu mimo areál věznice nebo zpřísněný režim při návštěvách, by mohla výrazně snížit možnost pašování drog a omezit jejich dostupnost uvnitř věznic.

V. Závěrečné otázky

18. Co by podle Vás pomohlo zlepšit boj proti drogové trestné činnosti ve věznicích?

K efektivnějšímu boji proti drogové trestné činnosti by jednoznačně pomohlo zlepšení technického vybavení, zejména kvalitnější skenery a detekční technologie. Důležité je také zpřísnit režim návštěv a minimalizovat možnosti pašování omamných látek. Zároveň si myslím, že je nezbytné zavést přísnější tresty za pašování drog do věznic, což by mělo významný odstrašující efekt a mohlo snížit motivaci vězňů k této činnosti.

19. Máte nějaké osobní zkušenosti nebo případ z praxe, který považujete za zajímavý nebo poučný v kontextu drogové kriminality ve věznicích?

Ano, vybavuji si případ, kdy byla při běžné kontrole poštovních zásilek odhalena droga ukrytá v papíru napuštěném syntetickými kanabinoidy. Na první pohled zásilka nevykazovala žádné známky podezřelého obsahu, což ukazuje na stále větší sofistikovanost metod pašování. Tento případ nám potvrdil, jak důležité je neustále zlepšovat kontrolní mechanismy a být o krok napřed před vynalézavostí vězňů i osob mimo věznici, které se na pašování podílejí.

20. Chtěl/a byste k tématu ještě něco dodat?

Drogová trestná činnost ve věznicích představuje závažný a dlouhodobý problém, který má negativní dopad nejen na bezpečnost a kázeň uvnitř věznice, ale také na resocializaci vězňů. Je nezbytné věnovat této problematice systematickou pozornost, zlepšovat kontrolní mechanismy, zpřísnit postihy za pašování drog a zároveň posílit preventivní programy, které by vězně motivovaly ke změně chování a snížily riziko recidivy po propuštění.

I. Úvodní otázky

1. Jak dlouho pracujete u Vězeňské služby ČR a jaká je Vaše současná pracovní pozice?

U Vězeňské služby ČR pracuji 4,5 roku. Působím jako policejní orgán na Oddělení prevence a stížností ve funkci komisaře. Tato pozice zahrnuje jak prověřování trestné činnosti, tak kontrolní činnost v rámci věznice.

2. Pracoval/a jste i u jiné bezpečnostní složky? Pokud ano, u které, jak dlouho a na jaké pozici?

Ano, před nástupem k Vězeňské službě jsem pracoval 11,5 roku u Policie ČR. Začínal jsem jako hlídkař na obvodním oddělení, poté jsem přešel na pozici okrskáře, kde jsem se zabýval místní problematikou. Následně jsem působil jako zpracovatel trestních spisů a později jako vyšetřovatel, kde jsem se zaměřoval na objasňování trestné činnosti.

3. Jaké jsou Vaše hlavní pracovní povinnosti v oblasti prověřování trestné činnosti ve věznicích?

Mou hlavní povinností je postupovat v souladu s trestním řádem a dalšími právními předpisy. Provádím důkladné šetření podezřelé činnosti, shromažďuji důkazy, vedu výslechy svědků i podezřelých a zajišťuji důkazní materiál. Důležitou součástí mé práce je také koordinace s Policií ČR a dalšími složkami při objasňování složitějších případů.

4. Setkal/a jste se během své praxe s drogovou trestnou činností ve věznicích?

Ano, s drogovou trestnou činností se setkávám pravidelně.

II. Drogová trestná činnost ve věznicích

5. Jaké jsou nejčastější formy drogové trestné činnosti, se kterými se ve věznicích setkáváte?

Nejčastější formou drogové kriminality ve věznicích je distribuce omamných a psychotropních látek (OPL) mezi vězni. Kromě přímého prodeje mezi odsouzenými se

¹⁰⁹ Vlastní zdroj.

často jedná o směnný obchod, kdy vězni vyměňují drogy za cigarety, potraviny nebo jiné výhody.

6. Jakými způsoby se podle Vás omamné a psychotropní látky nejčastěji dostávají do věznic?

Drogy se do věznic dostávají nejčastěji prostřednictvím návštěv. Dalším častým způsobem jsou nárokové balíky, ve kterých bývají drogy ukryty například v předmětech každodenní potřeby. Velmi rozšířené jsou také přehozy přes ohradní zeď, kdy se drogy ukrývají v malých balíčcích, které si odsouzení vyzvednou během vycházek na dvoře.

7. Jaké druhy drog se uvnitř věznic nejvíce vyskytují?

Nejčastěji se ve věznicích setkáváme s metamfetaminem (pervitinem), který je mezi vězni velmi rozšířený kvůli jeho snadné dostupnosti a silným účinkům. Často se vyskytuje také THC v různých formách, například jako sušená marihuana nebo v napuštěných papírech. Velký problém představuje buprenorfin (Subutex), který vězni zneužívají a směňují.

8. Jakou roli v drogové trestné činnosti hraje organizovaný zločin uvnitř věznic?

Organizovaný zločin hraje v drogové kriminalitě uvnitř věznic velkou roli. Bez podpory organizovaného zločinu by byla drogová trestná činnost v takovém rozsahu prakticky nemožná.

9. Jak vnímáte rozsah drogové trestné činnosti mezi vězni v porovnání s minulými lety? Má tendenci růst, stagnovat nebo klesat?

Jelikož jsem u Vězeňské služby poměrně krátkou dobu, nemohu rozsah drogové kriminality v dlouhodobém měřítku objektivně posoudit. Nicméně dostupnost drog ve věznicích je i přes zavedená opatření poměrně vysoká.

III. Prověřování a odhalování drogové trestné činnosti

10. Jaké metody a nástroje využíváte při prověřování drogové trestné činnosti ve věznicích?

Při prověřování drogové kriminality využíváme kombinaci několika metod. Klíčové jsou kamerové záznamy, které nám umožňují zpětně analyzovat podezřelé chování vězňů a

pohyb osob v kritických oblastech. Záznamy telefonních hovorů nám pomáhají odhalit plánování distribuce drog nebo komunikaci s osobami mimo věznici. Důležitou roli hrají také výslechy osob – jak podezřelých, tak svědků – které nám poskytují cenné informace o pohybu a distribuci drog ve věznici.

11. Jaké jsou největší překážky při odhalování a prokazování drogové trestné činnosti mezi vězněnými osobami?

Jednou z největších překážek je neochota vězňů spolupracovat s vyšetřovateli. Vězni často odmítají vypovídat kvůli obavám z odvety ze strany ostatních vězňů nebo kvůli vnitřní hierarchii, která je ve věznici pevně daná. Vězni, kteří se zapojí do spolupráce, jsou často označováni za „konfidenty“, což jim přináší bezpečnostní rizika a ohrožuje jejich postavení uvnitř věznice. Problematická je také vysoká míra loajality mezi vězni zapojenými do distribuce drog, což ztěžuje získávání přímých důkazů.

12. Jak probíhá spolupráce Vězeňské služby s policií, GIBS nebo jinými bezpečnostními složkami a státním zastupitelstvím při prověřování drogové kriminality?

Spolupráce probíhá na velmi dobré úrovni. V případě podezření na trestnou činnost je věc neprodleně oznámena Policii ČR, která provádí další operativní šetření. Pokud je do činnosti zapojen zaměstnanec věznice, věc přebírá Generální inspekce bezpečnostních sborů (GIBS). Vězeňská služba poskytuje maximální součinnost při zajišťování důkazů, sdílí relevantní informace a umožňuje přístup k důležitým záznamům.

13. Jak hodnotíte současnou legislativu v oblasti drogové kriminality ve věznicích? Je podle Vás dostatečná?

Podle mého názoru současná legislativa v oblasti drogové kriminality ve věznicích není dostatečná. Tresty za pašování a distribuci drog ve věznicích nejsou dostatečně odrazující a zákonné možnosti kontroly zásilek a návštěv jsou v praxi omezené. Zároveň by bylo vhodné zpřísnit postihy za nelegální držení a distribuci drog uvnitř věznic, což by mohlo vést ke snížení výskytu této trestné činnosti.

IV. Dopady a řešení drogové trestné činnosti

14. Jaké důsledky má drogová trestná činnost ve věznicích na chování vězňů a bezpečnostní situaci ve věznici?

Drogová trestná činnost má zásadní dopad na celkové dění ve věznici. Vězni pod vlivem drog často vykazují zvýšenou agresivitu, jsou neklidní a konfliktní. Dochází k nárůstu fyzických potyček a problémů s dodržováním vězeňského řádu. Distribuce drog zároveň vytváří neformální hierarchie mezi vězni.

15. Jaké typy vězňů jsou nejčastěji zapojeny do drogové trestné činnosti?

Nejčastěji se jedná o odsouzené za majetkovou trestnou činnost – například krádeže nebo loupeže – kde motivací k trestné činnosti bylo často získání prostředků na pořízení drog. Do drogové trestné činnosti se zapojují také vězni odsouzení za vydírání a násilné trestné činy, kteří se snaží prostřednictvím obchodu s drogami získat kontrolu nad ostatními vězni. Významnou skupinu tvoří i recidivisté, kteří mají dlouhodobé zkušenosti s distribucí a užíváním drog.

16. Jaký vliv mají preventivní programy zaměřené na redukci užívání drog mezi vězni? Jsou podle vás efektivní?

Preventivní programy mají v současné podobě jen minimální dopad. Mnoho vězňů se jich účastní jen formálně, bez skutečného zájmu o změnu. Často jde o podmínku pro získání určitých výhod nebo zmírnění režimu. Navíc, pokud vězni mají i nadále snadný přístup k drogám uvnitř věznice, motivace ke skutečné změně je minimální. Bez efektivní kontroly nad pašováním drog je účinnost preventivních programů výrazně omezená.

17. Jaké opatření nebo nástroje by podle Vás mohly pomoci snížit drogovou kriminalitu ve věznicích?

Efektivní by bylo zavedení systému nárokových balíků výhradně přes e-shop, kde by byly balíky podrobeny přísné kontrole a nebyla by možnost vkládání nelegálních předmětů. Zavedení rušiček signálu mobilních telefonů by eliminovalo komunikaci vězňů s osobami mimo věznici, což by ztížilo koordinaci pašování. Omezení přímého kontaktu při návštěvách zavedením dělicích přepážek by dále snížilo možnost předávání drog během osobního setkání.

V. Závěrečné otázky

18. Co by podle Vás pomohlo zlepšit boj proti drogové trestné činnosti ve věznicích?

Jedním z klíčových opatření by bylo zvýšení personálního obsazení na Oddělení prevence a stížností (OPaS). Větší počet vyškolených pracovníků by umožnil efektivnější kontrolu, rychlejší reakci na podezřelé aktivity a důkladnější prověřování trestné činnosti.

19. Máte nějaké osobní zkušenosti nebo případ z praxe, který považujete za zajímavý nebo poučný v kontextu drogové kriminality ve věznicích?

Nemám konkrétní zkušenost, která by byla výrazně odlišná od běžné praxe. Drogová kriminalita je však ve věznicích poměrně častá a má podobné vzorce – pašování drog během návštěv, v zásilkách nebo prostřednictvím vězňů s přístupem na venkovní pracoviště.

20. Chtěl/a byste k tématu ještě něco dodat?

Ne.

I. Úvodní otázky

1. Jak dlouho pracujete u Vězeňské služby ČR a jaká je Vaše současná pracovní pozice?

U Vězeňské služby ČR pracuji již 2 roky, po celou dobu na pozici komisaře na Oddělení prevence a stížností (OPaS) ve Věznici Plzeň. Během této doby jsem získal cenné zkušenosti s prověřováním trestné činnosti uvnitř věznice.

2. Pracoval/a jste i u jiné bezpečnostní složky? Pokud ano, u které, jak dlouho a na jaké pozici?

Ano, před nástupem k Vězeňské službě jsem pracoval od roku 2013 do roku 2023 u Policie ČR na obvodním oddělení Plzeň Vinice. Během své služby jsem postupně prošel pozicemi hlídkové služby a okrskáře. Později jsem zastával funkci dozorčího a poslední dva roky jsem působil jako zpracovatel trestních spisů, kde jsem se zaměřoval na analýzu důkazů, vedení výslechů a procesní postupy při objasňování trestné činnosti.

3. Jaké jsou Vaše hlavní pracovní povinnosti v oblasti prověřování trestné činnosti ve věznicích?

Mezi mé hlavní pracovní povinnosti patří především vedení spisů, zajišťování důkazních prostředků a objasňování trestné činnosti spáchané ve věznici. Zodpovídám za dodržování zákonem stanovených lhůt při prověřování případů, provádím výsledky podezřelých osob i svědků a analyzuji zajištěné důkazy. Dále se podílím na koordinaci spolupráce s Policií ČR a státním zastupitelstvím v rámci procesního řízení.

4. Setkal/a jste se během své praxe s drogovou trestnou činností ve věznicích?

Ano, s drogovou trestnou činností se setkávám téměř denně. Jedná se o jednu z nejčastějších forem trestné činnosti ve věznicích, která má přímý dopad na bezpečnostní situaci uvnitř zařízení.

II. Drogová trestná činnost ve věznicích

¹¹⁰ Vlastní zdroj.

5. Jaké jsou nejčastější formy drogové trestné činnosti, se kterými se ve věznicích setkáváte?

Nejčastějšími formami drogové kriminality ve věznicích jsou především distribuce omamných a psychotropních látek (OPL) mezi vězni, jejich přechovávání a následné užívání. K distribuci dochází jak prostřednictvím vězňů samotných, tak i za účasti osob z vnějšího prostředí.

6. Jakými způsoby se podle Vás omamné a psychotropní látky nejčastěji dostávají do věznic?

Omamné a psychotropní látky se do věznic nejčastěji dostávají prostřednictvím návštěv, kdy bývají ukryty v oblečení. Časté jsou také případy pašování prostřednictvím poštovní korespondence, kdy jsou ukryté v běžných předmětech. Vězni, kteří mají přístup na pracoviště mimo areál věznice, někdy drogy přinášejí zpět do věznice. Bohužel se setkáváme i s případy, kdy jsou do distribuce zapojeni zaměstnanci věznice, což výrazně ztěžuje odhalování těchto aktivit.

7. Jaké druhy drog se uvnitř věznic nejvíce vyskytují?

Uvnitř věznic se nejčastěji setkáváme s pervitinem, který je mezi vězni dlouhodobě nejrozšířenější drogou. V poslední době ale narůstá výskyt fentanylu a subutexu, které jsou vysoce návykové a nebezpečné i ve velmi malém množství. Časté je také užívání THC a benzodiazepinů, které vězni často získávají nelegálně prostřednictvím zdravotní péče nebo pašováním.

8. Jakou roli v drogové trestné činnosti hraje organizovaný zločin uvnitř věznic?

Vězni, kteří mají napojení na organizované skupiny, často řídí pašování a distribuci drog uvnitř věznice. Tyto skupiny vytvářejí propracované sítě, rekrutují nové členy a financují další kriminální aktivity mimo věznici. Dochází také k pokusům o korupci zaměstnanců věznice s cílem usnadnit přístup k drogám. Propojení s mezinárodním kriminálním prostředím navíc komplikuje odhalování těchto struktur a ztěžuje boj proti drogám.

9. Jak vnímáte rozsah drogové trestné činnosti mezi vězni v porovnání s minulými lety? Má tendenci růst, stagnovat nebo klesat?

Rozsah drogové trestné činnosti mezi vězni zůstává nadále významný. Formy distribuce drog se neustále mění a přizpůsobují novým bezpečnostním opatřením. Moderní technologie, jako jsou kamerové systémy situaci částečně zlepšily, ale vězni i organizované skupiny stále nacházejí nové způsoby, jak drogy do věznic dostat. Celkově lze říci, že problém přetrvává, i když metody pašování a distribuce se vyvíjejí.

III. Prověřování a odhalování drogové trestné činnosti

10. Jaké metody a nástroje využíváte při prověřování drogové trestné činnosti ve věznicích?

Klíčovou roli při prověřování drogové trestné činnosti hraje monitorování komunikace vězňů – telefonních hovorů, dopisů a jiných forem kontaktu s vnějším světem. Velmi efektivní je také využívání kynologie, tedy speciálně vycvičených psů na detekci drog. Provádíme také pravidelné i namátkové testování vězňů na přítomnost omamných a psychotropních látek. Spolupracujeme s informátory z řad vězňů, což nám pomáhá identifikovat podezřelé aktivity. V případě podezření na organizovanou trestnou činnost spolupracujeme s GIBS a Policií ČR na dalším vyšetřování.

11. Jaké jsou největší překážky při odhalování a prokazování drogové trestné činnosti mezi vězněnými osobami?

Mezi hlavní překážky patří nedostatečná technologie pro detekci nových syntetických drog, které se často obtížně odhalují běžnými testy. Problémem je také legislativa – práva vězněných osob jsou často nadužívána. Vězni se navíc často kryjí navzájem a odmítají spolupracovat s vyšetřovateli. Organizované skupiny mají propracované metody pašování a distribuce drog, což ztěžuje prokazování konkrétní viny jednotlivců.

12. Jak probíhá spolupráce Vězeňské služby s policií, GIBS nebo jinými bezpečnostními složkami a státním zastupitelstvím při prověřování drogové kriminality?

Spolupráce vězeňské služby s policií, GIBS a státním zastupitelstvím probíhá prostřednictvím sdílení informací, společných vyšetřovacích týmů a koordinovaných operací. Vězeňská služba poskytuje data o podezřelých aktivitách, umožňuje odposlechy a kontrolu korespondence, zatímco policie a GIBS provádějí vyšetřování. Státní zastupitelství koordinuje právní kroky a zajišťuje důkazy pro trestní řízení.

13. Jak hodnotíte současnou legislativu v oblasti drogové kriminality ve věznicích? Je podle Vás dostatečná?

Podle mého názoru je současná legislativa v oblasti drogové kriminality ve věznicích nedostatečná a potřebuje aktualizaci. Současné tresty za pašování drog do věznic nejsou dostatečně odrazující, což vede k vysoké míře recidivy a pokračování v trestné činnosti i během výkonu trestu. Je zapotřebí zpřísnit sankce za distribuci drog uvnitř věznic a zavést přísnější režim kontrol při návštěvách, doručování zásilek a pohybu vězňů na pracovištích mimo areál věznice.

IV. Dopady a řešení drogové trestné činnosti

14. Jaké důsledky má drogová trestná činnost ve věznicích na chování vězňů a bezpečnostní situaci ve věznici?

Drogová trestná činnost má výrazně negativní dopad na bezpečnostní situaci ve věznici. Užívání a distribuce drog vede k nárůstu agrese a násilí mezi vězni. Vězni pod vlivem omamných a psychotropních látek jsou často nevyzpytatelní a agresivní, což ohrožuje i příslušníky Vězeňské služby. Drogová kriminalita také narušuje hierarchii mezi vězni.

15. Jaké typy vězňů jsou nejčastěji zapojeny do drogové trestné činnosti?

Nejčastěji jsou do drogové trestné činnosti zapojeni recidivisté, kteří mají rozsáhlé zkušenosti s nelegálním obchodem s drogami a mají velkou znalost vězeňského. Tito vězni mají často silné postavení v rámci vězeňské hierarchie a využívají svého vlivu k distribuci drog mezi ostatními vězni. Významnou skupinu tvoří také vězni s dlouhými tresty, kteří hledají způsoby, jak si v rámci výkonu trestu zajistit výhody a snaží se tímto způsobem zabavit.

16. Jaký vliv mají preventivní programy zaměřené na redukci užívání drog mezi vězni? Jsou podle vás efektivní?

Preventivní programy mají bohužel jen omezenou efektivitu. Hlavním problémem je nízká motivace vězňů ke změně, protože užívání drog často souvisí s jejich životním stylem a hlubokou závislostí. Omezené personální a finanční zdroje komplikují organizaci a kvalitu těchto programů. Kromě toho je dostupnost drog uvnitř věznice stále vysoká, což oslabuje účinnost preventivních opatření.

17. Jaké opatření nebo nástroje by podle Vás mohly pomoci snížit drogovou kriminalitu ve věznicích?

Ke snížení drogové kriminality ve věznicích by pomohlo především zpřísnění kontrol při návštěvách a doručování zásilek, zavedení modernějších technologií na detekci drog a častější využívání služebních psů na detekci omamných látek. Dále by bylo přínosné zlepšit vzdělávání personálu v oblasti odhalování drogové kriminality a zvýšit tresty za pašování drog do věznic.

V. Závěrečné otázky

18. Co by podle Vás pomohlo zlepšit boj proti drogové trestné činnosti ve věznicích?

Zlepšení by přinesla užší a efektivnější spolupráce mezi Vězeňskou službou, Policií ČR a státním zastupitelstvím. Klíčové by bylo zavedení pravidelných operativních porad, rychlejší sdílení informací o podezřelých aktivitách a vytvoření společných vyšetřovacích týmů. Důležité je také zlepšit technické vybavení pro detekci drog a proškolit personál v nejnovějších metodách odhalování pašování.

19. Máte nějaké osobní zkušenosti nebo případ z praxe, který považujete za zajímavý nebo poučný v kontextu drogové kriminality ve věznicích?

Ano, vybavuji si případ, kdy byly drogy do věznice propašovány prostřednictvím balíku. Jednalo se o pervitin, který byl důmyslně ukrytý v propisovacích tužkách. Na první pohled šlo o běžné psací potřeby, což ztěžovalo odhalení při běžné kontrole. Tento případ ukázal, jak vynalézaví dokážou být vězni i osoby mimo věznici při pašování drog.

20. Chtěl/a byste k tématu ještě něco dodat?

Ne, vše důležité k tématu již bylo řečeno.

I. Úvodní otázky

1. Jak dlouho pracujete u Vězeňské služby ČR a jaká je Vaše současná pracovní pozice?

U Vězeňské služby ČR pracuji již 10 let na pozici pověřeného orgánu Vězeňské služby ČR v rámci Oddělení prevence a stížností. Za tu dobu jsem získal bohaté zkušenosti s prověřováním trestné činnosti a dohledem nad dodržováním vnitřního řádu věznice.

2. Pracoval/a jste i u jiné bezpečnostní složky? Pokud ano, u které, jak dlouho a na jaké pozici?

Ano, mám dlouholeté zkušenosti z jiných bezpečnostních složek. U Armády ČR jsem sloužil 11 let na pozici řidiče – technickohospodářského referenta, kde jsem zodpovídal za logistiku a technické zabezpečení. Následně jsem 9 let působil u Policie ČR na pozici policejního inspektora na obvodním oddělení Plzeň 2, kde jsem se zabýval zejména prověřováním majetkové a násilné kriminality.

3. Jaké jsou Vaše hlavní pracovní povinnosti v oblasti prověřování trestné činnosti ve věznicích?

V rámci své pozice se zaměřuji především na plnění úkolů podle trestního řádu. To zahrnuje zahajování úkonů trestního řízení v souvislosti s konkrétními trestnými činy, provádění neodkladných a neopakovatelných úkonů, přibírání znalců a tlumočnicků, vyžadování odborných vyjádření, vedení výslechů a vytěžování zúčastněných osob. Dále se věnuji důkladné analýze zajištěných důkazů a koordinuji postup s orgány činnými v trestním řízení.

4. Setkal/a jste se během své praxe s drogovou trestnou činností ve věznicích?

Ano, s drogovou trestnou činností jsem se setkal jak během své služby u Policie ČR, tak i u Vězeňské služby ČR. U Policie ČR jsem se zabýval případy pašování a distribuce drog na svobodě, zatímco u Vězeňské služby řeším především pašování drog dovnitř věznic, jejich distribuci mezi vězni.

¹¹¹ Vlastní zdroj.

II. Drogová trestná činnost ve věznicích

5. Jaké jsou nejčastější formy drogové trestné činnosti, se kterými se ve věznicích setkáváte?

Nejčastěji se setkávám s případy, které spadají pod § 283 trestního zákoníku – nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy. Kromě toho jsou časté i případy podle § 284 trestního zákoníku, tedy přechovávání omamných a psychotropních látek a jedů. Pašování a distribuce drog uvnitř věznic bývá často provázáno s organizovanou trestnou činností, což komplikuje jejich odhalování a prokazování.

6. Jakými způsoby se podle Vás omamné a psychotropní látky nejčastěji dostávají do věznic?

Drogy se do věznic dostávají různými způsoby. Nejčastější metodou je přinesení drog při návštěvách – bývají ukryté v oblečení, hygienických potřebách nebo potravinách. Často se také setkáváme s případy přehozů přes zdi věznice, kdy jsou drogy skryté v tenisových míčcích nebo jiných malých předmětech. Dalším běžným způsobem je pašování prostřednictvím tělních dutin při návratu vězňů z venkovních pracovišť. Problematické jsou také poštovní zásilky, kde jsou drogy ukryty například v papírech napuštěných syntetickými látkami.

7. Jaké druhy drog se uvnitř věznic nejvíce vyskytují?

Nejčastěji se uvnitř věznic setkáváme s pervitinem a marihuanou, které jsou mezi vězni stále velmi rozšířené. V poslední době však evidujeme i nárůst případů spojených s fentanylem a dalšími syntetickými opioidy, které jsou velmi účinné i ve velmi malém množství, což komplikuje jejich detekci a zvyšuje riziko předávkování.

8. Jakou roli v drogové trestné činnosti hraje organizovaný zločin uvnitř věznic?

Organizovaný zločin hraje v drogové kriminalitě uvnitř věznic zásadní roli. Funguje zde propracovaná logistika mezi vězni a osobami mimo věznici, které zajišťují zásobování drogami. Často se jedná o velmi dobře organizované sítě, které jsou napojené na kriminální prostředí mimo věznici. Vězni, kteří mají silné postavení v této hierarchii, řídí pašování, distribuci i obchod s drogami.

9. Jak vnímáte rozsah drogové trestné činnosti mezi vězni v porovnání s minulými lety? Má tendenci růst, stagnovat nebo klesat?

Z mé zkušenosti má drogová kriminalita mezi vězni jednoznačně vzrůstající tendenci. Způsoby pašování se neustále zdokonalují a s rostoucí dostupností syntetických drog je obtížnější tyto látky odhalovat. Zároveň se mění charakter drogové trestné činnosti – dříve převažovala marihuana a pervitin, dnes jsou stále častější syntetické opioidy, které jsou nebezpečnější a obtížně detekovatelné.

III. Prověřování a odhalování drogové trestné činnosti

10. Jaké metody a nástroje využíváte při prověřování drogové trestné činnosti ve věznicích?

Při prověřování drogové kriminality využíváme především orientační testy na přítomnost omamných a psychotropních látek, které provádíme přímo ve věznici. V případě pozitivního výsledku nebo podezření na konkrétní látku odesíláme odebrané vzorky moči k podrobnému rozboru do laboratoře Ústavu soudního lékařství při Fakultní nemocnici Plzeň. Kromě toho provádíme prostřednictvím dozorců důkladné osobní prohlídky, kontrolu poštovních zásilek. Dále také monitorujeme telefonní hovory a kamerové záznamy.

11. Jaké jsou největší překážky při odhalování a prokazování drogové trestné činnosti mezi vězněnými osobami?

Jednou z největších překážek je neochota vězněných osob spolupracovat s vyšetřovateli a policejními orgány, která pramení ze strachu z odplaty od ostatních vězňů nebo z vnitřní solidarity mezi nimi. Problematický je také nedostatek kvalitních technických prostředků na detekci drog, zejména moderních syntetických látek, které jsou často obtížně odhalitelné běžnými testy. Omezené kompetence vězeňské služby při přímém vyšetřování rovněž komplikují celý proces shromažďování důkazů.

12. Jak probíhá spolupráce Vězeňské služby s policií, GIBS nebo jinými bezpečnostními složkami a státním zastupitelstvím při prověřování drogové kriminality?

Spolupráce probíhá obdobným způsobem jako při vyšetřování jiné trestné činnosti. V případě podezření na spáchání trestného činu je věc předána Policii ČR, která provádí

další šetření. Pokud je do případu zapojen zaměstnanec Vězeňské služby, je případ postoupen Generální inspekci bezpečnostních sborů (GIBS). Státní zastupitelství dohlíží na celý proces a vydává pokyny k dalším krokům ve vyšetřování.

13. Jak hodnotíte současnou legislativu v oblasti drogové kriminality ve věznicích? Je podle Vás dostatečná?

Podle mého názoru není současná legislativa v oblasti drogové kriminality ve věznicích dostatečná. Tresty za pašování drog do věznic nejsou dostatečně odrazující a kontrolní mechanismy jsou omezené. Vzhledem k narůstající dostupnosti syntetických látek a stále sofistikovanějším metodám pašování by bylo vhodné zavést přísnější tresty a zpřísnit kontroly zejména u zásilek a návštěv.

IV. Dopady a řešení drogové trestné činnosti

14. Jaké důsledky má drogová trestná činnost ve věznicích na chování vězňů a bezpečnostní situaci ve věznici?

Drogová kriminalita ve věznicích přináší nebezpečí ve všech směrech. Užívání drog mezi vězni vede k nárůstu agrese, násilného chování a konfliktů, jak mezi samotnými vězni, tak i ve vztahu k příslušníkům a zaměstnancům Vězeňské služby ČR. Drogová závislost také často vytváří hierarchii mezi vězni, kdy ti, kteří mají přístup k drogám, získávají moc a kontrolu nad ostatními. To vede k zastrašování, vydírání a narušení kázně a pořádku uvnitř věznice.

15. Jaké typy vězňů jsou nejčastěji zapojeny do drogové trestné činnosti?

Do drogové kriminality jsou nejčastěji zapojeni jedinci, kteří v minulosti užívali návykové látky nebo byli spojeni s trestnou činností související s drogami. Tito vězni mají často zkušenosti s distribucí a pašováním drog z doby před nástupem do výkonu trestu a dokážou si vytvořit síť kontaktů i uvnitř věznice. Významnou roli hrají také recidivisté a vězni, kteří jsou členy organizovaných skupin.

16. Jaký vliv mají preventivní programy zaměřené na redukci užívání drog mezi vězni? Jsou podle vás efektivní?

Podle mého názoru mají preventivní programy jen minimální efekt. Pokud vězeň nemá vlastní motivaci ke změně, účast v programu často vnímá pouze jako formální záležitost.

Zároveň dostupnost drog uvnitř věznic negativně ovlivňuje účinnost těchto programů – pokud má vězeň snadný přístup k drogám, je jeho ochota zapojit se do léčby velmi nízká. Účinnost programů by se mohla zvýšit při zajištění přísnější kontroly nad pašováním drog a zavedení motivačních prvků pro vězně, kteří se rozhodnou léčbě skutečně podstoupit.

17. Jaké opatření nebo nástroje by podle Vás mohly pomoci snížit drogovou kriminalitu ve věznicích?

Jedním z účinných opatření by mohlo být důslednější omezení přímého kontaktu vězněných osob s civilním prostředím, zejména během návštěv. Zavedení návštěv přes dělicí přepážku by výrazně omezilo možnost předávání drog a dalších nepovolených předmětů. Dále by bylo vhodné zpřísnit kontroly při vstupu návštěvníků a zavést modernější technologie na detekci drog, jako jsou citlivější skenery nebo zařízení na odhalování stopových látek. Tato opatření by mohla významně omezit pašování a tím i dostupnost drog uvnitř věznic.

V. Závěrečné otázky

18. Co by podle Vás pomohlo zlepšit boj proti drogové trestné činnosti ve věznicích?

Boj proti drogové kriminalitě ve věznicích by bylo možné zlepšit zavedením efektivnějších bezpečnostních opatření zaměřených na izolaci vězněných osob od přístupu k návykovým látkám. Například zavedení návštěv výhradně přes dělicí přepážky. Klíčové je také zavedení modernějších technologií na detekci drog, jako jsou pokročilé skenery a zařízení na analýzu stopových látek.

19. Máte nějaké osobní zkušenosti nebo případ z praxe, který považujete za zajímavý nebo poučný v kontextu drogové kriminality ve věznicích?

Ano, vybavuji si případ, kdy byly drogy do věznice distribuovány pomocí dronů. Dron doručil balíček s omamnými látkami přímo na vězeňský dvůr, kde si jej vězeň následně vyzvedl. Tento případ ukázal, jak důležité je nejen zpřísnit kontroly uvnitř věznic, ale také monitorovat vzdušný prostor v okolí vězeňských zařízení a zavést technické prostředky schopné drony detekovat a eliminovat.

20. Chtěl/a byste k tématu ještě něco dodat?

Ke všemu jsem se již vyjádřil. Myslím, že jsem pokryl všechny podstatné aspekty týkající se drogové kriminality ve věznicích a možností, jak ji efektivněji řešit.

I. Úvodní otázky

1. Jak dlouho pracujete u Vězeňské služby ČR a jaká je Vaše současná pracovní pozice?

U vězeňské služby pracuji necelých 10 let. V současné době sloužím na Oddělení prevence a stížností jako Pověřený orgán VS ČR.

2. Pracoval/a jste i u jiné bezpečnostní složky? Pokud ano, u které, jak dlouho a na jaké pozici?

Ne, hned po střední škole jsem šel pracovat k Vězeňské Službě ČR, kde jsem začínal jako strážný a postupně jsem prošel různými pozicemi, kdy jsem sloužil například na operačním středisku a jako inspektor strážní služby.

3. Jaké jsou Vaše hlavní pracovní povinnosti v oblasti prověřování trestně činnosti ve věznicích?

Hlavním úkolem je vedení prověřování jednotlivých skutků. Po přidělení spisu vedoucím oddělení provádím jednotlivé úkony směřující k prověření trestné činnosti, jako jsou výsledky podezřelých vězňů a dalších osob, vedení dokumentace a zajišťování důkazního materiálu, a to za dozoru státního zástupce. Dalším úkolem je s Policií ČR, kterým se spis předává k dalšímu řízení v případě, že jsou k dispozici důkazy o spáchání trestného činu a je známa osoba, která jej spáchala.

4. Setkal/a jste se během své praxe s drogovou trestnou činností ve věznicích?

Ano, s drogovou trestnou činností se setkávám pravidelně a tvoří velkou část mé pracovní náplně.

II. Drogová trestná činnost ve věznicích

5. Jaké jsou nejčastější formy drogové trestné činnosti, se kterými se ve věznicích setkáváte?

¹¹² Vlastní zdroj.

Mezi nejčastější formy drogové trestné činnosti ve věznicích, se kterou se setkávám, patří nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, přechovávání omamných a psychotropních látek a jedů a šíření toxikomanie. Kromě toho se v souvislosti s drogovou kriminalitou často objevují i trestné činy související s násilím, vydíráním a organizovanou trestnou činností, které jsou s drogovým obchodem ve věznicích úzce spojeny.

6. Jakými způsoby se podle Vás omamné a psychotropní látky nejčastěji dostávají do věznic?

Omamné a psychotropní látky se do věznic nejčastěji dostávají prostřednictvím návštěv, kdy dochází k jejich předání během osobního kontaktu. Dalším běžným způsobem je pašování prostřednictvím poštovních zásilek, kdy jsou drogy ukryty v běžných předmětech, jako jsou potraviny, hygienické potřeby nebo elektronika. K pašování dochází také prostřednictvím nestřežených pracovišť pro odsouzené, zneužitím vězeňského personálu nebo vhazováním drog přes vězeňské zdi. V posledních letech se objevují i nové metody jako doručování drony. Specifickým problémem je také zneužívání léků předepsaných zdravotnickým personálem.

7. Jaké druhy drog se uvnitř věznic nejvíce vyskytují?

Uvnitř věznic se nejčastěji setkáváme s Metamfetaminem. Dále se zde vyskytují fentanylové náplasti, buprenorfin, benzodiazepiny a občas THC. Nově se často setkáváme s drogou zvanou „spice“, což je syntetický kanabinoid napuštěný v papíru, který se obtížně detekuje při běžných kontrolách.

8. Jakou roli v drogové trestné činnosti hraje organizovaný zločin uvnitř věznic?

Organizovaný zločin hraje v drogové trestné činnosti uvnitř věznic roli, zejména v oblasti pašování a distribuci drog. Často se jedná o propletenou síť několika odsouzených, kteří mezi sebou spolupracují a vzájemně se kryjí, což ztěžuje jejich odhalení.

9. Jak vnímáte rozsah drogové trestné činnosti mezi vězni v porovnání s minulými lety? Má tendenci růst, stagnovat nebo klesat?

Rozsah drogové trestné činnosti mezi vězni má v posledních letech spíše rostoucí tendenci. Zaznamenáváme nárůst zejména v případě syntetických drog a zneužívání léků

s psychoaktivními účinky. Moderní metody pašování, například prostřednictvím dronů nebo napuštěných papírů (např. syntetickými kanabinoidy), ztěžují odhalování a přispívají k rozšíření drog ve věznicích.

III. Prověřování a odhalování drogové trestné činnosti

10. Jaké metody a nástroje využíváte při prověřování drogové trestné činnosti ve věznicích?

Při prověřování drogové trestné činnosti ve věznicích se využívají především toxikologické testy moči, které umožňují rychlou detekci přítomnosti omamných a psychotropních látek v těle vězňů. Dále se uplatňují prostředky k odhalování drog, jako jsou osobní prohlídky, prohlídky cel, sledování kamerovým systémem, kontrola poštovních zásilek a využívají se služební psy na detekci drog. V případě zahájení trestního řízení se provádějí výsledky podezřelých vězňů a vyhodnocují se zajištěné důkazy, jako jsou nalezené drogy, mobilní telefony nebo písemné záznamy.

11. Jaké jsou největší překážky při odhalování a prokazování drogové trestné činnosti mezi vězněnými osobami?

Mezi největší překážky při odhalování a prokazování drogové trestné činnosti mezi vězni patří především soudržnost a spolupráce mezi vězni, kdy se vzájemně kryjí a odmítají spolupracovat s orgány činnými v trestním řízení. Vězni, kteří spolupracují s OČTŘ jsou pak označováni za „konfidenty“ a mají ve vězeňském prostředí spousty problémů. Problémem je také vynalézavost při pašování drog, kdy vězni využívají nové metody, jako jsou drony nebo napuštěné papíry se syntetickými kanabinoidy, které je obtížné odhalit běžnými kontrolními postupy. Komplikací je i nedostatek důkazů – nalezené drogy nebo mobilní telefony jsou často bez přímého spojení s konkrétní osobou, což výrazně ztěžuje prokázání viny.

12. Jak probíhá spolupráce Vězeňské služby s policií, GIBS nebo jinými bezpečnostními složkami a státním zastupitelstvím při prověřování drogové kriminality?

Spolupráce Vězeňské služby ČR s policií, GIBS a státním zastupitelstvím při prověřování drogové kriminality probíhá na základě jasně stanovených postupů. Policejní orgán Vězeňské služby ČR provádí prověřování a v případě zjištění důkazů o trestné činnosti následně postoupí věc k dalšímu vyšetřování Policii ČR. Pokud je do trestné činnosti

zapleten příslušník Vězeňské služby, je věc automaticky předána GIBS (Generální inspekci bezpečnostních sborů), která provádí vlastní šetření ve spolupráci s pověřeným orgánem VS ČR. Státní zástupci dozorují vedení spisu již od počátku prověřování, poskytují pokyny k dalšímu postupu a rozhodují o případném podání obžaloby. Spolupráce mezi těmito složkami je klíčová pro efektivní vyšetřování a prokazování drogové trestné činnosti ve věznicích.

13. Jak hodnotíte současnou legislativu v oblasti drogové kriminality ve věznicích? Je podle Vás dostatečná?

Současná legislativa v oblasti drogové kriminality ve věznicích je podle mého názoru dostatečná, protože trestní zákoník jasně a přesně vymezuje drogovou trestnou činnost, včetně sankcí za její páčání. Problematické však zůstává páčání drogové trestné činnosti uvnitř věznic, kde je odhalování a prokazování této trestné činnosti složitější. Z hlediska prevence by mohlo být přínosné zpřísnění trestů za drogové delikty spáchané ve vězeňském prostředí, což by mohlo mít odrazující efekt a přispět ke snížení výskytu těchto trestných činů. Rovněž by mohlo být efektivní zavedení přísnějších kontrolních opatření při návštěvách a doručování zásilek, aby se ztížila možnost pašování drog do věznic.

IV. Dopady a řešení drogové trestné činnosti

14. Jaké důsledky má drogová trestná činnost ve věznicích na chování vězňů a bezpečnostní situaci ve věznici?

Drogová trestná činnost ve věznicích má významné dopady na chování vězňů i na bezpečnostní situaci. Vězni pod vlivem omamných a psychotropních látek jsou často agresivnější, což vede k častějším konfliktům mezi vězni i vůči vězeňskému personálu. Drogová kriminalita rovněž přispívá k vytváření neformálních hierarchií mezi vězni, kdy se silnější jedinci snaží ovládnout obchod s drogami a získat vliv nad ostatními. Vězni závislí na drogách se často dostávají do dluhů, což vede k dalšímu násilí, vydírání nebo poskytování sexuálních služeb výměnou za drogy. Tyto faktory výrazně narušují kázeň a komplikují práci vězeňského personálu při udržování pořádku a bezpečnosti.

15. Jaké typy vězňů jsou nejčastěji zapojeny do drogové trestné činnosti?

Do drogové trestné činnosti ve věznicích bývají nejčastěji zapojeni vězni, kteří byli za drogové delikty odsouzeni již na svobodě – zejména recidivisté a osoby s dlouhodobou

závislostí na omamných a psychotropních látkách. Často se jedná o vězně, kteří mají kriminální minulost spojenou s výrobou, distribucí nebo pašováním drog. Motivací k účasti na drogové trestné činnosti bývá kromě závislosti také snaha o finanční zisk nebo získání vlivu v rámci vězeňské komunity.

16. Jaký vliv mají preventivní programy zaměřené na redukci užívání drog mezi vězni? Jsou podle vás efektivní?

Preventivní programy zaměřené na redukci užívání drog mezi vězni mají omezenou efektivitu a jejich dopad by mohl být rozhodně větší. Přestože tyto programy zahrnují osvětové aktivity, léčbu závislosti, psychologické poradenství a možnost zapojení do terapeutických skupin, účast vězňů bývá často formální a jejich motivace ke změně nízká. Problémem je také omezená kapacita odborného personálu a nedostatečné financování, což snižuje dostupnost těchto programů. Efektivitu snižuje i skutečnost, že obchod s drogami ve věznicích stále probíhá, což vězňům umožňuje pokračovat v užívání drog i během zapojení do preventivního programu.

17. Jaké opatření nebo nástroje by podle Vás mohly pomoci snížit drogovou kriminalitu ve věznicích?

K omezení drogové kriminality ve věznicích by mohlo přispět několik opatření. Klíčová by byla lepší motivace vězňů k účasti na preventivních a terapeutických programech – například nabídka výhod za aktivní zapojení, jako jsou častější návštěvy, možnost volnějšího pohybu v rámci věznice nebo lepší pracovní zařazení. Zásadní by bylo také zintenzivnění kontrol – zavedení pokročilejších technologií pro detekci drog (např. skenery na detekci stopových látek) a častější využívání služebních psů při kontrolách balíků, návštěv a cel.

V. Závěrečné otázky

18. Co by podle Vás pomohlo zlepšit boj proti drogové trestné činnosti ve věznicích?

Jak už jsem uvedl, ke zlepšení boje proti drogové trestné činnosti ve věznicích by bylo klíčové zvýšení kontrolních opatření – zavedení moderních skenerů na detekci drog, častější využívání služebních psů a důkladnější kontroly zásilek a návštěv. Důležité by bylo také posílení spolupráce s Policií ČR a GIBS při odhalování organizovaných skupin zapojených do obchodu s drogami ve věznicích. Zvýšení efektivitu by přineslo rovněž

zlepšení personálního zabezpečení – vyšší počet dozorců a specializovaných pracovníků by umožnil důslednější kontrolu a rychlejší reakci na bezpečnostní incidenty. Zásadní roli by hrálo i zavedení přísnějších postihů za obchod s drogami ve věznicích a zlepšení podmínek pro účast na preventivních programech, což by mohlo vězně motivovat ke změně chování.

19. Máte nějaké osobní zkušenosti nebo případ z praxe, který považujete za zajímavý nebo poučný v kontextu drogové kriminality ve věznicích?

Ano, z praxe si vybavuji případ, kdy byla při kontrole poštovní zásilky odhalena droga ukrytá v papíru napuštěném syntetickými kanabinoidy (tzv. „spice“). Zásilka na první pohled nevykazovala žádné podezřelé znaky, což ukazuje na rostoucí vynalézavost vězňů i osob mimo věznici při pašování drog. Odhalení bylo možné až díky analýze na odboru kriminalistické techniky a expertíz.

20. Chtěl/a byste k tématu ještě něco dodat?

Drogová trestná činnost představuje zásadní ohrožení bezpečnosti uvnitř věznice a je nezbytné jí věnovat značnou pozornost. Obchod s drogami vede k nárůstu násilí, vydírání a zhoršení kázně mezi vězni, což komplikuje práci personálu. K efektivnímu boji je důležité posílit kontroly a postihy a zároveň se zaměřit na prevenci a motivaci vězňů ke změně chování prostřednictvím terapeutických programů. Klíčová je rovněž spolupráce s Policií ČR, GIBS a státním zastupitelstvím.